

**UCHWAŁA Nr XXVII/291/2018
RADY GMINY WIDUCHOWA**

z dnia 15 czerwca 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa
na lata 2017-2023.**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz.994, poz.1000) w związku z art. 52 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015, poz. 1777) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XXV/267/2017 Rady Gminy Widuchowa z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Widuchowa.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Bogdan Kosmański

Uzasadnienie do Uchwały Nr XXVII/291/2018
Rady Gminy Widuchowa
z dnia 15 czerwca 2018 r.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.): „Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, (...) wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”.

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem wielopłaszczyznowym, wielosektorowym, programującym przedsięwzięcia infrastrukturalne oraz działania o charakterze miękkim z uwzględnieniem zasady koncentracji. Zawiera katalog przedsięwzięć podstawowych oraz przedsięwzięcia uzupełniające zaplanowane do realizacji na obszarze rewitalizacji. LPR jest obligatoryjnym załącznikiem w procesie aplikowania o bezzwrotne środki na podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w ramach programów operacyjnych w okresie 2014-2020, a w przypadku działań uzupełniających umożliwia uzyskanie preferencji podczas ubiegania się o dofinansowanie projektów z funduszy europejskich. Jest narzędziem planowania procesu rewitalizacji zarówno dla jednostki samorządu terytorialnego, jak i pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji, tj.: organizacji pozarządowych, mieszkańców, przedsiębiorców. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa został opracowany z udziałem lokalnej społeczności. W przedmiotowym dokumencie zostały również wypracowane mechanizmy udziału społeczeństwa w procesie wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji.

W wyniku przeprowadzonej przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego weryfikacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023 konieczne było skorygowanie Programu zgodnie z przekazanymi przez sprawdzających go ekspertów wytycznych. Uwagi ekspertów zostały uwzględnione w Programie będącym załącznikiem do niniejszej Uchwały.

Mając na względzie powyższe podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

Załącznik do uchwały nr XXVII/291/2018

Rady Gminy Widuchowa

z dnia 15 czerwca 2018r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Pomorze
Zachodnie

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt pn. "Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Widuchowa"
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
1. Charakterystyka gminy Widuchowa	5
2. Nawiązania do dokumentów strategicznych i planistycznych gminy Widuchowa.....	8
2.1. Strategia Rozwoju Gminy Widuchowa na lata 2012 – 2020	8
2.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widuchowa na lata 2016 - 2022	9
2.3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Widuchowa	11
2.4. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Widuchowa	12
3. Metodologia	13
4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.....	19
4.1. Sfera społeczna	19
4.2. Sfera gospodarcza	39
4.3. Sfera środowiskowa	42
4.4. Sfera techniczna	45
4.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	47
4.6. Obszary popegeerowskie	49
4.7. Granice obszaru zdegradowanego.....	52
5. Obszar rewitalizacji.....	56
5.1. Zasięg obszaru rewitalizacji.....	56
5.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.....	59
5.3. Podsumowanie skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych obszaru.....	83
6. Wizja	85
7. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych	87
8. Katalog przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	92
8.1. Przedsięwzięcia podstawowe	92
8.2. Przedsięwzięcia uzupełniające.....	111
8.3. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami	115
9. Harmonogram działań rewitalizacyjnych	116
10. Indykatywne ramy finansowe	117
11. Mechanizmy zapewniające komplementarność.....	119
11.1. Komplementarność przestrzenna.....	119
11.2. Komplementarność problemowa	120
11.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	125
11.4. Komplementarność źródeł finansowania.....	125
11.5. Komplementarność międzyokresowa.....	126
12. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji.....	129
13. System zarządzania procesem rewitalizacji.....	135

13.1.	Wdrażanie.....	135
13.2.	Monitoring i ewaluacja.....	137
	Spis tabel.....	143
	Spis rysunków.....	143
	Załącznik nr 1 Wyniki badania ankietowego	146
	Załącznik nr 2 Dane wyjściowe do analizy wskaźnikowej.....	154
	Załącznik nr 3 Wyniki analizy wskaźnikowej	156

WSTĘP

Najnowsza historia Polski jest czynnikiem mającym istotny wpływ na poziom rozwoju i jakości życia w wielu jednostkach samorządu terytorialnego. Niewątpliwie gmina Widuchowa jest jedną z takich jednostek. Okres nowej państwowości powojennej zastał tereny gminy w stanie ogólnej dewastacji, zarówno w aspekcie stanu infrastruktury jak i liczby ludności. Z terytorium gminy wyjechała zdecydowana większość przedwojennych mieszkańców, konieczne więc stało się jej ponowne zaludnienie. Część nowych mieszkańców na teren gminy była przesiedlana przymusowo, nie mieli więc poczucia więzi z miejscem zamieszkania. Fatalne skutki dla lokalnej gospodarki miała również kolektywizacja rolnictwa.

Do dziś, w całej Polsce, tereny popegeerowskie są obszarami problemowymi. W stereotypowej świadomości mieszkańców naszego kraju są to tereny biedne, zamieszkałe przez ludzi nauczonych biernej i roszczeniowej postawy. Rzeczywiście, na terenach popegeerowskich skupiają się wszystkie problemy charakterystyczne dla polskiej wsi, dodatkowo spotęgowane specyficznymi uwarunkowaniami wynikającymi z sytuacji historycznej. Podstawowymi problemami występującymi na terenach popegeerowskich są: wciąż wysokie bezrobocie (również długotrwałe), ubożenie społeczeństwa, niska aktywność społeczna mieszkańców, niewielka przedsiębiorczość, niszczący majątek dawnych gospodarstw oraz niewystarczająco rozwinięta infrastruktura. Wymienione problemy dotyczą także gminy Widuchowa.

Doskonałym narzędziem służącym rozwiązywaniu powyższych problemów może być dobrze zaplanowany proces rewitalizacji. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2017 r. poz. 1875), *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz *Zasad realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020*. Jest to dokument, na potrzeby którego przeprowadzono dogłębną analizę sytuacji gminy. W efekcie przeprowadzonych prac wyznaczono obszar, na którym koncentrują się negatywne zjawiska w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Niepodjęcie działań interwencyjnych na tym obszarze mogłoby skutkować dalszą degradacją obszaru, co miałoby negatywny wpływ na rozwój całej gminy.

Niniejszy dokument został stworzony, by zaplanować proces kompleksowego rozwiązywania istniejących problemów oraz przeciwdziałania tym, które mogłyby pojawić się w przyszłości.

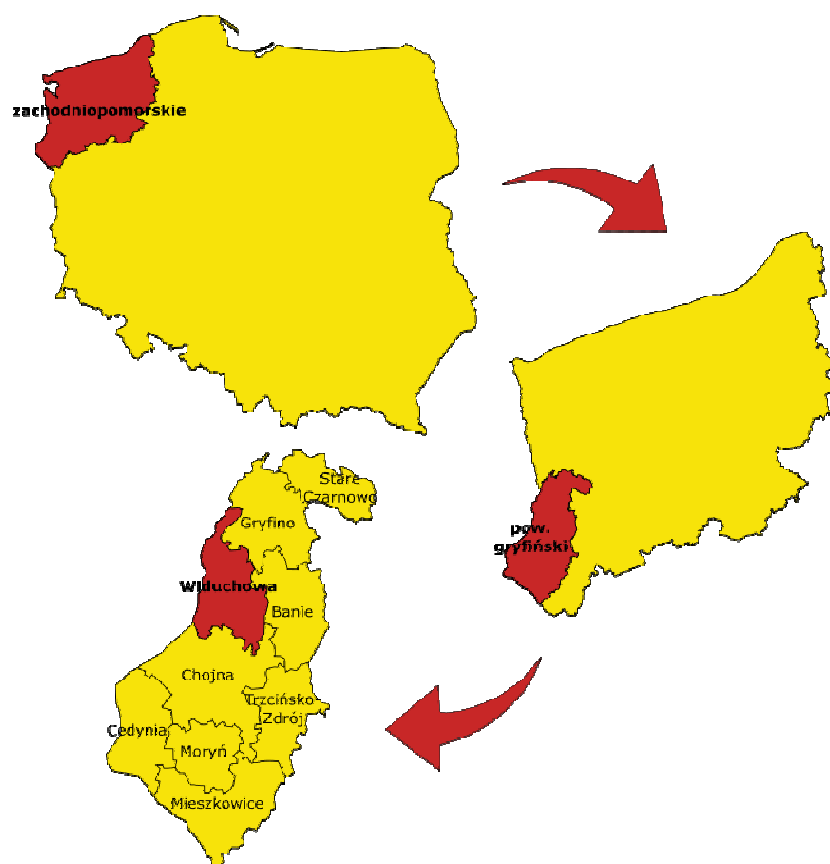

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY WIDUCHOWA

Widuchowa jest gminą wiejską położoną w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie gryfińskim, bezpośrednio przy granicy z Republiką Federalną Niemiec. Gmina sąsiaduje z gminami: Gryfino od północnego-wschodu, Banie od wschodu oraz Chojna od południa.

RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY WIDUCHOWA

Źródło: opracowanie własne

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Widuchowa, będąca równocześnie największą miejscowością w gminie. Gmina podzielona jest na 14 jednostek pomocniczych – sołectw. W układzie hierarchicznym gminnych miejscowości najwyższe miejsce zajmuje wieś Widuchowa, która stanowi ośrodek obsługi poziomu gminnego. Krzywin jest wsią pełniącą funkcję uzupełniającą w stosunku do Widuchowej będąc ośrodkiem usług podstawowych. Miejscowości te tworzą dwie strefy obsługi mieszkańców. Strefa oddziaływania Widuchowej obejmuje miejscowości: Lubicz, Lubiczyn, Widuchowa Stacja, Dębogóra, Marwice, Bolkowice, Pacholeta, Czarnówko i Ognica, natomiast Krzywin obsługuje wsie: Kłodowo, Żarczyn, Żelechowo, Wilcze, Kiełbice, Rynica, Polesiny i Pąkowo. Ze względu na bliskość i dobrą dostępność komunikacyjną część mieszkańców wsi położonych przy wschodniej granicy gminy korzysta z usług poziomu podstawowego w sąsiedniej gminie Banie.

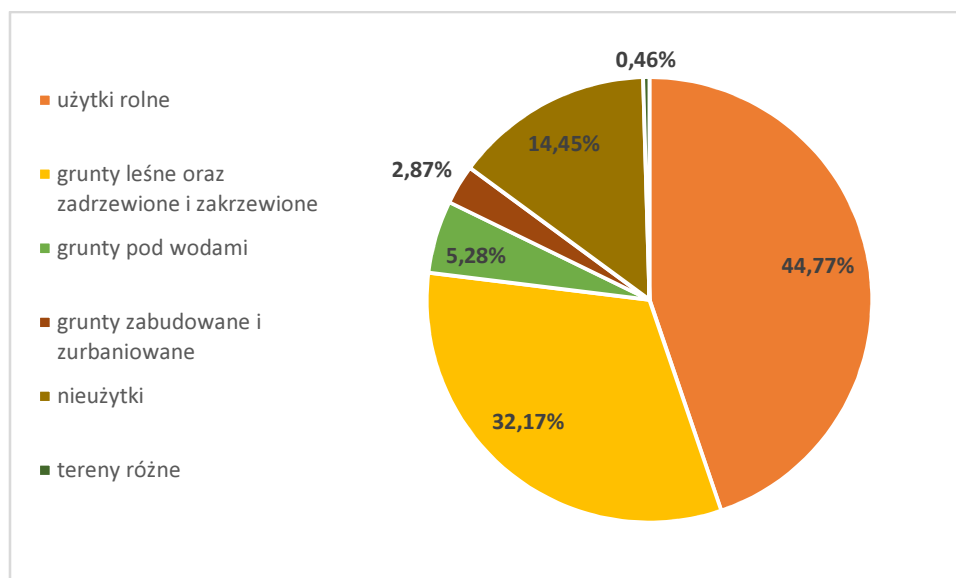

Gmina Widuchowa jest związana z trzema ośrodkami miejskimi: Gryfinem, Chojną i Szczecinem, jednak intensywność tych powiązań jest istotnie zróżnicowana. Największe nasilenie dojazdów łączy gminę z ośrodkiem subregionalnym jakim jest Gryfino. Mieszkańcy jeżdżą do Gryfina do pracy, a także w celu skorzystania z usług ponadlokalnych: specjalistycznych badań lekarskich, wyspecjalizowanych usług handlowych, rzemieślniczych, kulturalnych, finansowych oraz oświatowych (szkolnictwo ponadpodstawowe). Relacje o mniejszej intensywności łączą mieszkańców gminy z ośrodkiem wojewódzkim – Szczecinem. Są to przede wszystkim dojazdy powiązane z zaspokajaniem potrzeb związanych z usługami zdrowotnymi oraz kulturą wyższego rzędu. Najmniej liczne połączenia wiążą gminę z Chojną - z usług tego ośrodka korzystają przede wszystkim mieszkańcy południowej części gminy (Ognica, Polesiny, Rynica).

Gmina Widuchowa jest dość dobrze skomunikowana z innymi ośrodkami. Przebiegają przez nią ważne szlaki komunikacji drogowej: droga krajowa nr 31 relacji Szczecin – Słubice oraz droga wojewódzka nr 122 relacji Krajnik – Pyrzyce, która zapewnia połączenie z drogą ekspresową S3 relacji Szczecin – Gorzów Wielkopolski. Sieć drogowa uzupełniona jest przez drogi powiatowe oraz gminne, a także gęstą sieć dróg wewnętrznych, które umożliwiają komunikację na obszarach mniej zurbanizowanych. Przez gminę przebiega również zelektryfikowana linia kolei normalnotorowej relacji Kostrzyń – Szczecin. Istotnym szlakiem transportowym w gminie Widuchowa jest też rzeka Odra, będąca główną drogą transportu wodnego w tej części kraju.

RYSUNEK 2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE WIDUCHOWA W 2014 R.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Widuchowa zajmuje powierzchnię 210 km², co oznacza, że gęstość zaludnienia wynosi niecałe 26 os./km². Największą powierzchnię gminy stanowią użytki rolne (prawie 45%), z czego zdecydowaną większość zajmują grunty orne (prawie 82% wszystkich

użytków rolnych). Istotna część gminy pokryta jest lasami oraz gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi (ponad 32%), natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią jedynie niecałe 3%.

Analizując strukturę użytkowania gruntów należy jednak zaznaczyć, że gmina Widuchowa nie posiada szczególnie korzystnych warunków glebowych. Jedynie 27% gruntów rolnych cechuje się glebami dobrej jakości (klasy II – IV). Działalność rolnicza skupia się przede wszystkim we wschodniej części gminy, w sołectwach: Żelechowo, Żarczyn i Kłodowo. Struktura zasiewów opiera się na zbożach, które stanowią ponad 70% powierzchni zasiewów.

Widuchowa jest jednym z najstarszych słowiańskich grodów nadodrzańskich. Miejsowość Widuchowa otrzymała w XIV wieku prawa miejskie od księcia Barnima III. Był to ważny punkt etapowy w handlu zbożem, które było dowożone z Ziemi Pyrzyckiej by następnie przetransportować je do Szczecina drogą wodną. W historii terytorium gminy Widuchowa wielokrotnie trafiało we władanie innych państw: Polski, Brandenburgii, Szwecji, Prus, Rzeszy Niemieckiej. W wyniku działań wojennych prowadzonych w czasie II wojny światowej oraz dewastacji dokonywanych przez żołnierzy radzieckich, miasto Widuchowa zostało zniszczone w około 80%. Od tego czasu Widuchowa przestała funkcjonować jako miasto, choć nigdy nie odebrano jej praw miejskich. Do 2007 roku we wsi funkcjonowało przejście graniczne Widuchowa – Gartz.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 roku w gminie Widuchowa mieszkało 5 507 osób. Analizując zmiany liczby ludności gminy można zaobserwować, że od roku 1980 do roku 2005 liczba ta systematycznie spadała od 6 480 osób do 5 538 osób. Oznacza to, że na przestrzeni 25 lat populacja mieszkańców zmniejszyła się o prawie 15%. Liczba ludności gminy nadal spada, jednak zauważono pozytywne zjawisko: zwiększania się liczby nowych zameldowań z miast.

W 2016 roku na terenie gminy funkcjonowało 480 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Najwięcej działających podmiotów zakwalifikowanych zostało do sekcji F – budownictwo (129), G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (93) oraz C – przetwórstwo przemysłowe (88). Zdecydowana większość podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (458 podmiotów), 19 podmiotów zatrudnia 10-49 pracowników, natomiast 3 podmioty zatrudniają 50-249 pracowników.

2. NAWIĄZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PLANISTYCZNYCH GMINY WIDUCHOWA

Istotą procesu rewitalizacji jest kompleksowe rozwiązywanie problemów występujących w różnych sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Z tego powodu założenia rewitalizacyjne łączą w sobie działania charakterystyczne dla innych lokalnych polityk, przede wszystkim społecznej i przestrzennej.

Analiza powiązań z dokumentami strategicznymi i planistycznymi odbywać się będzie w dwóch etapach. W niniejszym rozdziale przeanalizowane zostaną zapisy przedmiotowych dokumentów w celu określenia czy dokumenty te wskazują na potrzebę przeprowadzenia procesu rewitalizacji lub definiują problemy, które mogą zostać zniwelowane dzięki przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Kolejnym etapem (opisanym w dalszej części dokumentu) będzie przeanalizowanie, czy zaplanowane cele i kierunki działań nie są sprzeczne z celami pozostałych dokumentów.

2.1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIDUCHOWA NA LATA 2012 – 2020

Planowanie strategiczne jest pierwszym i podstawowym elementem zarządzania jednostką terytorialną. Jest to proces, w którym samorząd stara się przewidywać i kontrolować zmiany sytuacji na obszarze, którym włada, podejmując działania służące rozwojowi lokalnej społeczności. Tworzenie strategii zawsze opiera się o analizę specyfiki danej jednostki oraz posiadanych zasobów.

Aktualna Strategia Rozwoju Gminy Widuchowa na lata 2012-2020 została uchwalona przez Radę Gminy Widuchowa uchwałą nr XXVI/222/2013 z dnia 30.12.2013 r. i stanowi aktualizację poprzedniej strategii, której założenia zostały zrealizowane przed upływem jej horyzontu czasowego. Strategia jest planem, w którym zarysowano kierunki rozwoju gminy. Kierunki te zostały wyznaczone na podstawie analizy faktycznego stanu zasobów gminy w latach 2011 i 2012. Jest to dokument nadrzędny, z którego wynikają ramy wszystkich podejmowanych na terenie gminy działań.

Strategia nie definiuje obszarów zdegradowanych ani nie wskazuje wprost na potrzebę przeprowadzenia w gminie Widuchowa procesu rewitalizacji. Niemniej jednak w dokumencie zdiagnozowano szereg problemów, które można minimalizować lub rozwiązywać dzięki kompleksowym działaniom rewitalizacyjnym. Można do nich zaliczyć między innymi: wysokie bezrobocie (w tym długotrwałe), niski poziom przedsiębiorczości, niski odsetek osób wykształconych i niskie kwalifikacje osób poszukujących pracy, apatię i marazm mieszkańców, postępujący proces starzenia się społeczeństwa i zjawisko odpływu młodych mieszkańców gminy, świadomość braku perspektyw wśród młodzieży, patologia wśród młodzieży, przyjmowanie postaw roszczeniowych wśród odbiorców pomocy

społecznej, występowanie barier infrastrukturalnych dla osób niepełnosprawnych, degradację środków trwałych pozostałych po majątku PGR-ów oraz brak zagospodarowania terenów i obiektów będących własnością Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa czy zły stan techniczny obiektów zabytkowych. Twórcy Strategii zauważyli także, że w gminie odbywa się niewystarczająca liczba imprez kulturalnych, prowadzi się niewiele akcji profilaktycznych i promujących zdrowy tryb życia oraz że brakuje środków na zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży. Wskazano także potrzebę modernizacji i rozbudowy bazy rekreacyjno-sportowej.

Na podstawie przeprowadzonych analiz w Strategii została określona wizja gminy Widuchowa: **Widuchowa – gminą przychylną przedsiębiorcom prowadzącym działalność przyjazną środowisku naturalnemu oraz atrakcyjnym ośrodkiem zamieszkania i aktywnego wypoczynku.** W oparciu o przyjętą wizję sformułowana została misja gminy: **Gmina Widuchowa, mobilizując potencjał mieszkańców, będzie stymulować rozwój przedsiębiorczości, doskonalić infrastrukturę techniczną oraz sprzyjać unowocześnieniu gospodarki rolnej i turystyki.** Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych wyznaczono pięć celów strategicznych, których realizacja powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu gminy Widuchowa:

1. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości;*
2. *Poprawa stanu infrastruktury technicznej;*
3. *Rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa;*
4. *Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy w celu zwiększenia dochodów mieszkańców;*
5. *Rozwój infrastruktury społecznej.*

Należy więc stwierdzić, że przeprowadzenie procesu rewitalizacji wpisuje się w misję gminy oraz przyczyni się do osiągnięcia stanu opisanego w wizji. Szczególnie istotnym celem w aspekcie rewitalizacji gminy będzie cel nr 5 Rozwój infrastruktury społecznej oraz cel szczegółowy 5.1. Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców z myślą o zwalczaniu patologii społecznych.

2.2. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WIDUCHOWA NA LATA 2016 - 2022

Obowiązek opracowania przez gminy strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z zapisów ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. 2017 poz. 1769). Dokument ten jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Skuteczność prowadzonej polityki społecznej uzależniona jest od rzetelnego rozpoznania zjawisk i problemów występujących w danej społeczności lokalnej

oraz identyfikacji przyczyn tych zjawisk. Z tego powodu strategię rozwiązywania problemów społecznych składają się z rozbudowanej części diagnostycznej oraz opartej o nią części koncepcyjnej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widuchowa na lata 2016-2022 jest usystematyzowaną, długoterminową i perspektywiczną koncepcją polityki społecznej gminy. Celem opracowania dokumentu było objęcie wsparciem osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, stworzenie optymalnych warunków do funkcjonowania społeczności lokalnej, wyrównywanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

W Strategii zdiagnozowano występowanie na terenie gminy wielu problemów społecznych. Jednym z nich jest bezrobocie, w tym długotrwałe, przy czym zwracano również uwagę, że ciągle poważnym problemem jest istnienie bezrobocia nierejestrowanego, związanego między innymi z rolniczym charakterem prac. Kolejnym problemem jest odpływ młodych, wykształconych mieszkańców do innych miast oraz stosunkowo niski kapitał społeczny i niewielkie zaangażowanie mieszkańców cechujących się postawami roszczeniowymi. W Strategii zauważono również występowanie problemu rodzin dysfunkcyjnych, a także przemocy domowej.

Na podstawie diagnozy określone zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie Widuchowa. Zalicza się do nich: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców. Główny cel Strategii został określony w następujący sposób: **Umożliwienie społeczności lokalnej jak najwyższego poziomu oraz jakości życia, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa, a także równego dostępu do kultury i edukacji.** W Strategii wyznaczono cztery cele strategiczne:

- I. Zintegrowana polityka społeczna;
- II. Poprawa jakości życia mieszkańców;
- III. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;
- IV. Integracja społeczna i zawodowa.

Celom strategicznym przypisane zostały cele szczegółowe wraz z opisem kierunków działań.

Kwestie społeczne są najistotniejszym aspektem procesu rewitalizacji, występowanie licznych problemów w sferze społecznej jest najważniejszą przesłanką wyznaczenia granic obszaru objętego interwencją. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widuchowa nie precyzuje, czy negatywne zjawiska koncentrują się przestrzennie, czy rozkładają się równomiernie na terenie gminy. Niemniej jednak samo ich występowanie

uzasadnia potrzebę przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych, a realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych z pewnością przyczyni się do osiągnięcia niektórych celów Strategii.

2.3. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIDUCHOWA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem, w którym zarysowane zostają ramy polityki przestrzennej gminy. Obowiązek sporządzania Studium wynika z zapisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2017, poz. 1073, 1566). Celem opracowania przedmiotowego dokumentu jest określenie istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z rozwojem gminy oraz sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy.

W Studium nie wskazano obszarów zdegradowanych, nie wymieniono również miejsc występowania negatywnych zjawisk. Zidentyfikowane zostały jednak główne problemy dotyczące rozwoju gminy, mające wpływ na podniesienie poziomu rozwoju gospodarczego gminy i jakości życia mieszkańców. Są to: stan dróg powiatowych i gminnych, brak sieci gazowej, słabo rozbudowana infrastruktura kanalizacyjna, duża liczba dzikich wysypisk, brak systemu segregacji odpadów, poziom bezrobocia, niska zasobność finansowa gminy, brak instytucji otoczenia rolnictwa, degradacja środków trwałych pozostałych po majątku PGR-ów oraz brak bazy turystycznej, w tym infrastruktury dla turystyki wodnej. Występowanie powyższych problemów stanowi przesłankę do przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy pozwalającej na wyznaczenie obszarów szczególnej koncentracji problemów, na których zasadne będzie prowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W oparciu o zidentyfikowane uwarunkowania, czyli posiadane atuty i najistotniejsze braki i problemy sformułowane zostały następujące obszary priorytetowe i cele strategiczne:

- I. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości:
 1. Przygotowanie terenów pod inwestycje;
 2. Zapewnienie pełniejszej obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej;
 3. Zintensyfikowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.
- II. Poprawa stanu infrastruktury technicznej:
 1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej;
 2. Rozwój i modernizacja lokalnej sieci drogowej;
 3. Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej i gazowej;
 4. Budowa i rozbudowa wodociągów i sieci wodociągowej;
 5. Poprawa bazy oświatowo-sportowej i innej.

- III. Rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa:
 - 1. Promocja żywnościowych i nieżywnościowych ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej;
 - 2. Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa;
- IV. Wykorzystywanie potencjału turystycznego gminy w celu zwiększenia dochodów mieszkańców:
 - 1. Wspieranie rozwoju lokalnej infrastruktury turystycznej;
 - 2. Rozwój działalności agroturystycznej;
 - 3. Rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej;
- V. Rozwój infrastruktury społecznej:
 - 1. Kreowanie aktywnych, prospołecznych zachowań mieszkańców;
 - 2. Promocja funkcji mieszkalnej gminy;
 - 3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Analiza powyższych obszarów priorytetowych i celów strategicznych pozwala stwierdzić, iż są one tożsame z celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Gminy Widuchowa na lata 2012-2020.

Ze względu na specyfikę procesu rewitalizacji najistotniejszym z obszarów priorytetowych będzie „Rozwój infrastruktury społecznej”, ale realizacja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna przyczynić się również do osiągnięcia innych z wyżej wymienionych celów.

2.4. PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ DLA GMINY WIDUCHOWA

Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Widuchowa było przejawem troski o środowisko naturalne gminy, a także krajowych zobowiązań dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych do atmosfery. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej jest dokumentem strategicznym, którego podstawowym celem jest opracowanie strategii służącej obniżeniu emisji gazów cieplarnianych ze źródeł pierwotnych i wtórnych zlokalizowanych na terenie gminy. Dokument zawiera zestaw działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, których celem jest podniesienie efektywności energetycznej budynków, zwiększenie mocy instalacji odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie emisji dwutlenku węgla w transporcie.

Planowany proces rewitalizacji przyczynić ma się do poprawy warunków życia mieszkańców obszaru objętego działaniami w wielu sferach, między innymi w sferze technicznej i środowiskowej. Z tego powodu należy uznać, że założenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej i Lokalnego Programu Rewitalizacji są spójne.

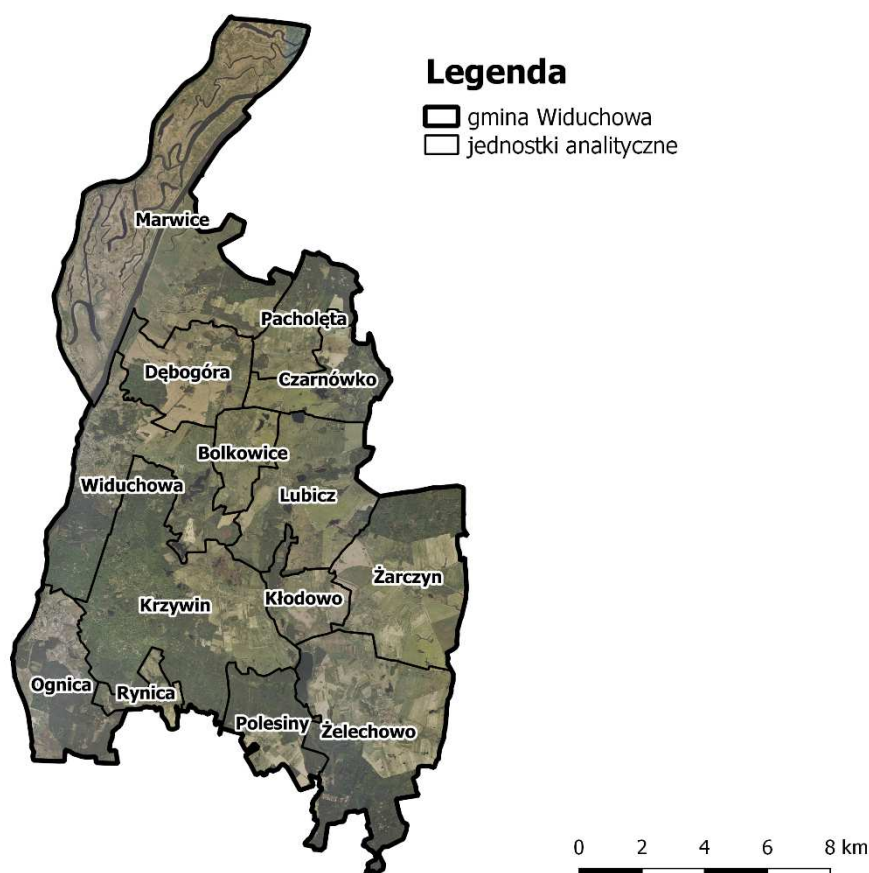

3. METODOLOGIA

Sporządzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa wymagało zastosowania szerokiego katalogu metod pozyskiwania, analizy oraz prezentacji danych.

W celu delimitacji granic obszaru zdegradowanego gminy Widuchowa konieczne było przeanalizowanie zróżnicowania poziomu wewnątrzgminnej degradacji. Z tego powodu gmina została podzielona na jednostki analityczne. Uznano, że ze względu na wiejski charakter gminy, najlepszym rozwiązaniem będzie wykorzystanie istniejącego podziału gminy na jednostki pomocnicze – sołectwa. Przesłankami uzasadniającymi wybór sołectw są z jednej strony fakt, że jednostki te już funkcjonują w świadomości mieszkańców gminy, dodatkowo w każdej z jednostek działają lokalni liderzy (choćby członkowie rady sołectkiej), którzy w przypadku objęcia danej jednostki procesem rewitalizacji będą wartościowym partnerem. Ponadto wykorzystanie istniejącego podziału na jednostki pomocnicze było znacznym ułatwieniem w procesie zbierania danych statystycznych niezbędnych do przeprowadzenia analiz. Podział gminy na jednostki analityczne przedstawia poniższa mapa.

RYSUNEK 3. PODZIAŁ GMINY WIDUCHOWA NA JEDNOSTKI ANALITYCZNE

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz jednostek analitycznych wraz ze wskazaniem ich liczby ludności, powierzchni oraz gęstości zaludnienia.

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH

Jednostka	Liczba ludności [os.]	% ludności gminy	Powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Bolkowice	127	2,34%	528,24	2,52%	24,42
Czarnówko	126	2,32%	823,36	3,93%	16,03
Dębogóra	373	6,87%	1 102,60	5,26%	34,10
Kłodowo	142	2,62%	545,95	2,60%	27,66
Krzywin	669	12,33%	3 020,00	14,41%	22,91
Lubicz	560	10,32%	1 615,30	7,71%	35,35
Marwice	206	3,80%	4 145,70	19,78%	4,97
Ognica	434	8,00%	1 191,90	5,69%	37,42
Pacholęta	119	2,19%	764,92	3,65%	17,78
Polesiny	44	0,81%	780,83	3,72%	6,28
Rynica	211	3,89%	278,16	1,33%	76,57
Widuchowa	1496	27,57%	1 982,70	9,46%	75,70
Żarczyn	435	8,02%	1 858,70	8,87%	23,40
Żelechowo	484	8,92%	2 324,80	11,09%	22,41
RAZEM	5426	100%	20 963,16	100%	26,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

W celu przeprowadzenia analizy wewnątrzgminnego zróżnicowania występowania zjawisk kryzysowych pozyskano dane statystyczne z następujących instytucji: Urząd Gminy Widuchowa, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej, Powiatowy Urząd Pracy w Gryfinie, Komisariat Policji Widuchowa-Banie oraz gminne szkoły podstawowe i gimnazjum. Dzięki współpracy z wymienionymi instytucjami zebrano następujące dane:

- ✓ liczba ludności (stan na 31.12.2011 r. i 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (stan na 31.12.2011 r. i 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2011 r. i 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób w wieku poprodukcyjnym (stan na 31.12.2011 r. i 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób niepełnosprawnych (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej (dane za rok 2011 i 2016),
- ✓ liczba uczniów (dane za rok szkolny 2016/2017)
- ✓ liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne (dane za rok szkolny 2016/2017),
- ✓ liczba uczniów z trudnościami w nauce (dane za rok szkolny 2016/2017),

- ✓ liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnym (dane za rok szkolny 2016/2017),
- ✓ liczba osób bezrobotnych (stan na 31.12.2011 r. i 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób długotrwale bezrobotnych (stan na 31.12.2011 r. i 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba stwierdzonych przestępstw (dane za rok 2016),
- ✓ liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ kwota podatku od nieruchomości (dane za rok 2016),
- ✓ liczba gospodarstw rolnych (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ powierzchnia gospodarstw rolnych (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba budynków mieszkalnych (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba zabytkowych budynków mieszkalnych (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów (stan na 31.12.2016 r.),
- ✓ liczba ogólnodostępnych placów zabaw (stan na 31.12.2016 r.).

Zestawienie zebranych danych w podziale na poszczególne jednostki analityczne zostało umieszczone w załączniku nr 2. Agregacja danych do poziomu sołectw pozwoliła na przeprowadzenie analizy zróżnicowania występowania negatywnych zjawisk w poszczególnych jednostkach. Badanie opierało się na analizie wskaźników degradacji. W procesie diagnostycznym zastosowano trzy rodzaje wskaźników: struktury, natężenia oraz dynamiki. Wskaźnik struktury przedstawia udział jednostek o danej cesze w określonej zbiorowości, np. udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik natężenia wyraża stosunek jednostek jednej zbiorowości do jednostek drugiej zbiorowości, np. liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik dynamiczny pozwala na porównanie wartości wskaźników w czasie i zbadanie tempa zachodzących zmian, np. odsetek spadku liczby ludności pomiędzy rokiem 2011 a 2016. Delimitacja obszaru zdegradowanego gminy Widuchowa została przeprowadzona w oparciu o następujący katalog wskaźników:

- ✓ W1 – odsetek spadku liczby ludności pomiędzy rokiem 2011 a 2016,
- ✓ W2 – liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- ✓ DW2 – dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2011 a 2016,
- ✓ W3 – udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- ✓ DW3 – dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2011 a 2016,
- ✓ W4 – udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców,

- ✓ W5 – udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców,
- ✓ DW5 – dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2011 a 2016,
- ✓ W6 – udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów,
- ✓ W7 – udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym,
- ✓ DW7 – dynamika wskaźnika W7 pomiędzy rokiem 2011 a 2016,
- ✓ W8 – udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- ✓ DW8 – dynamika wskaźnika W8 pomiędzy rokiem 2011 a 2016,
- ✓ W9 – udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- ✓ W10 – liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- ✓ W11 – liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- ✓ W12 – liczba uczniów z trudnościami w nauce w ogólnej liczbie uczniów,
- ✓ W13 – liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w ogólnej liczbie uczniów,
- ✓ W14 – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- ✓ W15 – kwota podatku od nieruchomości przeliczona na 1 mieszkańca,
- ✓ W16 – średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego,
- ✓ W17 – udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych,
- ✓ W18 – udział osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie mieszkańców,
- ✓ W19 – udział zabytkowych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych,
- ✓ W20 – liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Uzyskane wartości wskaźników zostały porównane z wartością referencyjną, za którą uznano średnią dla gminy. Wskaźniki W1-W13 umożliwiły identyfikację problemów w sferze społecznej, W14-W16 w sferze gospodarczej, W17-W18 w sferze środowiskowej, W19 w sferze technicznej, a sfera przestrzenno-funkcjonalna została przebadana w oparciu o wskaźnik W20. Ponadto badanie sfery przestrzenno-funkcjonalnej zostało uzupełnione dzięki analizie dostępności komunikacyjnej poszczególnych sołectw, a charakterystykę sfery środowiskowej uzupełniono o analizę jakości powietrza atmosferycznego.

Z uwagi na fakt, że stan kryzysowy, zgodnie z definicją zawartą w *Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, jest spowodowany między innymi koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej, konieczne było

zsumowanie wszystkich analizowanych mierników dotyczących sfery społecznej. Z tego powodu przeprowadzona została procedura standaryzacji wartości wskaźników społecznych. Procedura ta została opisana w dalszej części rozdziału. Zgodnie z definicją, warunkiem koniecznym do stwierdzenia stanu kryzysowego, oprócz wysokiej koncentracji problemów społecznych, jest również występowanie problemu w co najmniej jednej z pozostałych sfer. W tym przypadku nie wymaga się jednak wykazywania ich wysokiej koncentracji. Z tego powodu występowanie problemów w pozostałych sferach zostało stwierdzone w sytuacji gdy co najmniej jeden z analizowanych wskaźników przyjął wartości mniej korzystne niż gminna średnia lub występowanie któregoś problemu zostało zidentyfikowane na podstawie analiz uzupełniających.

Analizę wskaźnikową sfery społecznej przeprowadzono w następujących etapach:

1. Zebranie danych bezwzględnych w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych;
2. Obliczenie wartości wskaźników oraz odchylenia standardowego dla jednostek oraz średniej dla gminy;
3. W przypadku niektórych wskaźników zbadano dynamikę zmian danego wskaźnika pomiędzy 2011 a 2016 rokiem. Posłużono się wówczas następującym wzorem:

$$DW_{ij\ 2011/2016} = \frac{W_{ij\ 2016}}{W_{ij\ 2011}} \times 100$$

gdzie:

$w_{ij\ 2016}$ - wartość i-tego wskaźnika dla j-tej jednostki analitycznej w 2016 r.,

$w_{ij\ 2011}$ - wartość i-tego wskaźnika dla j-tej jednostki analitycznej w 2011 r.,

$DW_{ij\ 2011/2016}$ – dynamika zmiany wartości i-tego wskaźnika dla j-tej jednostki analitycznej w latach 2011/2016

4. Standaryzacja wskaźników w celu umożliwienia sumowania wartości. Standaryzację przeprowadzono wg następujących wzorów:

dla stymulant: $z_{ij} = \frac{w_{ij} - \bar{w}_i}{\delta_i}$

dla destymulant: $z_{ij} = \frac{-(w_{ij} - \bar{w}_i)}{\delta_i}$

gdzie:

w_{ij} - wartość i-tego wskaźnika dla j-tego obszaru analitycznego,

\bar{w}_i - wartość średnia i-tego wskaźnika dla gminy,

δ_i - odchylenie standardowe populacji i-tego wskaźnika,

z_{ij} - standaryzowana wartość i-tego wskaźnika dla j-tego obszaru analitycznego.

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wartości dodatnie wskazują, które jednostki analityczne odznaczają się wskaźnikiem degradacji o wartości

większej niż średnia dla gminy, natomiast wartości ujemne świadczą o mniejszym niż średnia natężeniu występowania negatywnych zjawisk.

Stymulanty to wskaźniki, których rosnące wartości postrzegane są jako potwierdzenie występowania stanu kryzysowego, np. wysoki udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym. Destymulanty to zmienne, których wysokie wartości zaprzeczają występowaniu problemu, np. wysoka liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

W związku z powyższymi wskaźnikami: W1-W2, W4-W12, W17, W19, DW2, DW5, DW7 i DW8 należy zakwalifikować jako stymulanty stanu kryzysowego, natomiast wskaźniki: W3, W13-W16, W18, W20 i DW3 są destymulantami.

5. Obliczenie sumarycznego wskaźnika degradacji, czyli zsumowanie wszystkich wskaźników;
6. Interpretacja wyników.

Analiza pozostałych sfer ograniczała się do czynności zawartych w punktach 1, 2 i 6.

4. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* obszarem zdegradowanym jest obszar, na którym występuje stan kryzysowy. Stan kryzysowy spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępujących z problemami w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Z tego powodu delimitacja granic obszaru zdegradowanego gminy Widuchowa opierała się na analizie wszystkich wyżej wymienionych sfer. Dodatkowo przeanalizowano sytuację terenów, na których zlokalizowane były Państwowe Gospodarstwa Rolne.

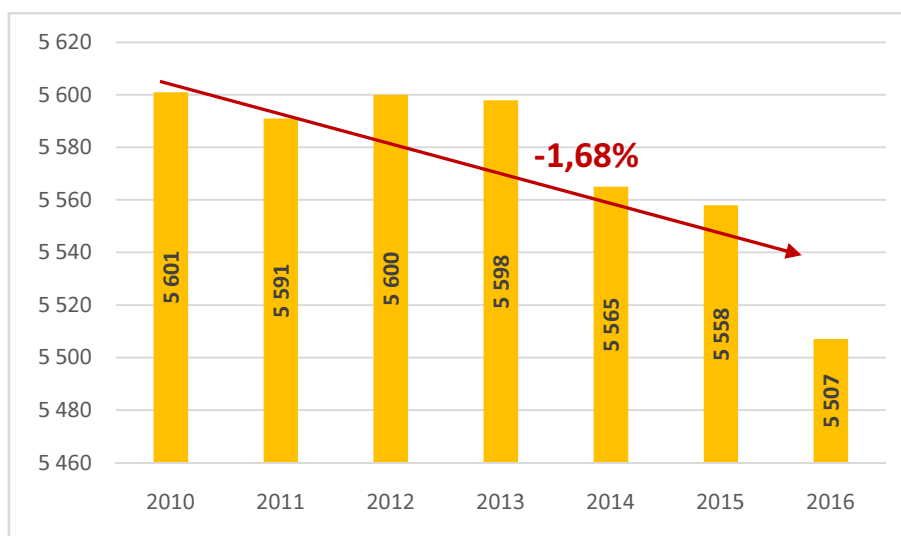
4.1. SFERA SPOŁECZNA

Dla prawidłowego zdiagnozowania występowania stanu kryzysowego najistotniejsze znaczenie ma identyfikacja obszarów, na których istnieje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Analiza występowania problemów w sferze społecznej została przeprowadzona w podziale na następujące obszary problemowe: sytuacja demograficzna, ubóstwo, bezrobocie, przestępczość oraz jakość kapitału społecznego.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Sytuacja demograficzna została przebadana w oparciu o 6 wskaźników: odsetek spadku liczby ludności pomiędzy rokiem 2011 a 2016 (W1), liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym (W2), dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2011 a 2016 (DW2), udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (W3), dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2011 a 2016 (DW3) oraz udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców (W4).

RYSUNEK 4. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY WIDUCHOWA W LATACH 2010 - 2016 (ZAMELDOWANYCH NA POBYT STAŁY I CZASOWY)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

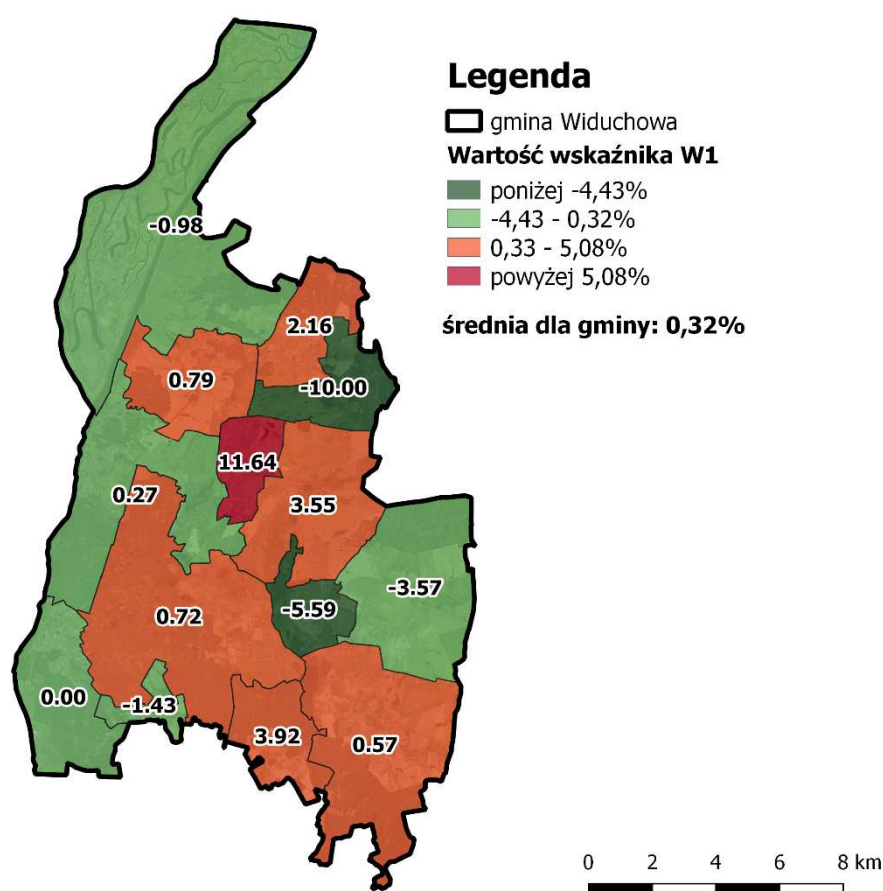

W Strategii Rozwoju Gminy zidentyfikowano problem odpływu młodych mieszkańców z terenu gminy oraz postępujący proces starzenia się społeczeństwa, czego efektem jest systematyczny spadek liczby ludności gminy. Powyższy wykres, sporządzony na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, potwierdza występowanie tego problemu.

Należy zaznaczyć, że proces depopulacji bardzo rzadko przebiega na obszarze całej gminy równomiernie. Zazwyczaj niektóre obszary charakteryzują się znacznie bardziej dynamicznym spadkiem liczby ludności od pozostałych. Podobnie wygląda sytuacja gminy Widuchowa, co potwierdza rozkład przestrzenny wskaźnika W1. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Widuchowa w latach 2011-2016 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się średnio o 0,32%. Największym spadkiem liczby ludności charakteryzuje się sołectwo Bolkowice, gdzie wartość przedmiotowego wskaźnika wyniosła 11,64%. Również sołectwa: Polesiny, Lubicz, Pacholęta, Dębogóra, Krzywiny i Żelechowo wyludniają się w tempie szybszym niż gminna średnia. W analizowanym okresie liczba mieszkańców pięciu jednostek wzrosła, w wyniku czego wskaźnik W1 przyjął wartości ujemne. Są to sołectwa: Czarnówko, Kłodowo, Żarczyn, Rynica oraz Marwice. Liczba mieszkańców Ognicy nie uległa zmianie.

RYSUNEK 5. ODSETEK SPADKU LICZBY LUDNOŚCI POMIĘDZY ROKIEM 2011 A 2016

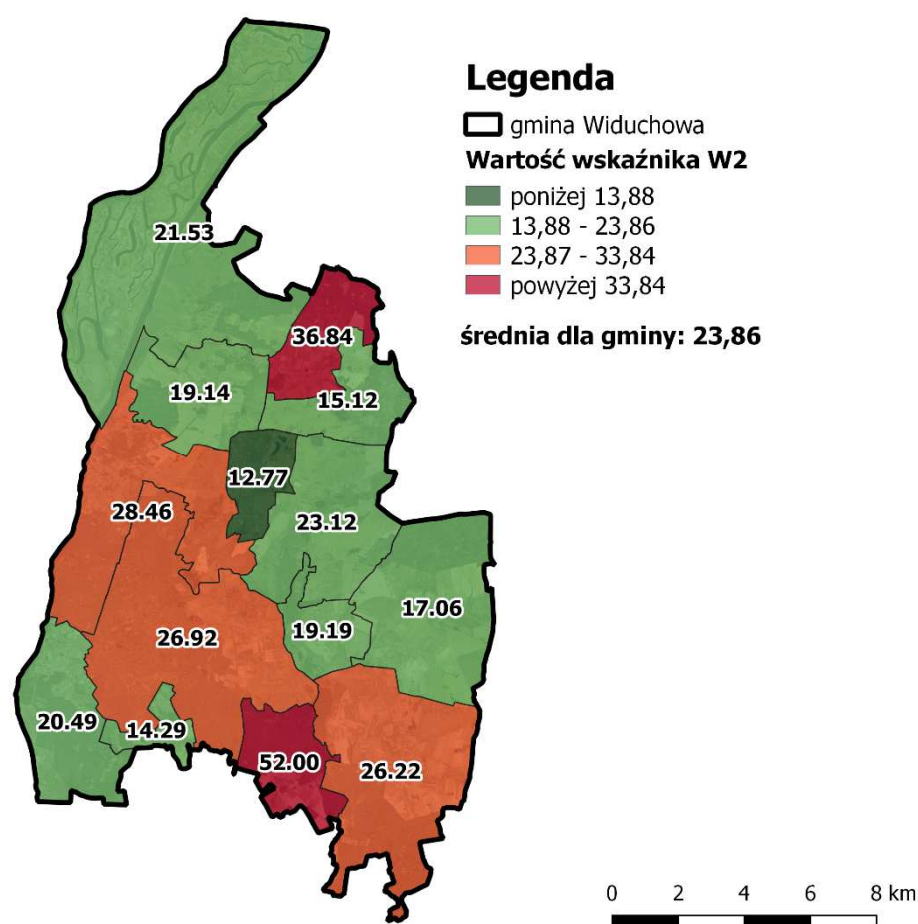
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Jak już zostało wspomniane, w Strategii zdiagnozowano problem starzejącego się społeczeństwa. Wskaźnik W2 przedstawia relację pomiędzy liczbą mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i produkcyjnym. Średnia wartość wskaźnika dla gminy wynosi 23,86, jednak można zaobserwować znaczne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi jednostkami. W najgorszej sytuacji znajdują się sołectwa Polesiny i Pacholęta, w których na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada odpowiednio 52,00 i 36,84 osób w wieku poprodukcyjnym. Wartości wyższe niż gminna średnia odnotowano także w sołectwach: Widuchowa, Krzywin i Żelechowo.

RYSUNEK 6. LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM W PRZELICZENIU NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

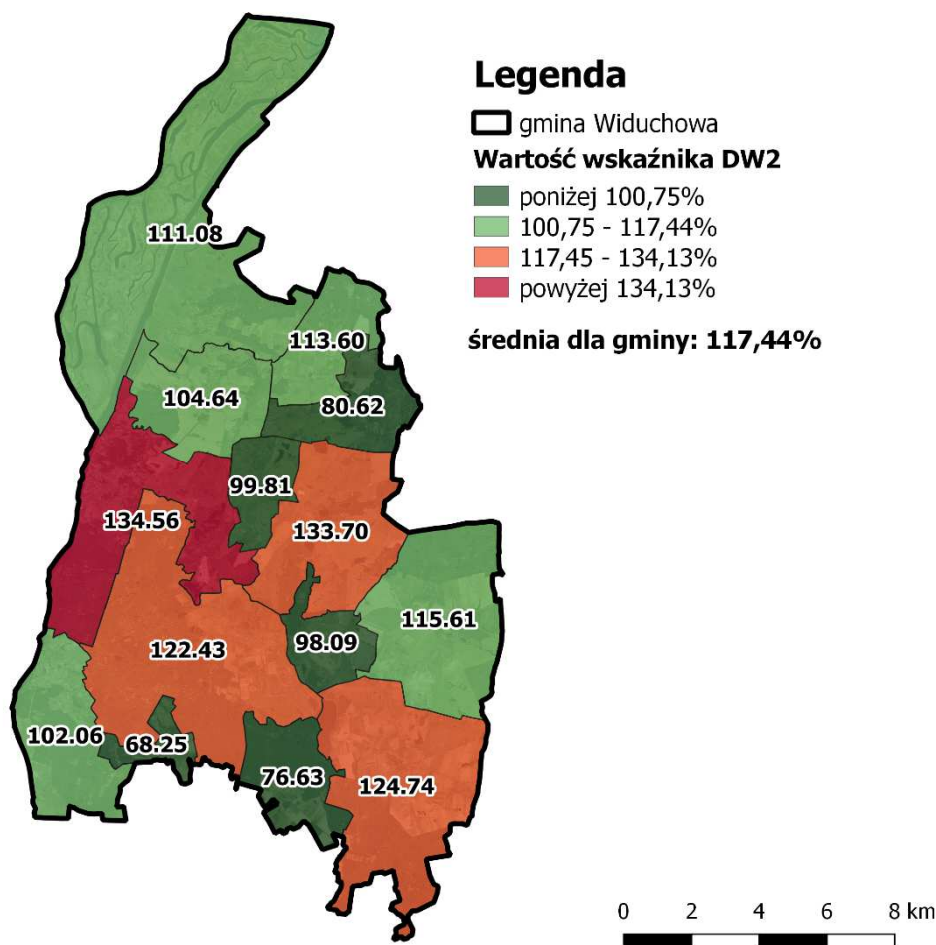
Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem, które niesie za sobą wiele negatywnych konsekwencji. Można do nich zaliczyć między innymi: wyludnianie się obszaru, a także obciążenie budżetu samorządu, które wynika z jednej strony z mniejszych wpływów do budżetu, np. z tytułu podatków, z drugiej strony zmiana struktury wieku mieszkańców wymaga dostosowania oferty usług i przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów. Analiza

dynamiki zmian wskaźnika W2 na przestrzeni 5 lat pozwala zidentyfikować jednostki, w których proces starzenia się społeczeństwa zachodzi szczególnie szybko. Średnia wartości wskaźnika DW2 dla gminy wynosi 117,44%. Oznacza to, że w latach 2011-2016 liczba osób w wieku poprodukcyjnym przeliczona na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o niecałe 20%. Najszybsze tempo zmian odnotowano w sołectwie Widuchowa, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 134,56%. Sytuację gorszą niż gminna średnia zidentyfikowano także w sołectwach: Lubicz, Żelechowo i Krzywin.

RYSUNEK 7. DYNAMIKA WSKAŹNIKA W2 POMIĘDZY ROKIEM 2011 A 2016

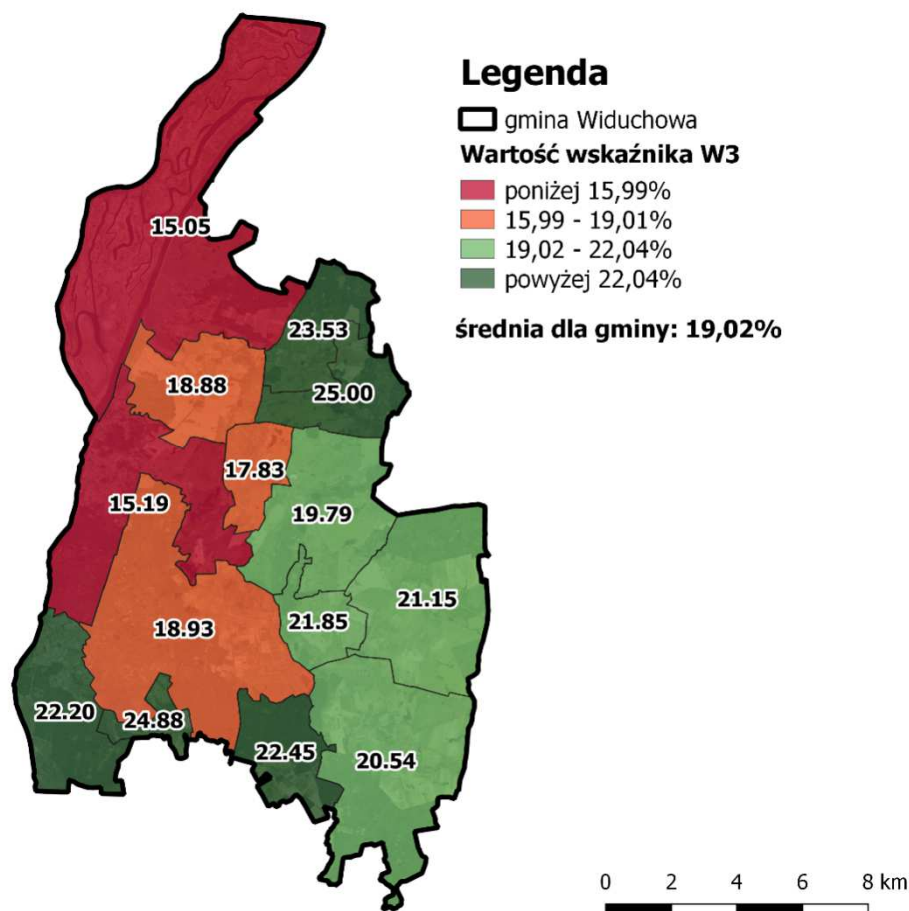
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Drugim, obok wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, przejawem starzenia się społeczeństwa jest spadek udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Średnio 19,02% mieszkańców gminy Widuchowa to osoby niepełnoletnie. Najniższe wartości wskaźnika W3 charakteryzują sołectwa Marwice (15,05%) i Widuchowa (15,19%). Ponadto sytuację gorszą niż gminna średnia zidentyfikowano również na terenie sołectw: Bolkowice, Dębogóra i Krzywin.

RYSUNEK 8. UDZIAŁ OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

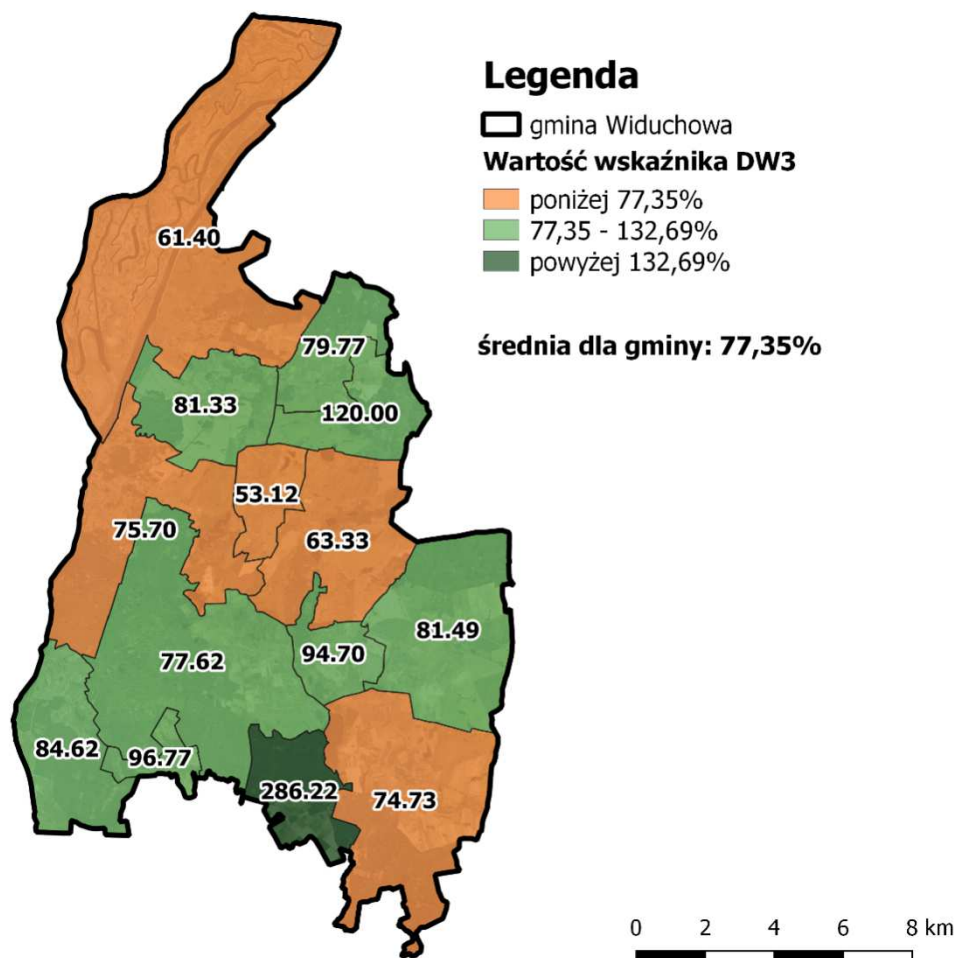
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności jest cechą charakterystyczną dla państw wysokorozwiniętych. Wynika on ze zmiany modelu rodziny, a także odkładaniu decyzji o posiadaniu potomstwa. Wartość wskaźnika dynamicznego DW3 dla gminy Widuchowa wyniosła 77,35%, co oznacza że średnio w gminie udział niepełnoletnich mieszkańców zmniejszył się o niecałe 25%. Istnieją jednak znaczne dysproporcje pomiędzy wartościami przedmiotowego wskaźnika oszacowanymi dla poszczególnych jednostek. Szybsze niż gminna średnia tempo spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym zidentyfikowano na terenie sołectw: Bolkowice, Marwice, Lubicz, Żelechowo oraz Widuchowa. W zdecydowanie najlepszej sytuacji w tym zakresie znajduje się sołectwo Polesiny, gdzie udział niepełnoletnich mieszkańców na przestrzeni pięciu lat wzrósł prawie trzykrotnie (wartość wskaźnika – 286,22%).

RYSUNEK 9. DYNAMIKA WSKAŹNIKA W3 POMIĘDZY ROKIEM 2011 A 2016

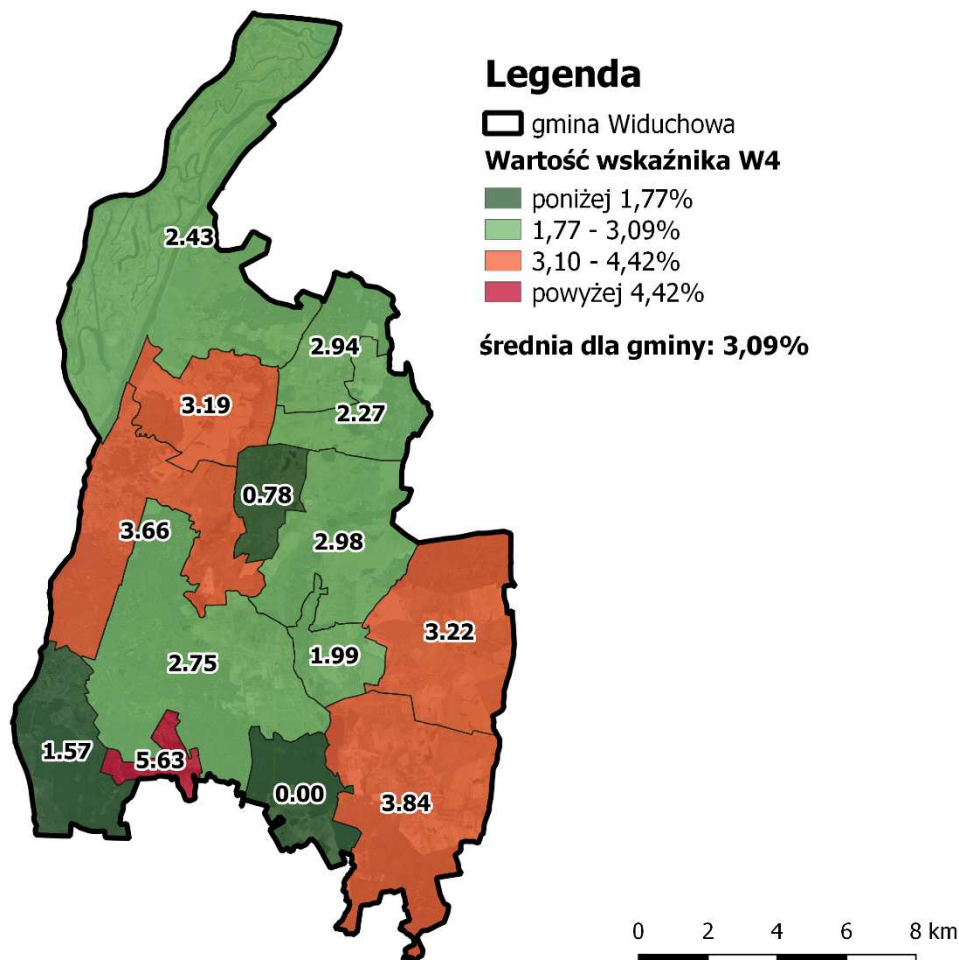
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Ostatnim z analizowanych wskaźników dotyczących sytuacji demograficznej gminy Widuchowa jest udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców. Osoby niepełnosprawne charakteryzują się mniejszą mobilnością od pozostałych mieszkańców. Z tego powodu konieczne jest dostosowywanie pobliskich przestrzeni publicznych do ich potrzeb, tak aby mieli możliwość samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Średnio 3,09% mieszkańców gminy posiada orzeczenie o niepełnosprawności. Największym udziałem osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności cechuje się sołectwo Rynica, w którym 5,63% mieszkańców to osoby niepełnosprawne. Wartości przewyższające wartość referencyjną odnotowano także w przypadku sołectw: Żelechowo, Widuchowa, Żarczyn oraz Dębogóra.

RYSUNEK 10. UDZIAŁ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej

UBÓSTWO

Występowanie problemu ubóstwa ma bardzo istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Z jednej strony trudna sytuacja materialna znacząco wpływa na życie rodzin dotkniętych tym problemem, z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, osoby trwale ubogie rzadko czynnie uczestniczą w życiu społecznym, raczej nie korzystają też z dóbr kulturowych. Z drugiej strony konieczność wspierania osób żyjących w ubóstwie jest dużym obciążeniem dla budżetu samorządowego – w 2016 roku gmina Widuchowa na pomoc społeczną wydała ponad 7 milionów złotych, co stanowiło prawie 35% budżetu gminy.

Sytuacja materialna rodzin przebadana została na podstawie trzech mierników: udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie

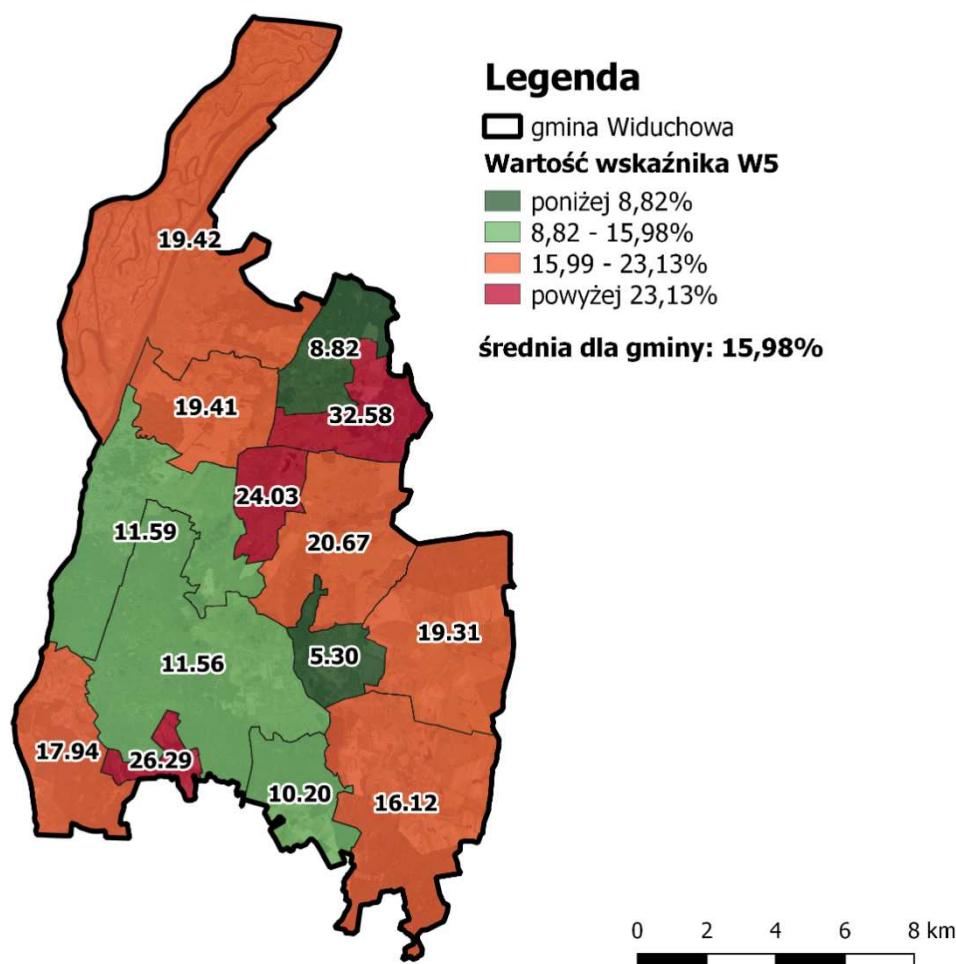

mieszkańców (W5), dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2011 a 2016 (DW5) oraz udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów (W6).

Z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej korzysta 15,98% mieszkańców gminy Widuchowa. Zasiłki przyznawane są na podstawie spełnienia kryterium dochodowego, które dla osób samodzielnie gospodarujących wynosi 634 zł i 514 zł dla jednego członka rodziny. Największym udziałem świadczeniobiorców cechują się sołectwa Czarnówko (32,58%), Rynica (26,29%) oraz Bolkowice (24,03%). Sytuację gorszą od gminnej średniej zidentyfikowano również w sołectwach: Lubicz, Dębogóra, Marwice, Żarczyn, Ognica i Żelechowo.

RYSUNEK 11. UDZIAŁ OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z FORMY PIENIĘŻNEJ ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej

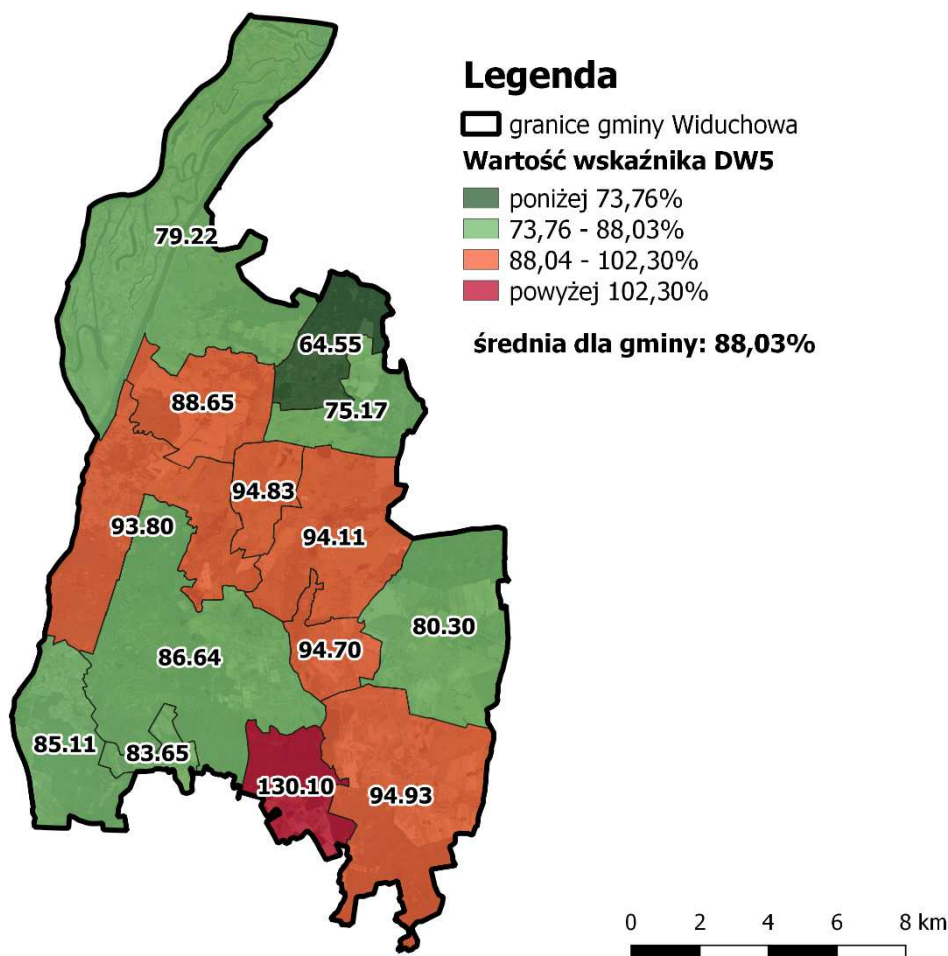
Na przestrzeni lat 2011-2016 liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej zmniejszyła się, przez co średnia wartość wskaźnika dynamicznego DW5

wyniosła 88,03%. Należy jednak zaznaczyć, że tempo spadku świadczeniobiorców nie jest równomierne w całej gminie, istnieją nawet jednostki, w których udział osób korzystających z wsparcia wzrósł. Najgorszą sytuację zidentyfikowano w sołectwie Polesiny, dla którego wskaźnik przyjął wartość 130,10%. Wartości wyższe niż gminna średnia odnotowano także w przypadku jednostek: Żelechowo, Bolkowice, Kłodowo, Lubicz, Widuchowa oraz Dębogóra.

RYSUNEK 12. DYNAMIKA WSKAŹNIKA W5 POMIĘDZY ROKIEM 2011 A 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej

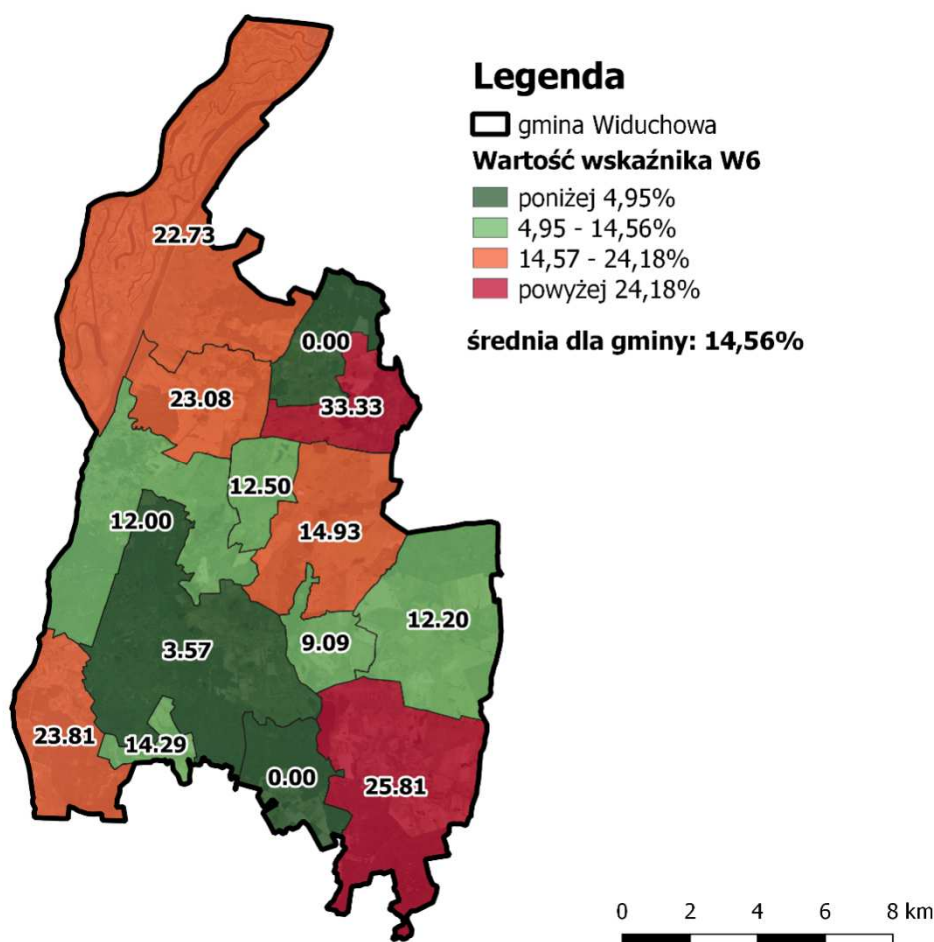
Uczniowie wychowujący się w rodzinach, spełniających kryterium niskich dochodów na jednego członka gospodarstwa domowego, w których występuje trudna sytuacja wynikająca z bezrobocia opiekuna, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby członka najbliższej rodziny, wielodzietności, braku umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia alkoholowego, niepełnej rodziny czy wystąpienia zdarzenia losowego, które powoduje względnie stałe skutki mogą otrzymywać stypendium

socjalne. Analiza rozkładu przestrzennego wskaźnika W6 – udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów pozwoli na identyfikację jednostek, które zamieszkują niezamożne rodziny wychowujące dzieci. Średnio 14,56% uczniów otrzymuje stypendia socjalne. Największym udziałem stypendystów charakteryzują się sołectwa Czarnówko i Żelechowo, w których odpowiednio 33,33% i 25,81% uczniów otrzymuje stypendia. Przedmiotowy wskaźnik przyjął wartości wyższe niż referencyjna również w sołectwach: Ognica, Dębogóra, Marwice i Lubicz.

RYSUNEK 13. UDZIAŁ UCZNIÓW OTRZYMUJĄCYCH STYPENDIUM SOCJALNE W OGÓLNEJ LICZBIE UCZNIÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej

BEZROBOCIE

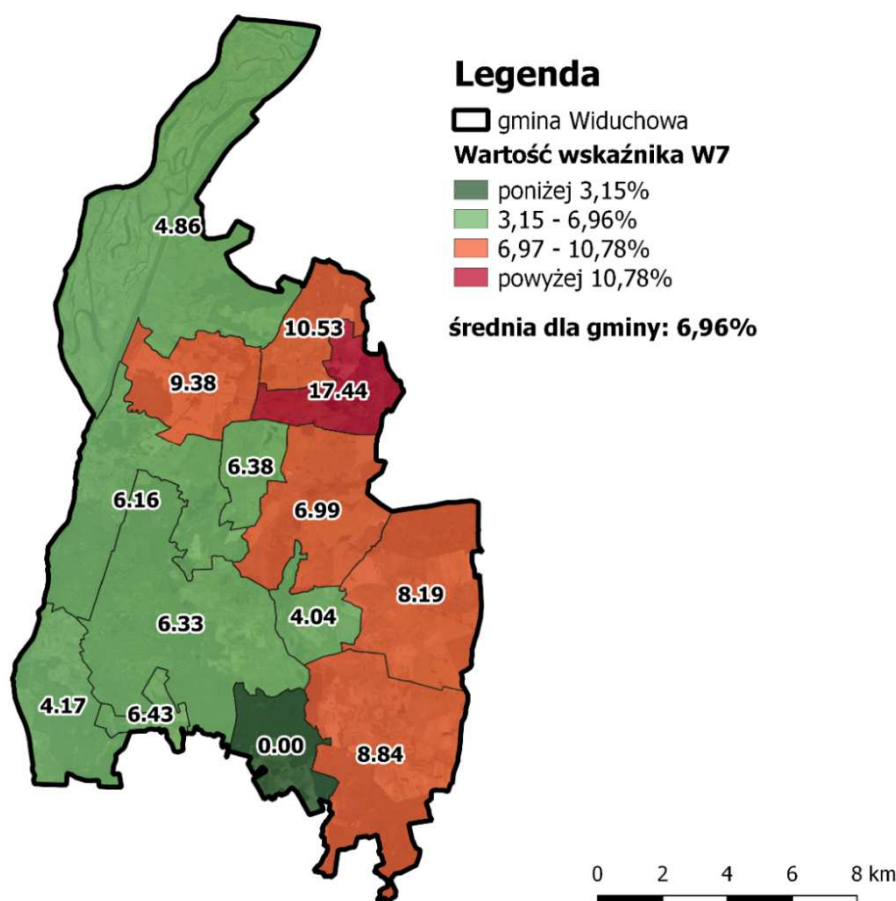
Bezrobocie jest bardzo istotnym problemem społecznym, ponieważ jest częstą przyczyną występowania innych negatywnych zjawisk, do których można zaliczyć chociażby ubożenie społeczeństwa czy uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej. Kwestia bezrobocia została zbadana na podstawie analizy pięciu mierników: udział osób

bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (W7), dynamika wskaźnika W7 pomiędzy rokiem 2011 a 2016 (DW7), udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (W8), dynamika wskaźnika W8 pomiędzy rokiem 2011 a 2016 (DW8) oraz udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych (W9).

RYSUNEK 14. UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Gryfinie jako osoby bezrobotne zarejestrowanych jest 253 mieszkańców gminy Widuchowa. Należy jednak zaznaczyć, że w gminach wiejskich ciągle powszechnym problemem jest występowanie bezrobocia ukrytego (nierejestrowanego) związanego np. z rolniczym charakterem gospodarki. Średni udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym w gminie wynosi 6,96%. Najwyższa wartość wskaźnika cechuje sołectwo Czarnówko, gdzie aż 17,44% mieszkańców w wieku produkcyjnym zarejestrowanych jest jako osoby bezrobotne. Sytuację gorszą niż gminna średnia stwierdzono również w sołectwach: Pacholęta, Dębogóra, Żelechowo, Żarczyn oraz Lubicz. Żaden mieszkaniec sołectwa Polesiny nie jest zarejestrowany jako bezrobotny,

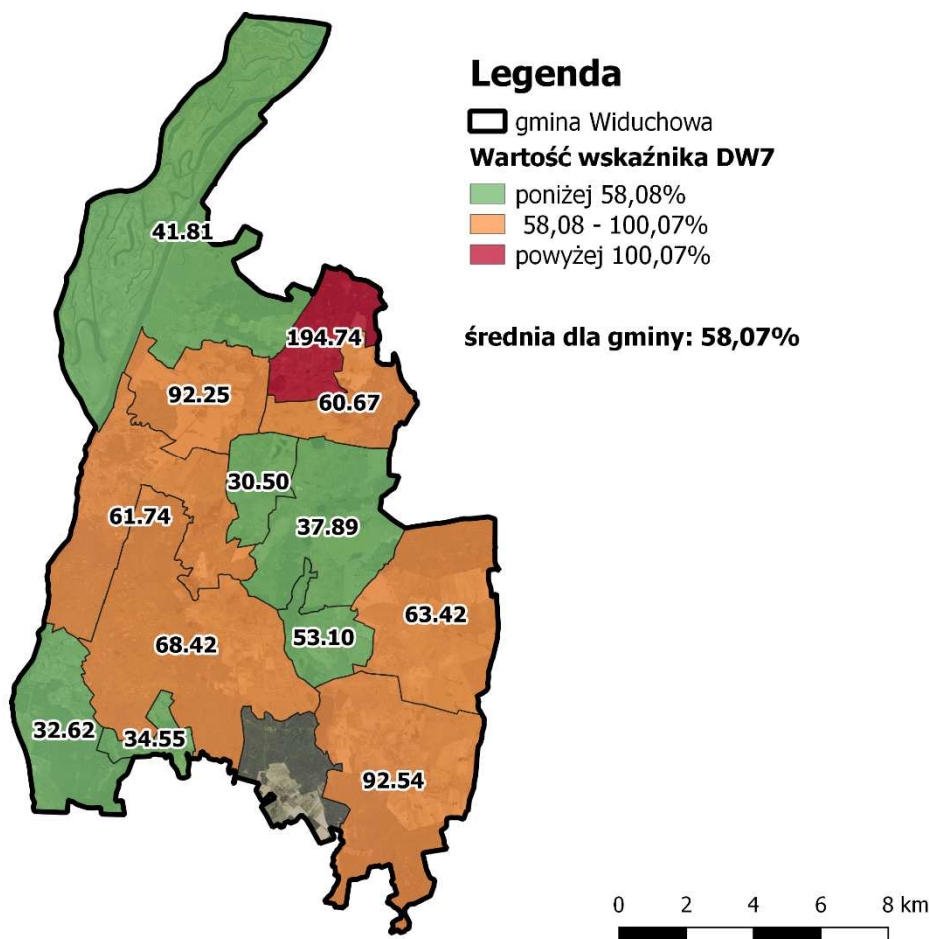

w związku z czym zjawiska obrazowane przez kolejne wskaźniki w przypadku tej jednostki nie występują.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat w gminie Widuchowa, bezrobocie stało się mniej powszechnym problemem, a udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się o ponad 40%. Wartość wskaźnika dynamicznego DW7 dla gminy wyniosła 58,07%, jednak rozkład jego wartości dla poszczególnych jednostek analitycznych zdecydowanie nie jest równomierny. Najwyższą wartość odnotowano w przypadku sołectwa Pacholęta, gdzie wyniosła ona aż 194,74%. Oznacza to, że na przestrzeni 5 lat udział osób bezrobotnych wzrósł tam prawie dwukrotnie. W pozostałych jednostkach analitycznych udział bezrobotnych spadał, jednak w sołectwach: Żelechowo, Dębogóra, Krzywini, Żarczyn, Widuchowa oraz Czarnówko tempo spadku było wolniejsze niż gminna średnia.

RYSUNEK 15. DYNAMIKA WSKAŹNIKA W7 POMIĘDZY ROKIEM 2011 A 2016

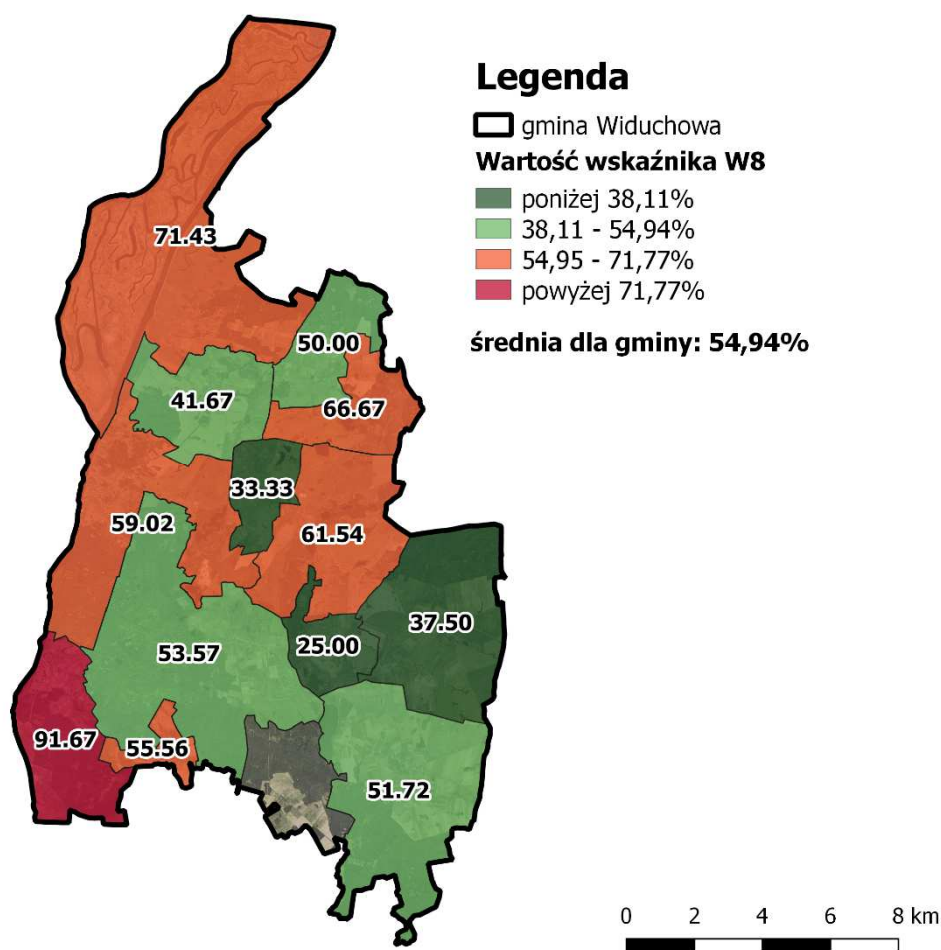
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

Za długotrwale bezrobotnego uznaje się osobę, która nie podejmuje pracy zarobkowej przez ponad 12 miesięcy. W 2016 roku 139 dorosłych mieszkańców gminy (54,94% zarejestrowanych osób bezrobotnych) nie pracowało od ponad roku. Najgorszą sytuację odnotowano w przypadku sołectwa Ognica, gdzie 91,67% bezrobotnych nie podejmowało pracy przez ponad 12 miesięcy. Wskaźnik W8 przyjął wartości wyższe od gminnej średniej również w sołectwach: Marwice, Czarnówko, Lubicz, Widuchowa i Rynica.

RYSUNEK 16. UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

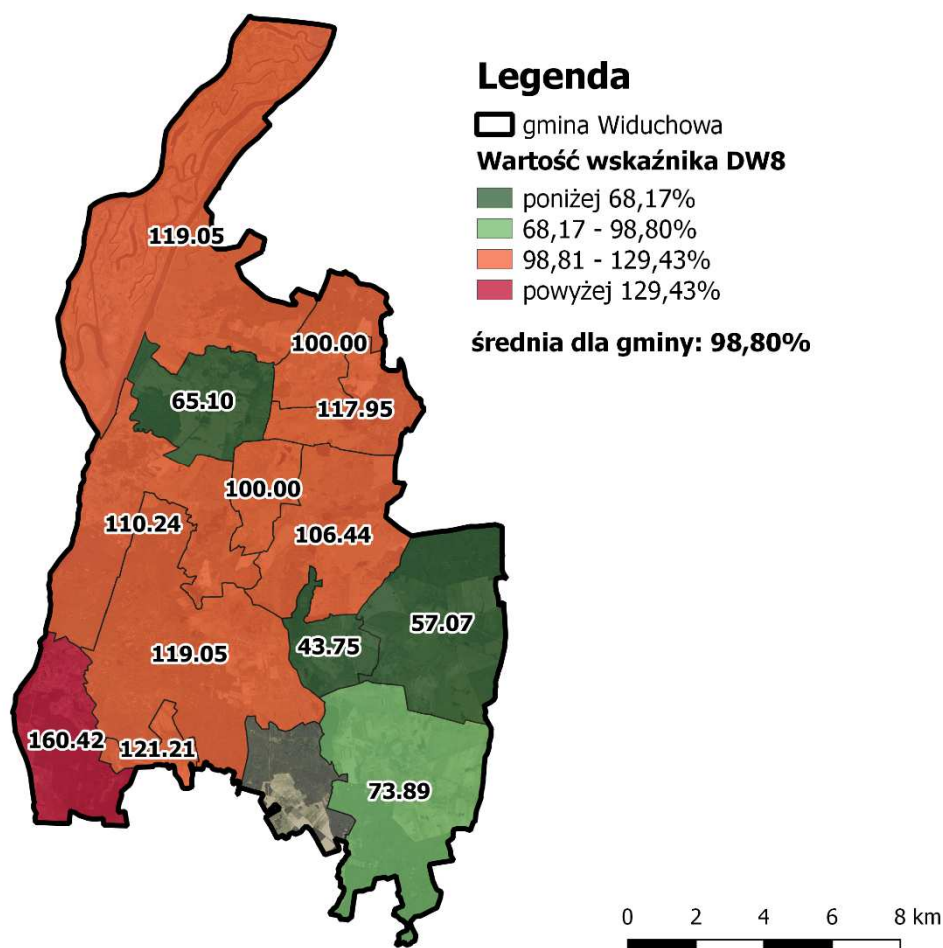
Na przestrzeni lat 2011-2016 udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych utrzymywał się na zbliżonym poziomie, a wskaźnik dynamiczny DW8 dla gminy przyjął wartość 98,80%. Rozkład przestrzenny wskaźnika nie jest jednak równomierny i wiele jednostek obecnie cechuje się większym udziałem długotrwale bezrobotnych niż pięć lat wcześniej. Największy wzrost odnotowano dla sołectwa Ognica, w którym wartość wskaźnika wyniosła 160,42%. Ponadto sytuację gorszą niż gminna średnia zidentyfikowano

również w jednostkach: Rynica, Marwice, Krzywín, Czarnówko, Widuchowa, Lubicz, Bolkowice i Pacholęta.

RYSUNEK 17. DYNAMIKA WSKAŹNIKA W8 POMIĘDZY ROKIEM 2011 A 2016

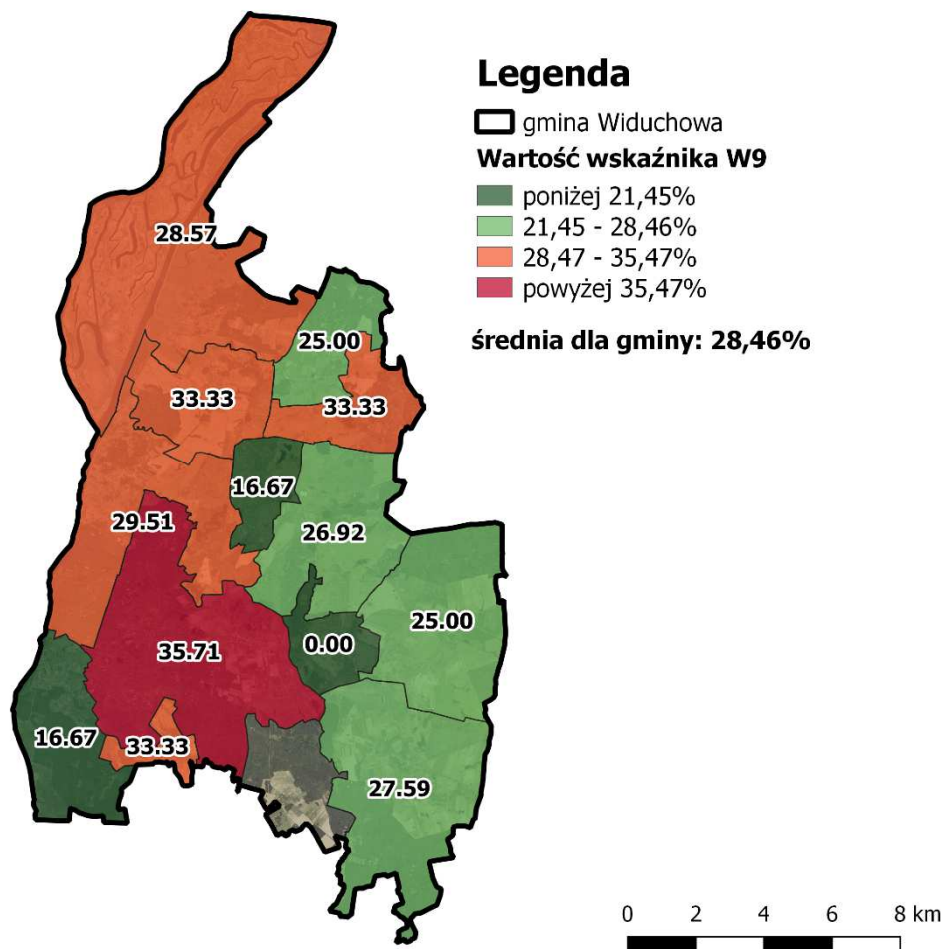
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

Jedną z grup defaworyzowanych na rynku pracy są osoby powyżej 50 roku życia. Osobom bezrobotnym w tym wieku często trudno ponownie znaleźć pracę. Jedną z istotnych przyczyn takiego stanu rzeczy jest dynamiczny rozwój nowoczesnych technologii, w zasadzie we wszystkich dziedzinach gospodarki. Starsi pracownicy często mają trudności w korzystaniu z nowoczesnych rozwiązań, dlatego bardzo istotne jest podnoszenie ich kompetencji, szczególnie z zakresu używania komputera jako narzędzia pracy. Ponadto powszechne są stereotypy dotyczące starszych pracowników, które zniechęcają wielu pracodawców do ich zatrudnienia. 28,46% bezrobotnych w gminie Widuchowa to osoby powyżej 50 roku życia. Największym ich udziałem cechuje się sołectwo Krzywín, gdzie 35,71% bezrobotnych skończyło 50 lat. Wartości wskaźnika W9 wyższe od gminnej średniej odnotowano także w jednostkach: Czarnówko, Dębogóra, Rynica, Widuchowa oraz Marwice.

RYSUNEK 18. UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

PRZESTĘPCZOŚĆ

Problem przestępczości został przebadany przy wykorzystaniu dwóch wskaźników: liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców (W10) oraz liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (W11).

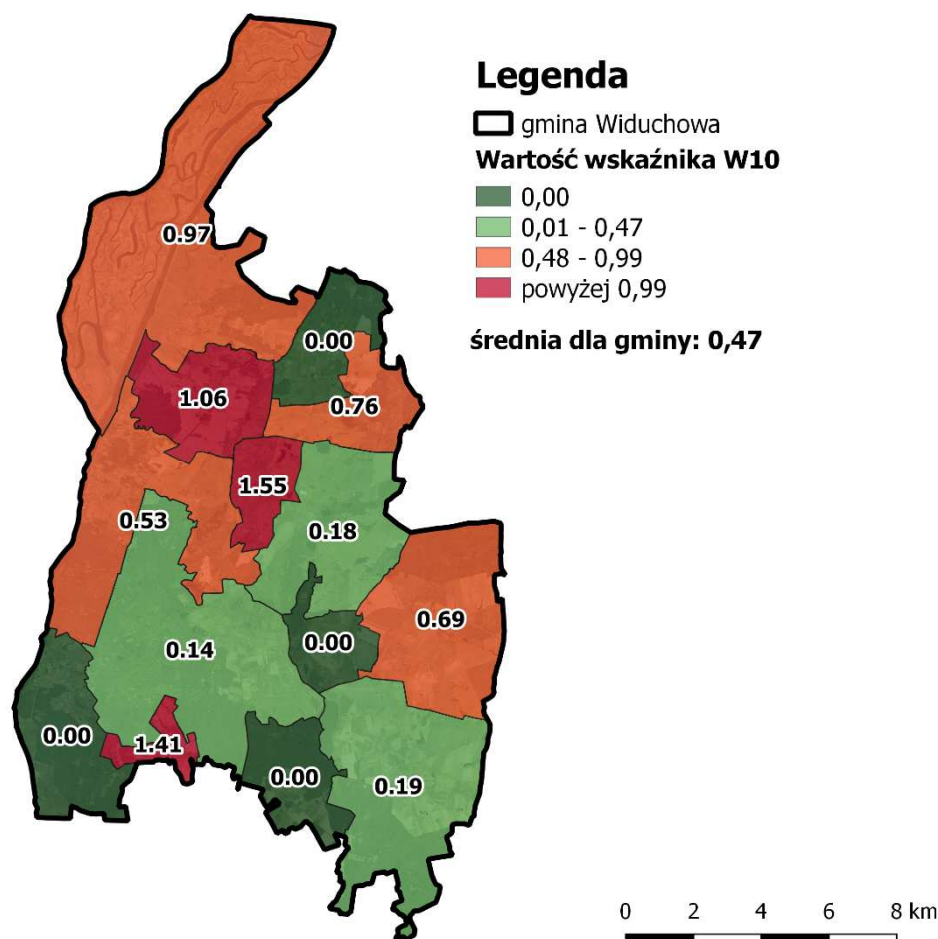
Procedura Niebieskiej Karty może zostać wszczęta przez pracowników uprawnionych do tego instytucji (jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty czy służby zdrowia). Pracownik rozpoczyna procedurę w przypadku uzasadnionych przypuszczeń, że w danej rodzinie występuje problem przemocy domowej. Procedura prowadzona jest niezależnie od innych postępowań: karnego, cywilnego czy rodzinnego. Na terenie gminy Widuchowa prowadzonych jest 26 procedur Niebieskiej Karty, a więc wartość wskaźnika W10 dla gminy wynosi 0,47. Najwyższe wartości przedmiotowy wskaźnik przyjął w sołectwach: Bolkowice (1,55), Rynica (1,41), Dębogóra (1,06). Sytuacją gorszą niż gminna średnia cechują się również sołectwa: Marwice, Czarnówko, Żarczyn i Widuchowa.

W czterech jednostkach: Kłodowo, Ognica, Pacholeta i Polesiny nie założono żadnej Niebieskiej Karty.

RYSUNEK 19. LICZBA WSZCZĘTYCH PROCEDUR NIEBIESKIEJ KARTY W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW

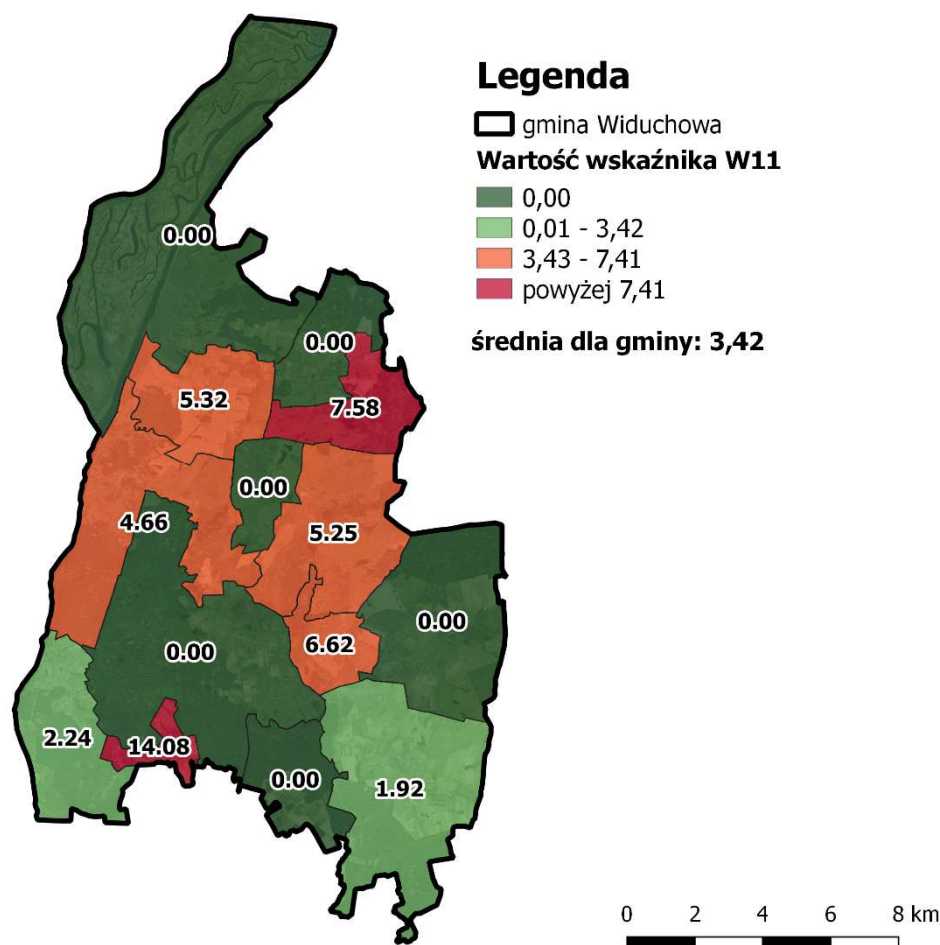
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej

Duża liczba popełnianych na danym obszarze czynów karalnych negatywnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto obniża się przez to atrakcyjność danej lokalizacji jako miejsca do zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej. Wskaźnik W11 przedstawia liczbę stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców danej jednostki. Na terenie gminy Widuchowa w 2016 roku stwierdzono popełnienie 19 przestępstw, wartość przedmiotowego wskaźnika dla gminy wynosi więc 3,42. Najwyższe wartości odnotowano w sołectwach Rynica i Czarnówko, odpowiednio 14,08 i 7,58. Sytuację gorszą niż gminna średnia zidentyfikowano również w sołectwach: Kłodowo, Dębogóra, Lubicz i Widuchowa.

RYSUNEK 20. LICZBA STWIERDZONYCH PRZESTĘPSTW W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa i Komisariatu Policji Widuchowa-Banie

JAKOŚĆ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Jakość kapitału społecznego była analizowana na podstawie dwóch mierników: udział uczniów z trudnościami w nauce w ogólnej liczbie uczniów (W12) oraz udział uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w ogólnej liczbie uczniów (W13).

Kumulacja problemów dotyczących rodziny negatywnie wpływa na najmłodszych mieszkańców obszaru, co w przyszłości może przekładać się na ogólną jakość kapitału społecznego gminy. Jednym z przejawów wychowywania się w dysfunkcyjnym otoczeniu mogą być słabe wyniki w nauce.

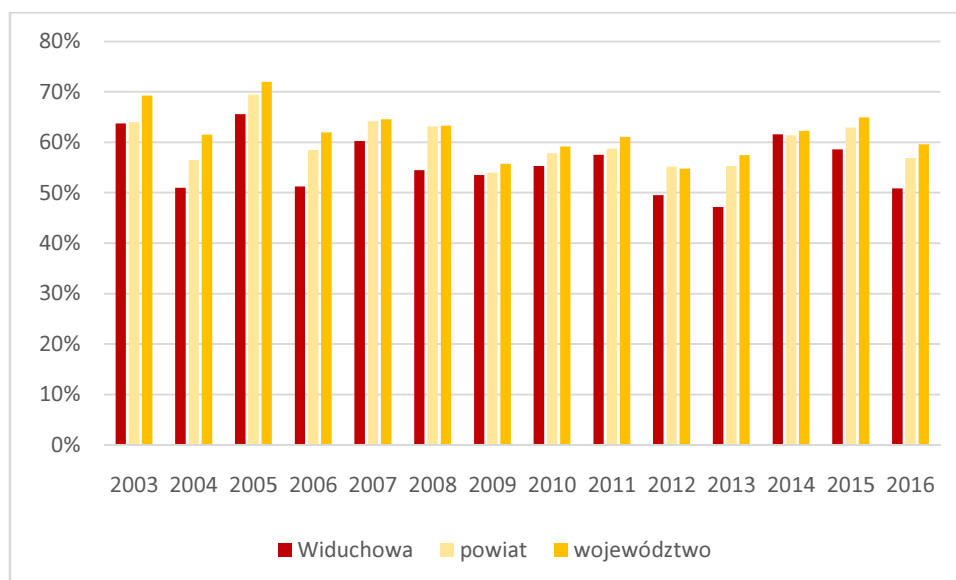
Aby sprawdzić czy w gminie Widuchowa występuje problem związany z niskimi wynikami w nauce analizie poddano średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2003-2016. Porównano średnie wyniki uczniów z gminy Widuchowa ze średnim rezultatem całego powiatu gryfińskiego i województwa zachodniopomorskiego. Efekt porównania

przedstawiono na poniższym wykresie. Widuchowscy uczniowie każdego roku uzyskiwali wynik gorszy niż średnia dla województwa i powiatu (wyjątkiem był rok 2014, kiedy gminny wynik był wyższy od powiatowego o 0,2 punktu procentowego).

RYSUNEK 21. PORÓWNANIE ŚREDNICH WYNIKÓW SPRAWDZIANU SZÓSTOKLASISTY W GMINIE WIDUCHOWA, POWIECIE GRYFIŃSKIM I WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2003-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE

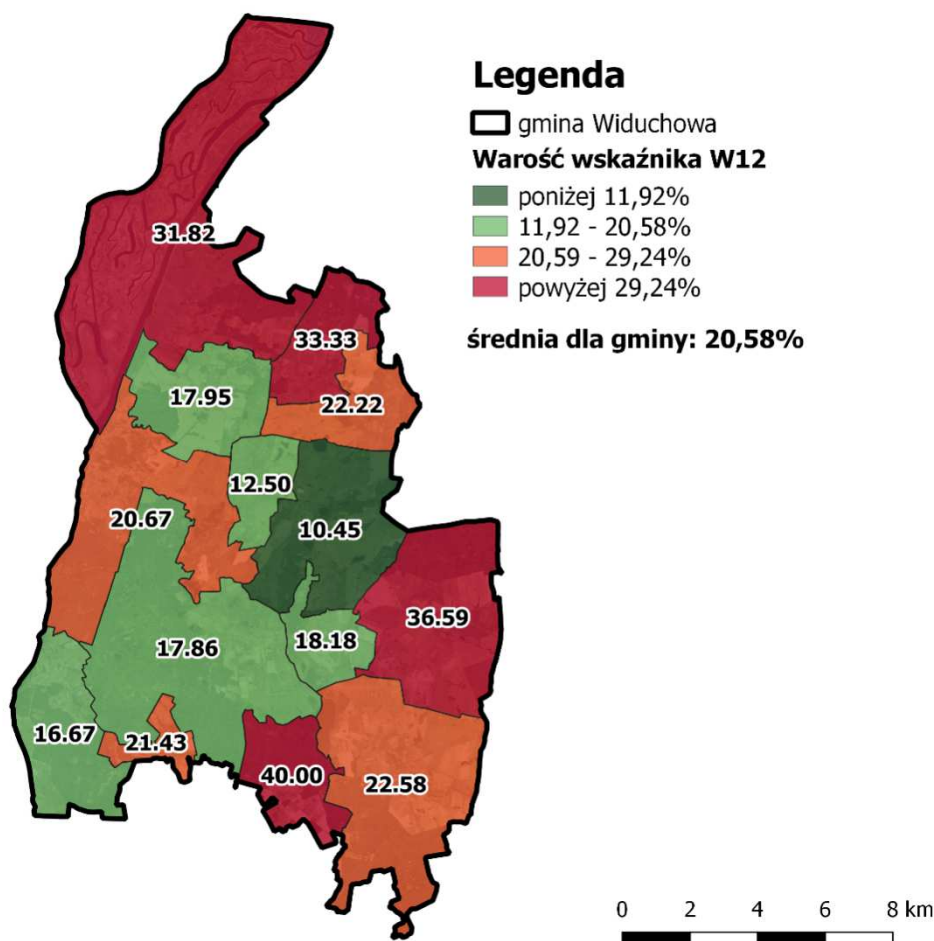
Z tego powodu zdecydowano się na pogłębienie analizy, której celem będzie zidentyfikowanie jednostek cechujących się ponadprzeciętnym udziałem uczniów z trudnościami w nauce. Analiza opierała się o dane przekazane przez wychowawców wszystkich klas szkół podstawowych i gimnazjalnych działających na terenie gminy, którzy na podstawie wyników w nauce stwierdzali, w których sołectwach mieszkają uczniowie mający trudności w nauce.

Zgodnie z opinią nauczycieli co piąty uczeń (20,58%) w gminie Widuchowa ma trudności w nauce. Wskaźnik W12 najwyższe wartości przyjął w sołectwach: Polesiny (40%), Żarczyn (36,59%), Pacholęta (33,33%) oraz Marwice (31,82%). Sytuację gorszą od gminnej średniej zidentyfikowano również w jednostkach: Żelechowo, Czarnówko, Rynica i Widuchowa.

RYSUNEK 22. UDZIAŁ UCZNIÓW Z TRUDNOŚCIAMI W NAUCE W OGÓLNEJ LICZBIE UCZNIÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od wychowawców klas z gminnych szkół

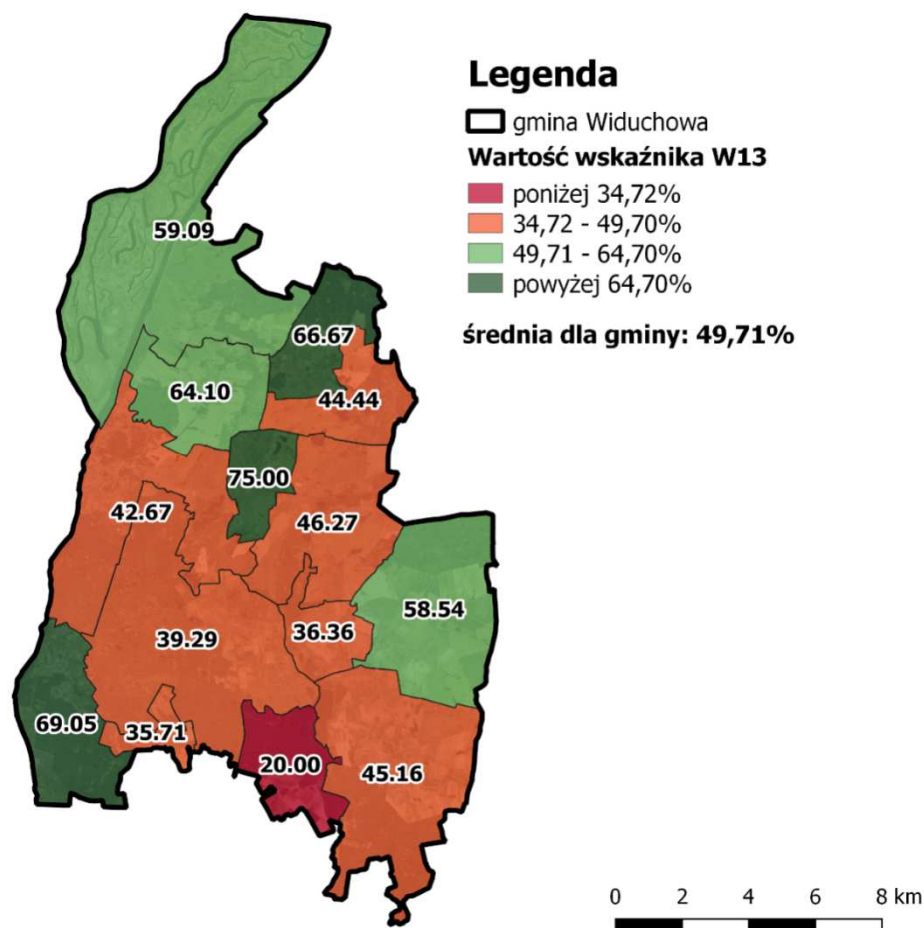
Aktywność i zaangażowanie w sprawy lokalne dorosłych mieszkańców w dużej mierze jest rezultatem kształtowania aktywnej postawy od najmłodszych lat. Uczucie dzieci i młodzieży przedsiębiorczości i zaradności, a także zachęcanie do bezinteresownej pomocy innym jest bardzo ważne, ponieważ dzięki temu w przyszłości gmina zyska zaangażowanych i mało roszczeniowych mieszkańców. Ponadto zaangażowanie w życie lokalne kształtuje poczucie tożsamości z miejscem zamieszkania, co pozwala domniemywać zahamowanie odpływu młodych mieszkańców w przyszłości. Aktywność dzieci i młodzieży została przeanalizowana dzięki wskaźnikowi W13 – udział uczniów uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne w ogólnej liczbie uczniów. Prawie połowa uczniów (49,71%) brała udział w zajęciach dodatkowych w roku szkolnym 2016/2017. Najmniejszym zaangażowaniem charakteryzowali się uczniowie z sołectwa Polesiny, jedynie 20% z nich wykazywało się aktywnością pozalekcyjną. Przedmiotowy wskaźnik przyjął wartości niższe niż gminna

średnia również w jednostkach: Rynica, Kłodowo, Krzywín, Widuchowa, Czarnówko, Żelechowo oraz Lubicz.

RYSUNEK 23. UDZIAŁ UCZNIÓW UCZESTNICZĄCYCH W ZAJĘCIACH POZALEKCYJNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE UCZNIÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od wychowawców klas z gminnych szkół

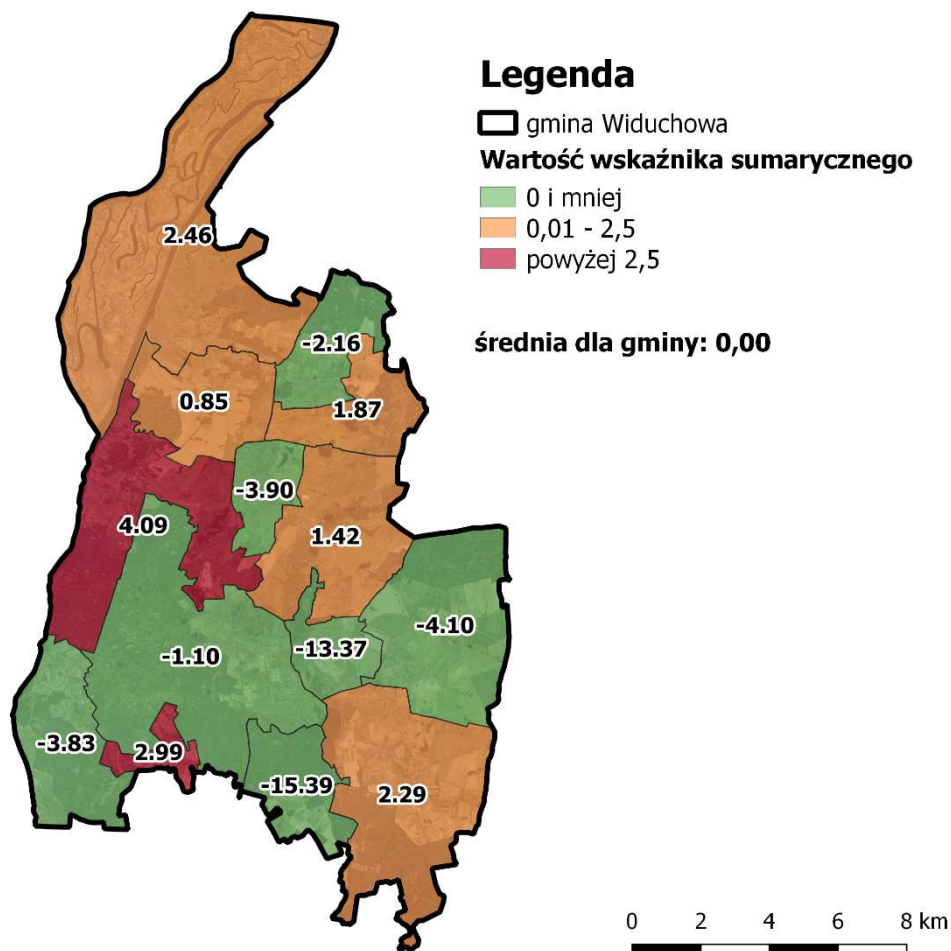
SUMARYCZNY WSKAŹNIK DEGRADACJI W SFERZE SPOŁECZNEJ

Ostatnim etapem, będącym równocześnie podsumowaniem analizy występowania problemów w sferze społecznej było obliczenie sumarycznego wskaźnika degradacji. Dzięki analizie rozkładu przestrzennego przedmiotowego wskaźnika możliwe było wskazanie jednostek, w których koncentrują się negatywne zjawiska. Procedura standaryzacji wartości wszystkich badanych wskaźników pozwoliła stwierdzić jak bardzo sytuacja danej jednostki analitycznej różni się od gminnej średniej. Dodatnia wartość sumarycznego wskaźnika degradacji oznacza, że dana jednostka charakteryzuje się gorszą sytuacją niż gminna średnia (wynosząca 0).

RYSUNEK 24. SUMARYCZNY WSKAŹNIK DEGRADACJI W SFERZE SPOŁECZNEJ

Źródło: opracowanie własne

Najwyższe wartości sumarycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej stwierdzono w jednostkach: Widuchowa (4,09) oraz Rynica (2,99). Ponadto dodatnie wartości cechują również sołectwa: Marvice, Żelechowo, Czarnówko, Lubicz i Dębogóra. W wymienionych jednostkach występuje wysoka koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej.

4.2. SFERA GOSPODARCZA

Do analizy sfery gospodarczej wykorzystane zostały 3 mierniki: liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców (W14), kwota podatku od nieruchomości przeliczona na 1 mieszkańca (W15) oraz średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (W16).

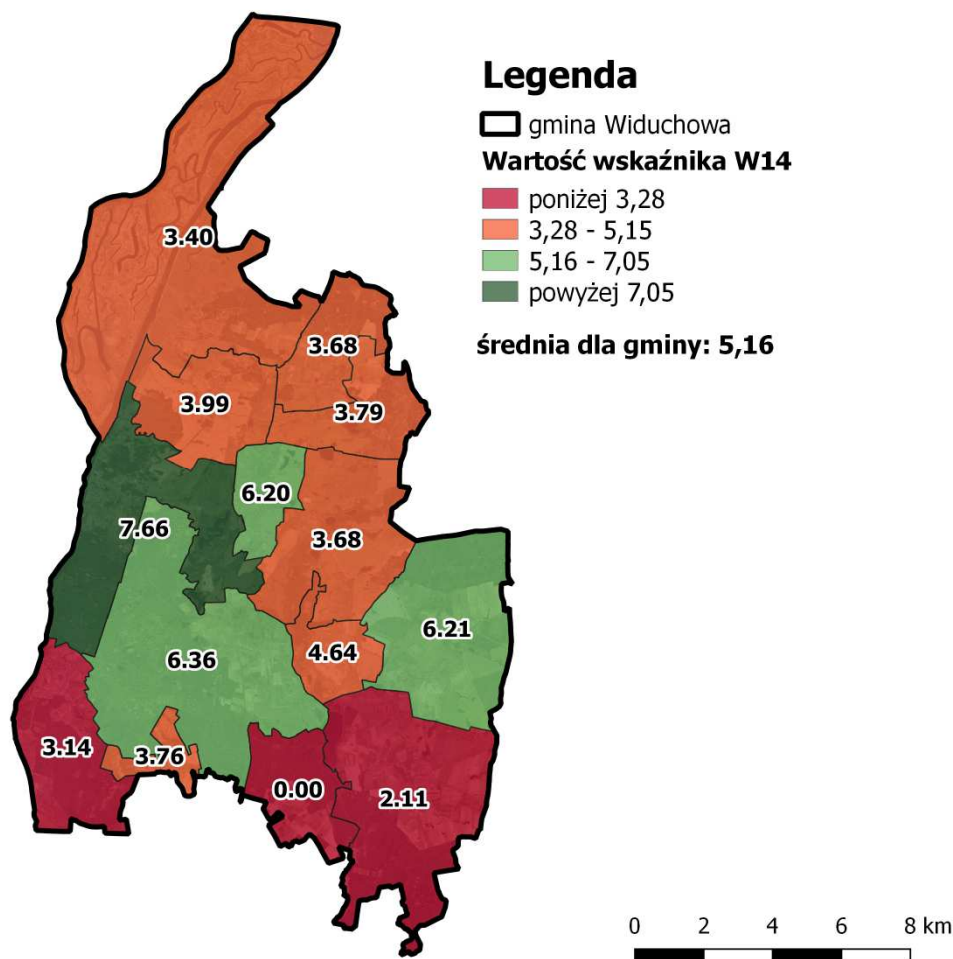
Analiza rozkładu przestrzennego wskaźnika W14 pozwala zidentyfikować jednostki, które są atrakcyjne pod względem prowadzenia działalności gospodarczej. Jego średnia wartość dla gminy wynosi 5,16. Najgorszą sytuację w tym zakresie stwierdzono w sołectwie

Polesiny, gdzie nie zarejestrowano żadnego podmiotu gospodarczego oraz w Żelechowie i Ognicy, gdzie wartości wskaźnika wynosiły odpowiednio 2,11 i 3,14. Wartości niższe od referencyjnej cechują również sołectwa: Marwice, Pacholęta, Lubicz, Rynica, Czarnówko, Dębogóra oraz Kłodowo.

RYSUNEK 25. LICZBA OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

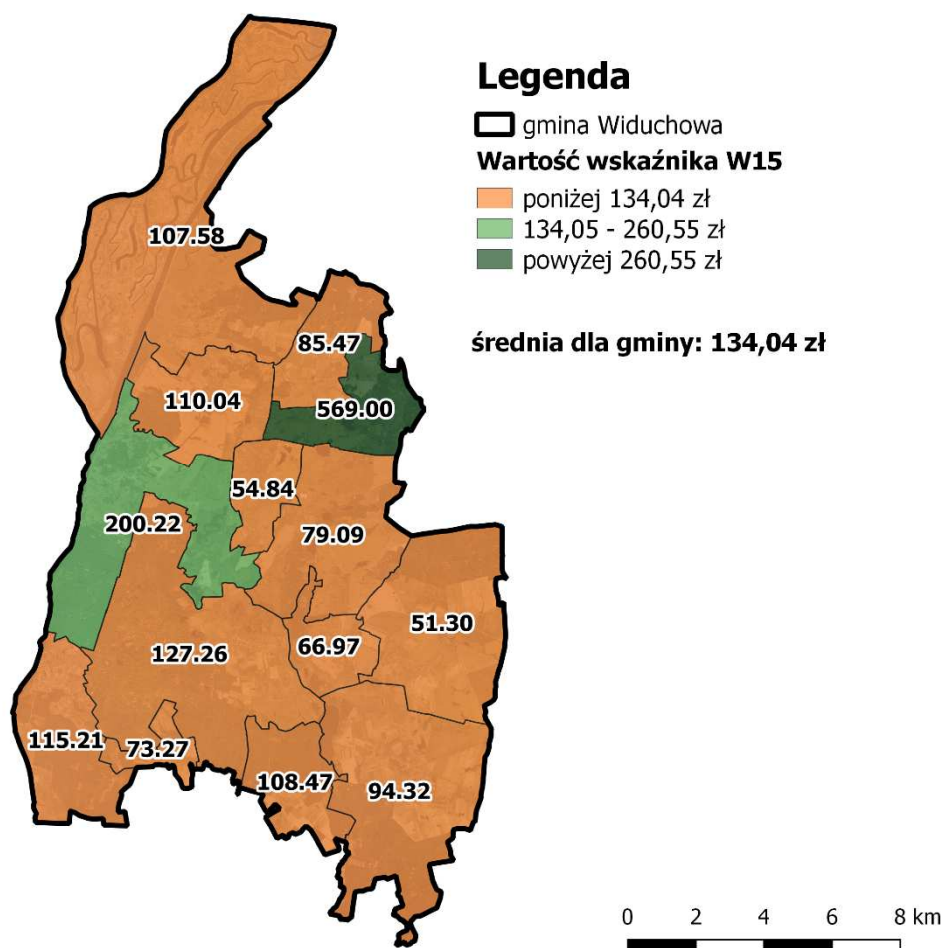
Stawki podatku od nieruchomości każdorocznie ustalane są przez Radę Gminy Widuchowa w drodze uchwały. Wysokość podatku uzależniona jest od sposobu użytkowania nieruchomości, niższe opłaty przypisane są nieruchomościom mieszkalnym, najwyższe zaś nieruchomościom związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej. Analiza stosunku kwoty podatku od nieruchomości do liczby mieszkańców danego obszaru pozwala więc stwierdzić, czy dana jednostka ma bardziej charakter mieszkalny, czy wykorzystywana jest w celach gospodarczych. Średnia wysokość podatku od nieruchomości przeliczona na 1 mieszkańca gminy Widuchowa wynosi 137,30 zł, istnieją jednak znaczące różnice

pomiędzy wartościami przedmiotowego wskaźnika dla poszczególnych jednostek analitycznych. Zdecydowana większość sołectw cechuje się niższymi wartościami wskaźnika niż gminna średnia. Wyjątek stanowią sołectwa: Czarnówko, w którym wskaźnik przyjął zdecydowanie najwyższą wartość i Widuchowa.

RYSUNEK 26. KWOTA PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

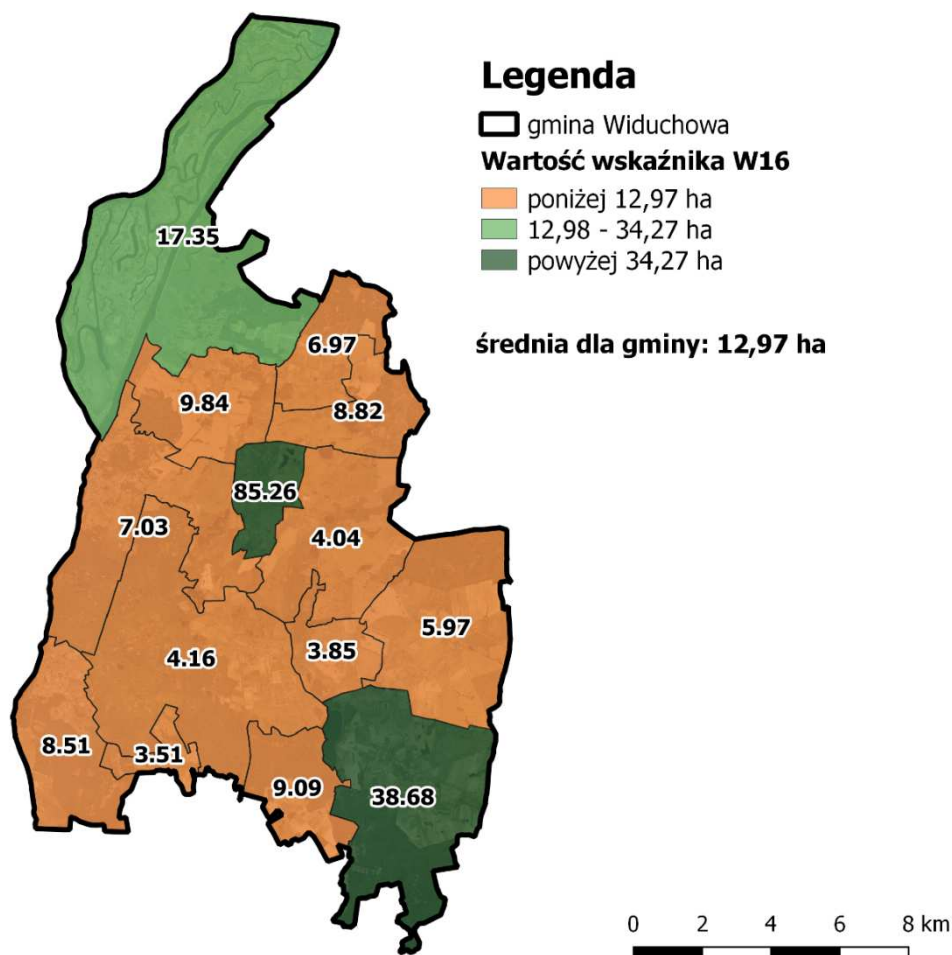
Ostatni z wykorzystanych mierników sfery gospodarczej nawiązuje do rolniczego charakteru gminy. Wielkość gospodarstw rolnych jest czynnikiem mającym istotny wpływ na dochodowość działalności rolniczej, a w konsekwencji na sytuację materialną rodzin z niej się utrzymujących. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie Widuchowa wynosi 12,97 ha. Średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwach rolnych dla Polski w 2016 roku wynosiła 10,46 ha, natomiast w województwie zachodniopomorskim aż 30,20 ha. Potwierdza to problem znacznego rozdrobnienia gospodarstw rolnych wskazywany w pozostałych dokumentach strategicznych i planistycznych. Sołectwami, w których średnia wielkość gospodarstwa rolnego jest mniejsza niż średnia dla gminy są: Rynica, Kłodowo,

Lubicz, Krzywín, Żarczyn, Pacholeta, Widuchowa, Ognica, Czarnówko, Polesiny oraz Dębogóra.

RYSUNEK 27. ŚREDNIA POWIERZCHNIA GOSPODARSTWA ROLNEGO

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

4.3. SFERA ŚRODOWISKOWA

Badanie sfery środowiskowej oparto o dwa wskaźniki: udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (W17) oraz udział osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie mieszkańców (W18). Badanie wyżej wymienionych wskaźników uzupełniono również o analizę jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Widuchowa.

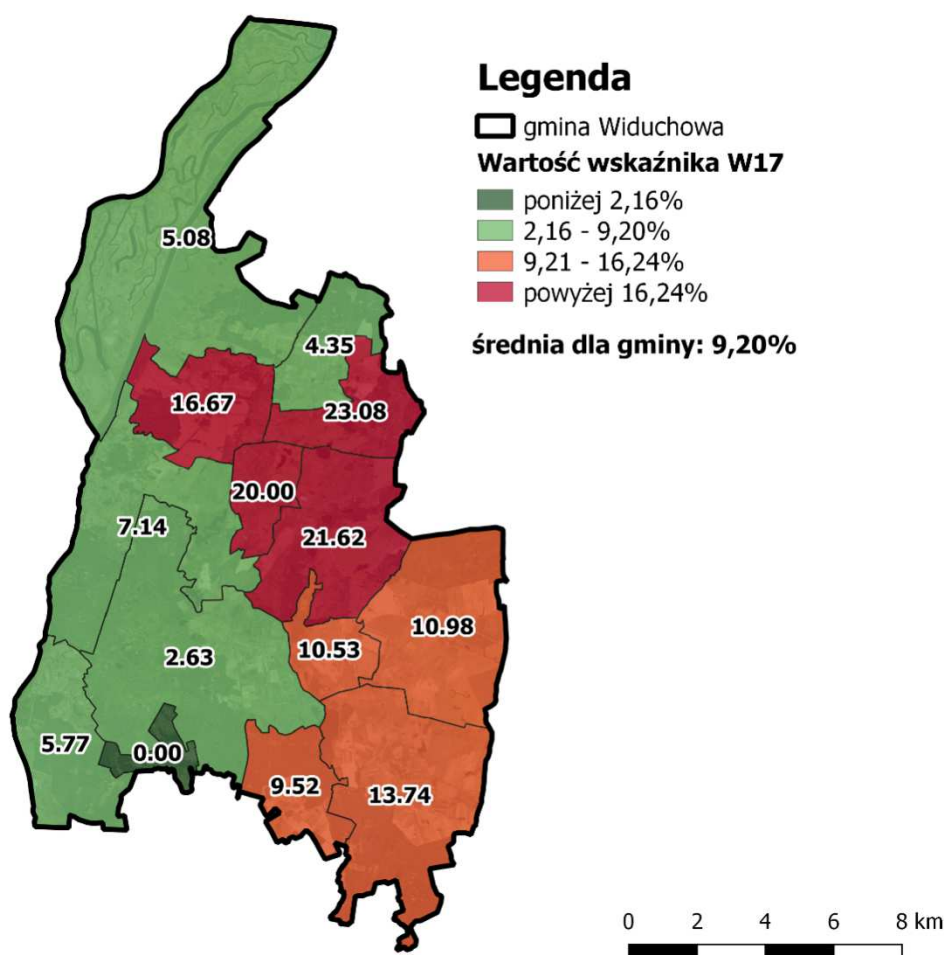
Wyroby azbestowe stosowane były w budownictwie w zasadzie od czasów starożytnych, jednak dopiero na początku XX wieku odkryto ich szkodliwy wpływ na organizm człowieka. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dzieje się to w momencie korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest. Długotrwałe wdychanie włókien azbestowych zwiększa

ryzyko zachorowania na choroby nowotworowe lub układu oddechowego. Ponadto występowanie wyrobów azbestowych w pokryciach dachowych może świadczyć o niskiej efektywności energetycznej budynku, co bezpośrednio negatywnie wpływa na środowisko, szczególnie na stan jakości powietrza atmosferycznego poprzez przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. W gminie Widuchowa 9,20% budynków mieszkalnych pokrytych jest dachem zawierającym wyroby azbestowe. Największym udziałem tych budynków charakteryzują się sołectwa: Czarnówko (23,08%), Lubicz (21,62%), Bolkowice (20,00%) oraz Dębogóra (16,67%). Sytuację gorszą niż gminna średnia stwierdzono również w sołectwach: Żelechowo, Żarczyn, Kłodowo oraz Polesiny.

RYSUNEK 28. UDZIAŁ BUDYNKÓW MIESZKALNYCH Z AZBESTOWYM POKRYCIEM DACHU W OGÓLNEJ LICZBIE BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

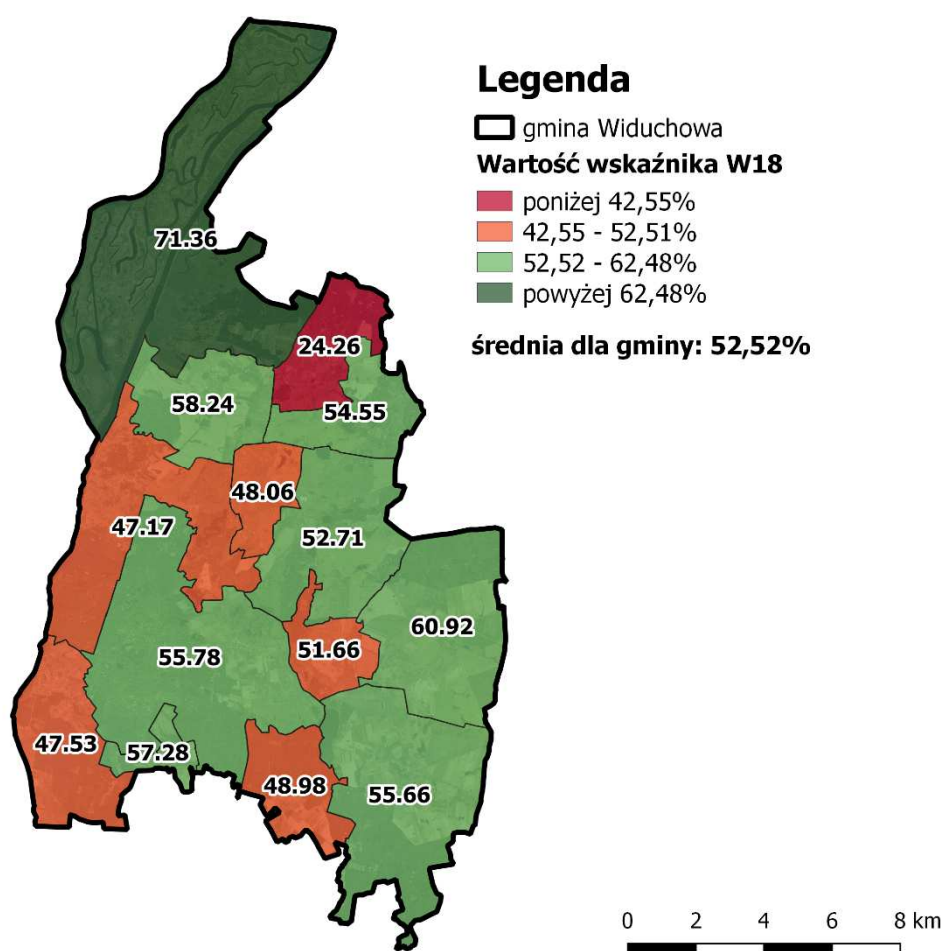
W ramach analizy sytuacji w sferze środowiskowej zbadano również udział osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie mieszkańców. Właściwie zorganizowana selektywna zbiórka odpadów wpływa na poprawę stanu jakości środowiska,

umożliwia ograniczenie ilości odpadów, które trafiają na składowiska, a także odzyskanie surowców wtórnych. Dodatkowo wysoki odsetek osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów świadczy o wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców. W gminie Widuchowa tylko nieco ponad połowa mieszkańców (52,52%) deklaruje selektywną zbiórkę odpadów. Wskaźnik W18 najniższą wartość przyjął w sołectwie Pacholęta, gdzie jedynie 24,26% mieszkańców segreguje odpady. Wartości niższe niż referencyjna odnotowano również w jednostkach: Widuchowa, Ognica, Bolkowice, Polesiny oraz Kłodowo.

RYSUNEK 29. UDZIAŁ OSÓB DEKLARUJĄCYCH SELEKTYWĄ ZBIÓRKĘ ODPADÓW W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

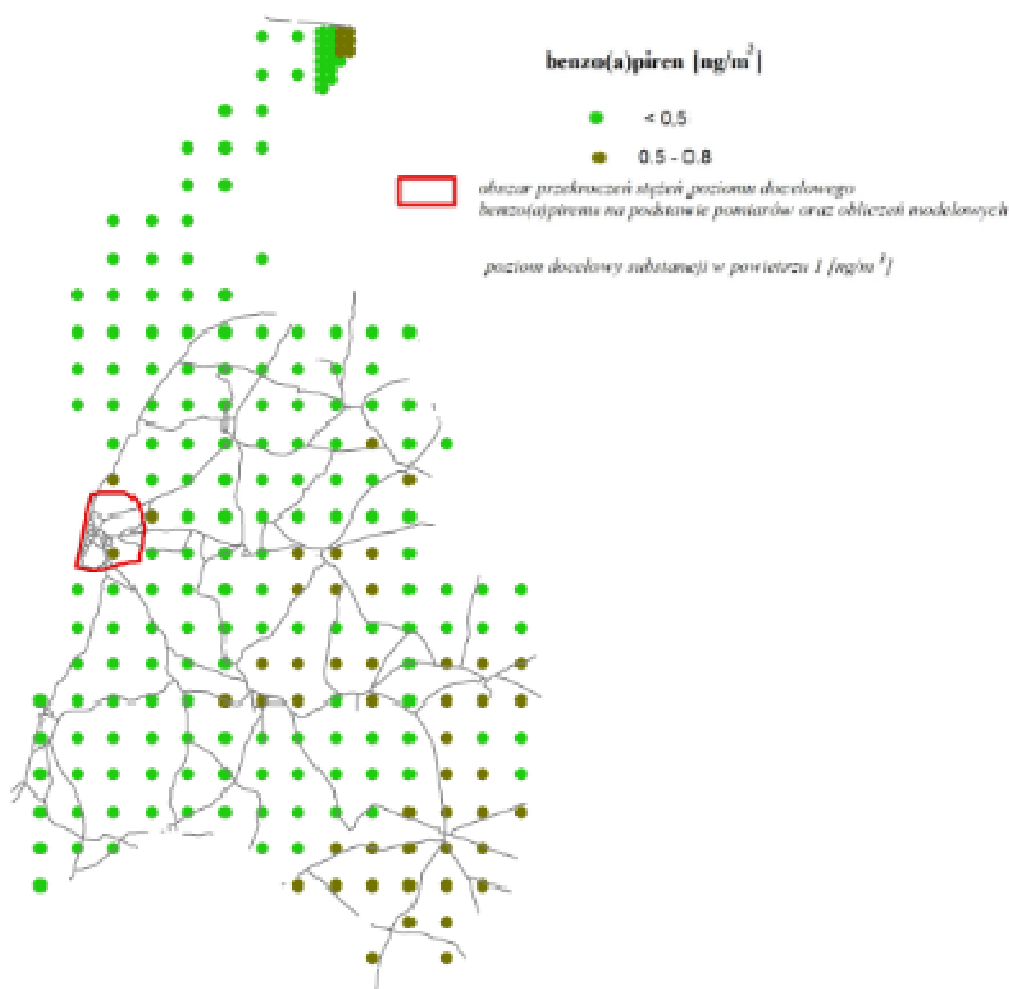
Analizę problemów w sferze środowiskowej uzupełniono również o informacje dotyczące jakości powietrza atmosferycznego. W gminie Widuchowa nie odnotowano średniorocznych przekroczeń stężenia pyłu zawieszonego PM10. Kolejnym aspektem badania jakości powietrza atmosferycznego jest przeanalizowanie stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Benzo(a)piren wydziela się podczas spalania węgla (szczególnie niskiej

jakości), drewna i odpadów (zwłaszcza tworzyw sztucznych typu PET). Jest jednym z najbardziej toksycznych składników smogu, który stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia mieszkańców, może bowiem przenikać do układu oddechowego i krwioobiegu, co zwiększa ryzyko występowania groźnych chorób. Na podstawie pomiarów i obliczeń modelowych prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wyznaczony został obszar przekroczeń stężeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu. Analiza poniższej mapy pozwala stwierdzić, że obszar ten jest tożsamy z granicami największej gminnej miejscowości – Widuchowej. Na tej podstawie uznaje się, że na terenie sołectwa Widuchowa występuje problem natury środowiskowej związany z niską jakością powietrza atmosferycznego.

RYSUNEK 30. ROZKŁAD ŚREDNIOROCZNYCH STĘŻEŃ BENZO(A)PIRENU W PYLE PM10 NA OBSZARZE GMINY WIDUCHOWA

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

4.4. SFERA TECHNICZNA

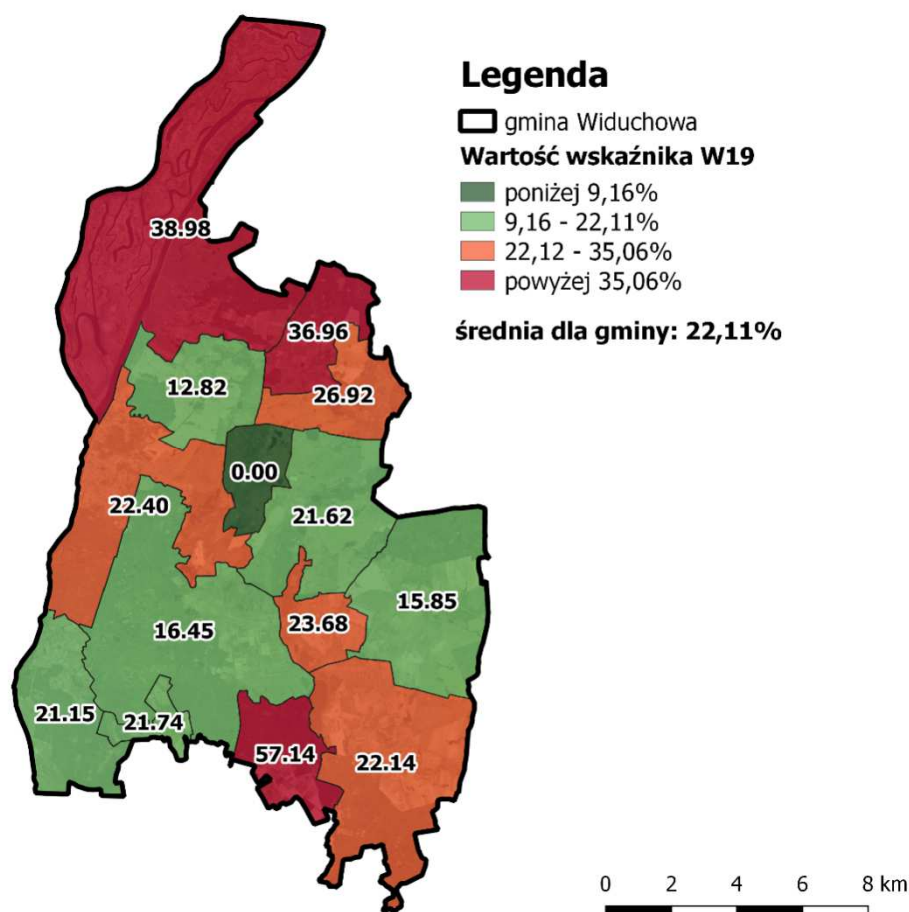
Do charakterystyki sfery technicznej wykorzystany został wskaźnik W19 – udział zabytkowych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych. Użycie

przedmiotowego wskaźnika umożliwiło identyfikację jednostek cechujących się zabudową szczególnie cenną ze względu na swoją wartość historyczną i kulturową. Równocześnie należy zaznaczyć, że budynki te w zdecydowanej większości znajdują się w niezadowolającym stanie technicznym. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, że obiekty te należą do najstarszych budynków mieszkalnych funkcjonujących na terenie gminy (większość pochodzi z XIX i początku XX wieku). Ze względu na brak wystarczających środków finansowych, zarówno mieszkańców jak i samorządu gminnego, znikoma liczba obiektów została poddana kapitalnemu remontowi. Standard budynków pochodzących z tego okresu zdecydowanie odbiega od współczesnych norm budowlanych między innymi pod względem efektywności energetycznej.

RYSUNEK 31. UDZIAŁ ZABYTKOWYCH BUDYNKÓW MIESZKALNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

W gminie Widuchowa 22,11% budynków mieszkalnych zostało wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. Największym ich udziałem charakteryzują się sołectwa: Polesiny, Marwice i Pacholęta, w których odpowiednio 57,14%, 38,98% i 36,96% budynków

mieszkalnych to zabytki. Wartości wyższe niż gminna średnia stwierdzono również w jednostkach: Czarnówko, Kłodowo, Widuchowa i Żelechowo.

Gmina Widuchowa jest w całości zwodociągowana, problemem pozostaje kwestia sieci kanalizacyjnej. Dostęp do sieci kanalizacyjnej mają tylko mieszkańcy dwóch największych miejscowości: Widuchowa oraz Krzywin. Należy jednak zauważyć, że ze względu na wiejski charakter gminy i rozproszoną zabudowę, w obecnej sytuacji gminy, dalsze inwestycje w tym zakresie nie są ekonomicznie uzasadnione.

4.5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Sfera przestrzenno-funkcjonalna przebadana została w oparciu o wskaźnik W20 – liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Badanie poszerzono również o analizę dostępności komunikacyjnej poszczególnych sołectw.

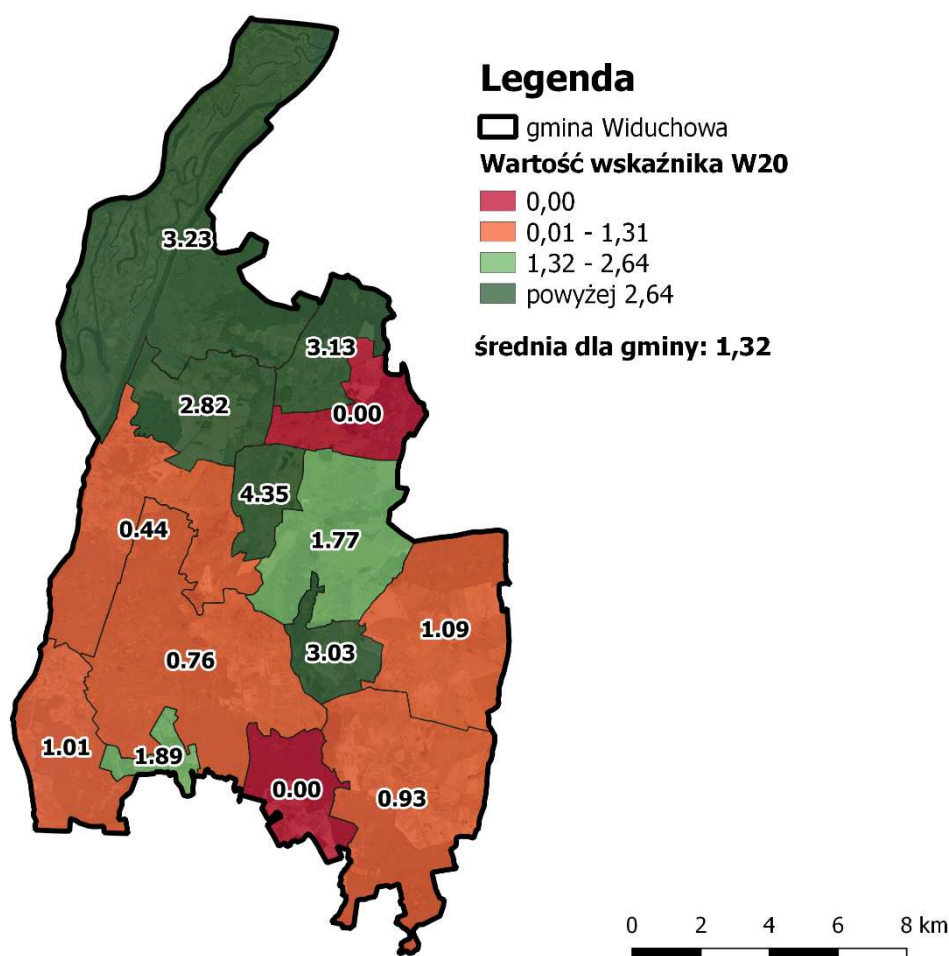
Analizując sferę przestrzenno-funkcjonalną gminy Widuchowa należy brać pod uwagę specyfikę gminy wiejskiej. Poszczególne sołectwa zamieszkiwane są przez stosunkowo niewielką liczbę mieszkańców, z tego powodu niemożliwe jest zapewnienie dostępu do usług edukacyjnych, zdrowotnych czy kulturalnych w samym miejscu zamieszkania. Istotne jest jednak, by wszyscy mieszkańcy mieli dostęp do najbardziej podstawowych usług.

Ogólnodostępne place zabaw są podstawową infrastrukturą rekreacyjną. Ich istnienie ma istotne znaczenie dla rodzin wychowujących dzieci lub planujących założenie rodziny. Tworzenie warunków sprzyjających bezpiecznej zabawie z rówieśnikami na świeżym powietrzu zapewnia prawidłowy rozwój fizyczny i psychiczny dzieci oraz uczy funkcjonowania w społeczeństwie. Na terenie gminy Widuchowa znajduje się 14 ogólnodostępnych placów zabaw, w związku z czym wartość wskaźnika W20 dla gminy wynosi 1,32. W dwóch sołectwach: Polesiny i Czarnówko nie ma żadnego placu zabaw. Przedmiotowy wskaźnik przyjął wartości niższe niż gminna średnia również w sołectwach: Widuchowa, Krzywin, Żelechowo, Ognica oraz Żarczyn.

RYSUNEK 32. LICZBA OGÓLNODOSTĘPNYCH PLACÓW ZABAW W PRZELICZENIU NA 100 OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Dostępność komunikacyjna poszczególnych sołectw jest bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców. Nie wszyscy mieszkańcy mogą lub mają możliwość korzystania z własnych samochodów, dlatego ważne jest zapewnienie im dostępu do komunikacji publicznej. Jak już zostało wspomniane we wcześniejszej części niniejszego dokumentu gmina Widuchowa jest silnie powiązana z oddalonym o około 20 km miastem powiatowym – Gryfinem. Znaczna liczba mieszkańców gminy dojeżdża do Gryfina do pracy, czy szkół ponadgimnazjalnych. Gryfino jest również miejscem, w którym mieszkańcy gminy korzystają z usług niedostępnych w Widuchowej. Z tego powodu istotne znaczenie dla mieszkańców ma możliwość sprawnego dojechania do miasta. Podróżni mogą skorzystać z połączeń autobusowych i kolejowych. Najszybszym sposobem dojazdu do miasta jest skorzystanie z połączenia kolejowego. Dziennie do Gryfina odjeżdża 9 pociągów. Zatrzymują się na trzech stacjach na terenie gminy: Krzywin, Widuchowa Stacja i Pacholęta, a podróż

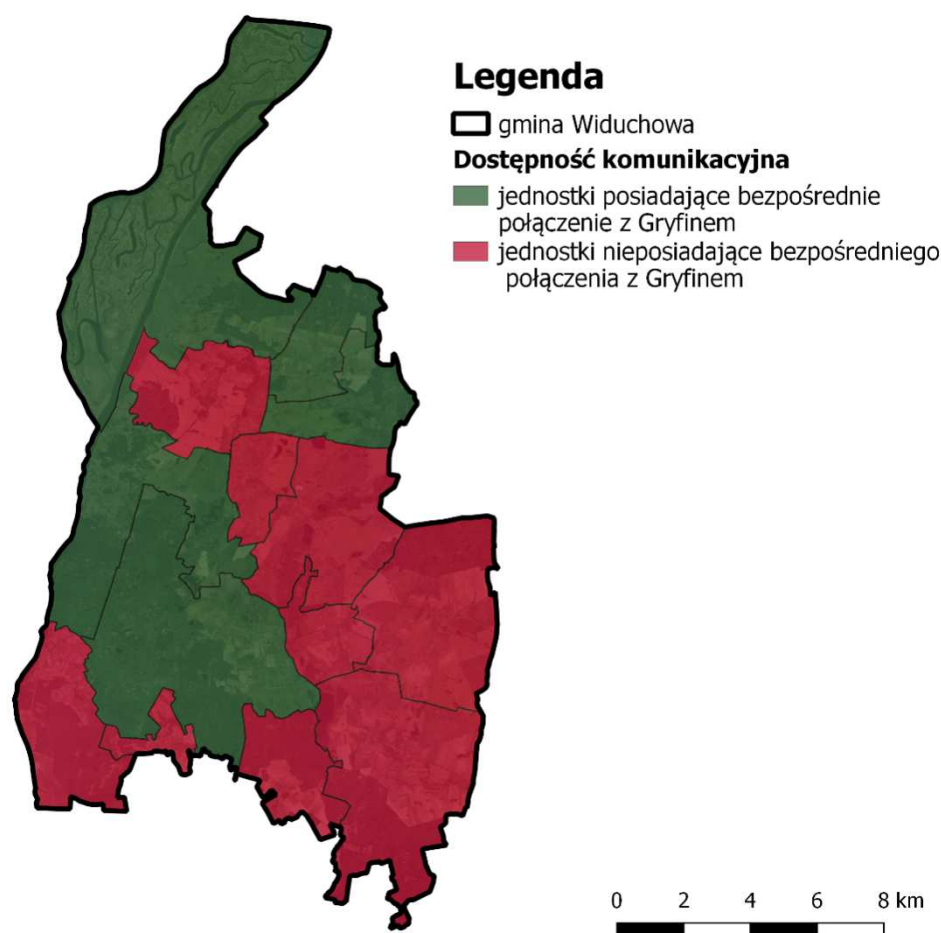

zajmuje jedynie kilkanaście minut. Połączenia kolejowe uzupełnione są komunikacją autobusową.

W ramach analizy dostępności komunikacyjnej poszczególnych sołectw sprawdzono, z których jednostek, korzystając z dostępnych połączeń, mieszkańcy mogą dojechać bezpośrednio do Gryfina. Są to sołectwa: Krzywin, Widuchowa, Czarnówko, Pacholęta i Marwice. Mieszkańcy pozostałych jednostek chcąc dojechać do miasta zmuszeni są przesiadać się w innej miejscowości, przez co znajdują się w znacznie gorszej sytuacji.

RYSUNEK 33. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH Z GRYFINEM

Źródło: opracowanie własne

4.6. OBSZARY POPEGEEROWSKIE

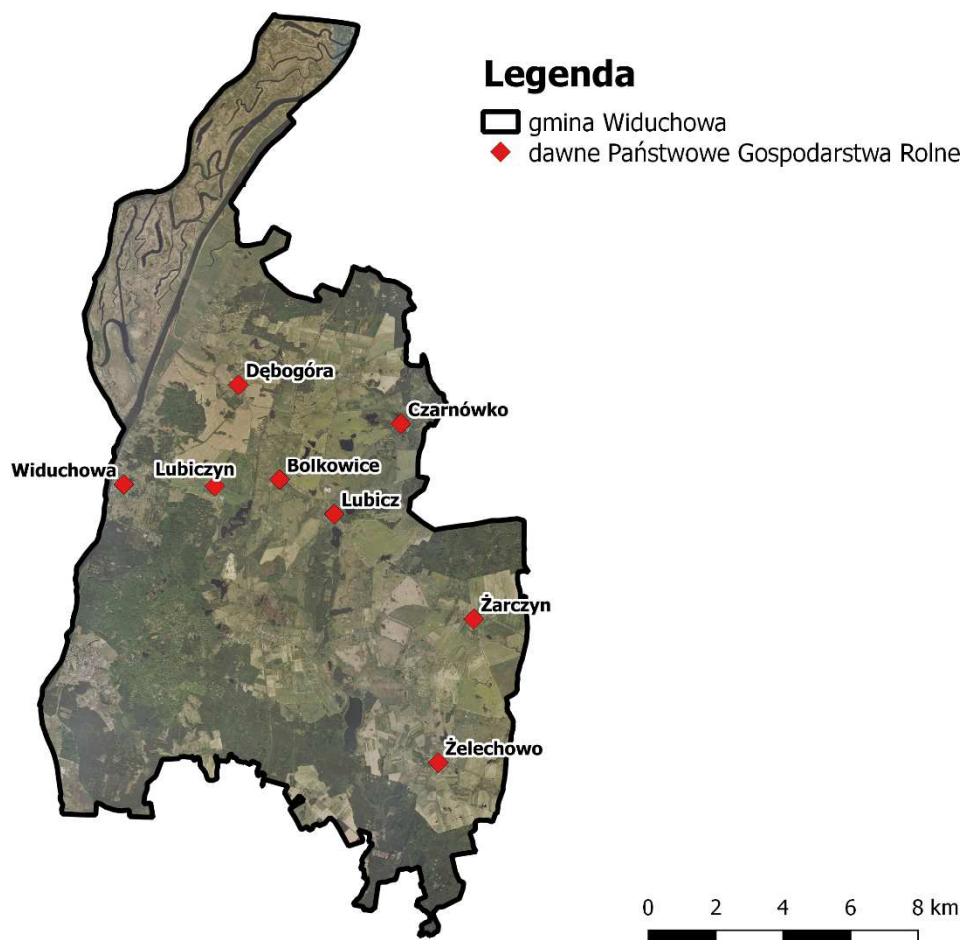
Sytuacja obecna gminy Widuchowa w dużej mierze wynika z jej najnowszej historii. Teren gminy, za czasów niemieckich i w pierwszych latach nowej państwowości, charakteryzował się dość dobrze rozwiniętym rolnictwem. Rozpoczęta pod koniec lat czterdziestych zmiana ustroju rolnego, która polegała na tworzeniu PGR-ów była fatalna w skutkach dla widuchowskiego rolnictwa. PGR-y funkcjonowały w wielu gminnych

miejsowościach: Widuchowej, Czarnówku, Bolkowicach, Lubiczu, Dębogórze, Żarczynie, Żelechowie i Lubiczynie (sołectwo Widuchowa). Rozmieszczenie PGR-ów przedstawia poniższa mapa.

RYSUNEK 34. ROZMIESZCZENIE PAŃSTWOWYCH GOSPODARSTW ROLNYCH NA TERENIE GMINY WIDUCHOWA

Źródło: opracowanie własne

W latach siedemdziesiątych PGR-y gospodarowały na prawie 6,5 tys. hektarów gruntu, dla porównania gospodarstwa indywidualne w tym czasie zajmowały powierzchnię około 2 tys. hektarów. Pracownicy PGR-ów pochodzili z różnych rejonów Polski. Istotna część ludności pochodziła z Kresów Wschodnich i została przesiedlona do Widuchowej w wyniku zmiany przebiegu granic. Wielu mieszkańców pochodziło z Polski centralnej, np. okolicy Kielc, osoby te były przywożone do Widuchowej w celu pomocy przy pracach sezonowych, część z nich postanowiła jednak się osiedlić tu na stałe. Należy wspomnieć, że wśród pracowników przymusowo przywożonych do wykonywania prac sezonowych dużą grupę stanowiły osoby społecznie nieprzystosowane, np. przestępcy. W opinii współczesnych mieszkańców gminy, widuchowskie PGR-y funkcjonowały na niskim

poziomie, dostrzegalna była jednak różnica pomiędzy gospodarstwami tworzonymi przez pracowników przesiedlonych z Kresów Wschodnich i pozostałymi grupami. Ci pierwsi mieli bowiem wykształcony etos pracy i dużo lepiej wywiązywali się z powierzonych obowiązków.

PGR-y powstawały na bazie dawnych majątków ziemskich, dyrekcje gospodarstw często swoją siedzibę miały w zabytkowych dworach (np. w Bolkowicach i w Dębogórze). Na terenie gminy rozwijało się budownictwo mieszkaniowe dla pozostałych pracowników gospodarstw. Wielorodzinne budynki mieszkalne powstawały między innymi w: Widuchowej, Lubiczu, Dębogórze i Żarczynie.

Po transformacji ustrojowej i upadku gospodarstw ich nieruchomości przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Na bazie ich majątku powstało kilka spółek rolnych gospodarujących na większych arealach ziemi, np. ARMAROL w Lubiczynie, pozostałą część majątku stopniowo prywatyzowano. W latach 2001 i 2002 w blokach mieszkalnych zamieszkiwanych przez rodziny pracowników PGR-ów powstawały wspólnoty mieszkaniowe. Posiadanie mieszkań własnościowych było dla ich mieszkańców nowością, z początku mieli trudności w odnalezieniu się w nowej sytuacji. Byli oni bowiem przyzwyczajeni do tego, że ich budynki mają zarządców, którzy dbają o ich stan techniczny, dokonują koniecznych napraw czy prac remontowych. Często zdarzały się przypadki, kiedy mieszkańcy bloków zgłaszali do Urzędu Gminy awarię pieca czy wybicie okna.

W najgorszym stanie technicznym znajdują się dwory, w których mieściły się dyrekcje gospodarstw. Pomimo ich prywatyzacji budynki ulegają degradacji, ponieważ nowi właściciele nie przeprowadzają niezbędnych prac remontowych.

RYSUNEK 35. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PRZYKŁADY MAJĄTKU DAWNYCH PGR-ÓW

Źródło: archiwum fotograficzne Urzędu Gminy Widuchowa

RYSUNEK 36. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PRZYKŁADY MAJĄTKU DAWNYCH PGR-ÓW C.D.

Źródło: archiwum fotograficzne Urzędu Gminy Widuchowa

Upadek PGR-ów był przyczyną występowania licznych problemów społecznych, do których z pewnością można zaliczyć wysokie bezrobocie, ogromne zubożenie społeczeństwa czy występowanie innych patologii, np. alkoholizmu. Cechą charakterystyczną społeczności popegeerowskiej stała się bierność i bezradność społeczna. Mimo faktu, że od upadku gospodarstw minęło już ćwierć wieku, skutki tego zjawiska są nadal odczuwalne, bowiem postawa dawnych pracowników PGR-ów przekazywana była z pokolenia na pokolenie. Oszacowanie sumarycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej pozwoliło na wskazanie tych jednostek, w których istnieje ponadprzeciętna koncentracja problemów społecznych. W przypadku zdecydowanej większości sołectw, w których funkcjonowały PGR-y stwierdzono występowanie sytuacji gorszej niż gminna średnia. Wyjątkiem są sołectwa Bolkowice i Żarczyn.

4.7. GRANICE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Jak już zostało wspomniane obszar zdegradowany obejmuje te jednostki analityczne, w których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępującą z problemami w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Potwierdzeniem wysokiej koncentracji problemów w sferze społecznej są dodatkowo wartości ważonego sumarycznego wskaźnika degradacji. Problemy w pozostałych sferach zostały stwierdzone na podstawie

gorszych od średniej wartości wskaźników W14-W20. Ponadto problem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej mógł zostać potwierdzony na podstawie braku bezpośredniego połączenia komunikacyjnego danej jednostki z Gryfinem, natomiast o problemie w sferze środowiskowej mogło także świadczyć przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10. W poniższej tabeli zaprezentowano zestawienie podsumowujące diagnozę występowania problemów we wszystkich analizowanych sferach. Dodatkowo w tabeli zamieszczono informację, czy dana jednostka jest obszarem popegeerowskim.

TABELA 2. WSPÓŁWYSTĘPOWANIE PROBLEMÓW W JEDNOSTKACH ANALITYCZNYCH GMINY WIDUCHOWA

Jednostka	Występowanie problemów w sferach:					Potwierdzenie stanu kryzysowego	PGR
	Społ.	Gosp.	Środ.	Tech.	Prz.-funk.		
Bolkowice	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	X
Czarnówko	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	X
Dębogóra	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	X
Kłodowo	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	
Krzywin	Nie	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie	
Lubicz	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	X
Marwice	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	
Ognica	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	
Pacholeta	Nie	Tak	Tak	Tak	Nie	Nie	
Polesiny	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	
Rynica	Tak	Tak	Nie	Nie	Tak	Tak	
Widuchowa	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	X
Żarczyn	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	X
Żelechowo	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	X

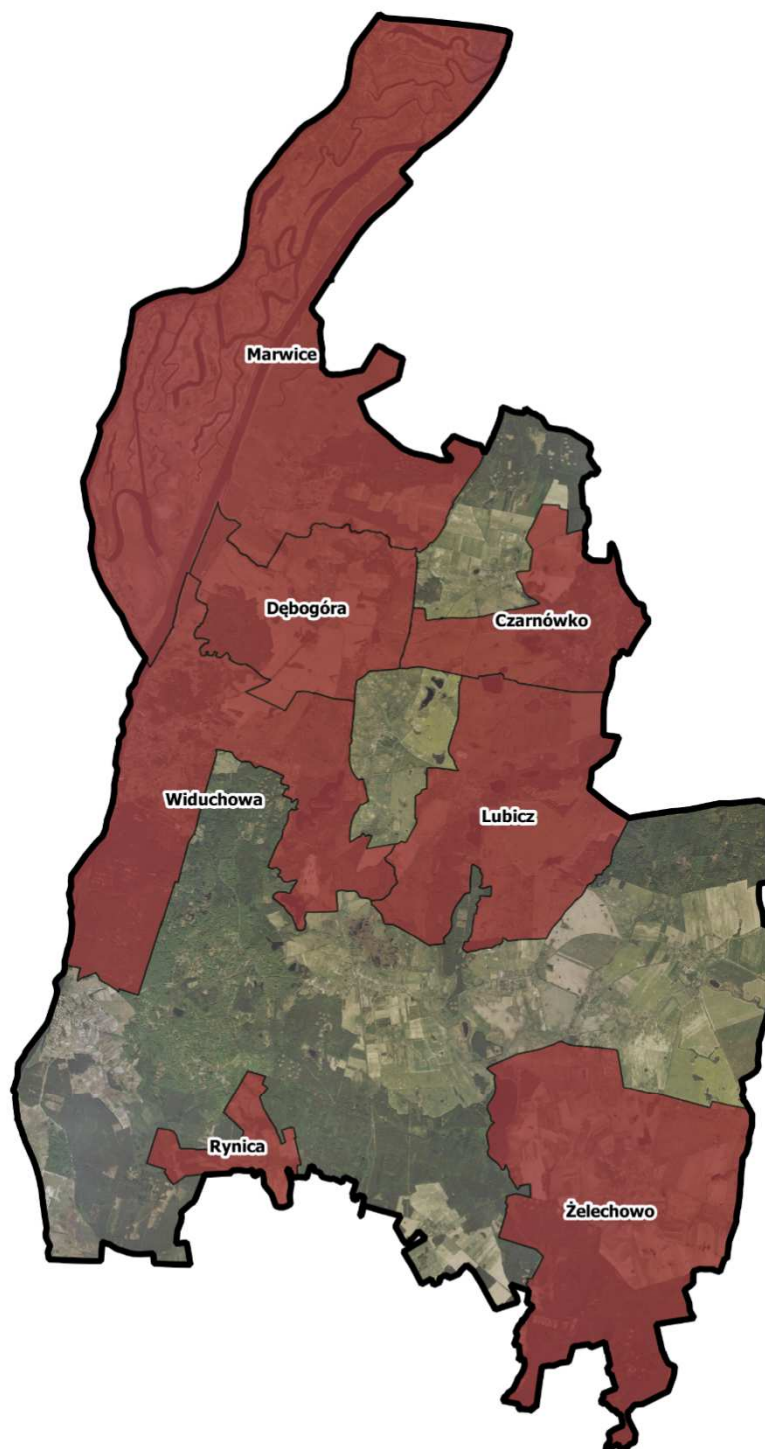
Źródło: opracowanie własne

Występowanie stanu kryzysowego zostało potwierdzone w 7 jednostkach analitycznych gminy Widuchowa. Są to: Czarnówko, Dębogóra, Lubicz, Marwice, Rynica, Widuchowa oraz Żelechowo. Granice obszaru zdegradowanego zostały zaprezentowane na poniższej mapie.

RYSUNEK 37. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY WIDUCHOWA

Legenda

- granice gminy Widuchowa
- obszar zdegradowany gminy Widuchowa

0 1 2 3 4 km

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczony obszar zajmuje powierzchnię **12 272,75 ha**, czyli **58,5%** powierzchni gminy Widuchowa i zamieszkiwany jest przez **3 520 osób**, czyli **63,5%** mieszkańców gminy. Są to wartości znacznie przekraczające ograniczenia wynikające z Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, zgodnie z którymi obszar objęty procesem rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% ludności. Z tego powodu konieczne jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji jedynie na fragmencie obszaru zdegradowanego.

5. OBSZAR REWITALIZACJI

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 definiują obszar rewitalizacji jako całość lub część obszaru zdegradowanego, cechująca się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk i posiadającą istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Powierzchnia obszaru nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkiwany przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Rozmiary obszaru zdegradowanego gminy Widuchowa znacznie przekraczają powyższe limity, konieczne jest więc ograniczenie zasięgu obszaru, na którym prowadzone będą działania rewitalizacyjne. Uznano, że najważniejszym kryterium zakwalifikowania danej jednostki do objęcia procesem rewitalizacji będzie występowanie wysokiej koncentracji problemów w sferze społecznej. Koncentracja ta została potwierdzona na podstawie wysokich wartości sumarycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej. Jednostką, dla której przedmiotowy wskaźnik przyjął najwyższą wartość jest sołectwo Widuchowa. Należy zauważyć, że istnieją również inne przesłanki przemawiające za wyznaczeniem obszaru rewitalizacji właśnie na terenie sołectwa Widuchowa. Na obszarze sołectwa zdiagnozowano występowanie co najmniej jednego problemu we wszystkich analizowanych sferach, ponadto jest to miejscowość popegeerowska. Z pewnością Widuchowa, jako największa wieś w gminie, w której skupiają się najważniejsze instytucje i punkty usługowe ma również istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Mając na względzie powyższe przesłanki zdecydowano się na wyznaczenie obszaru rewitalizacji na terenie sołectwa Widuchowa.

W dalszej części niniejszego rozdziału przedstawiono zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji, dokonano szczegółowej analizy sytuacji obecnej obszaru oraz określono skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

5.1. ZASIĘG OBSZARU REWITALIZACJI

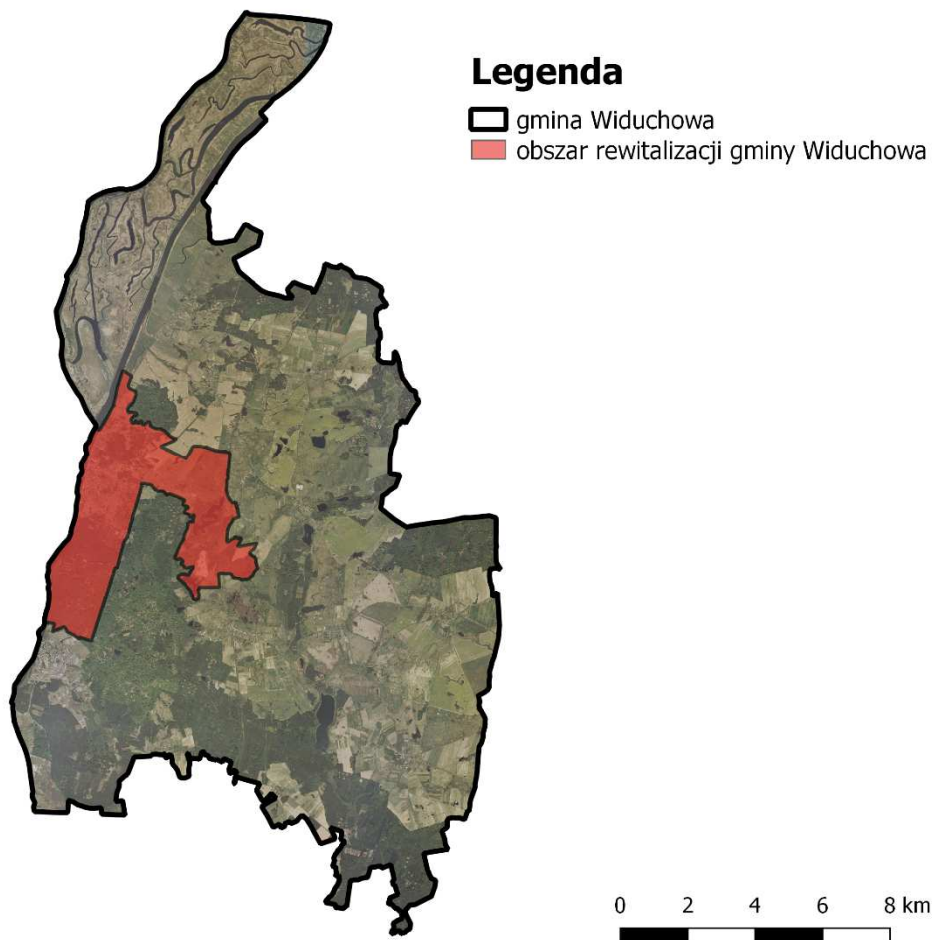
Jak już zostało wspomniane granice obszaru rewitalizacji gminy Widuchowa są tożsame z granicami sołectwa Widuchowa. Sołectwo tworzą trzy miejscowości: Lubiczyn, Widuchowa-Stacja, w której znajduje się dworzec kolejowy oraz Widuchowa. Miejscowości leżą w niewielkiej odległości: 2,5 km dzieli Widuchową i Lubiczyn i 4 km Widuchową i Widuchowa-Stacja. Miejscowości Lubiczyn i Widuchowa-Stacja są znacznie mniejsze i mieszka w nich po kilkadziesiąt osób. Są one silnie powiązane z największą miejscowością, a ich mieszkańcy zaspokajają swoje potrzeby w Widuchowej.

Sołectwo zajmuje powierzchnię **1 982,71 ha (9,5% powierzchni gminy)** i zamieszkiwane jest przez **1 501 osób (27% ludności gminy)**. Granice obszaru zostały zaprezentowane na poniższej mapie.

RYSUNEK 38. POŁOŻENIE OBSZARU REWITALIZACJI NA TLE GMINY WIDUCHOWA

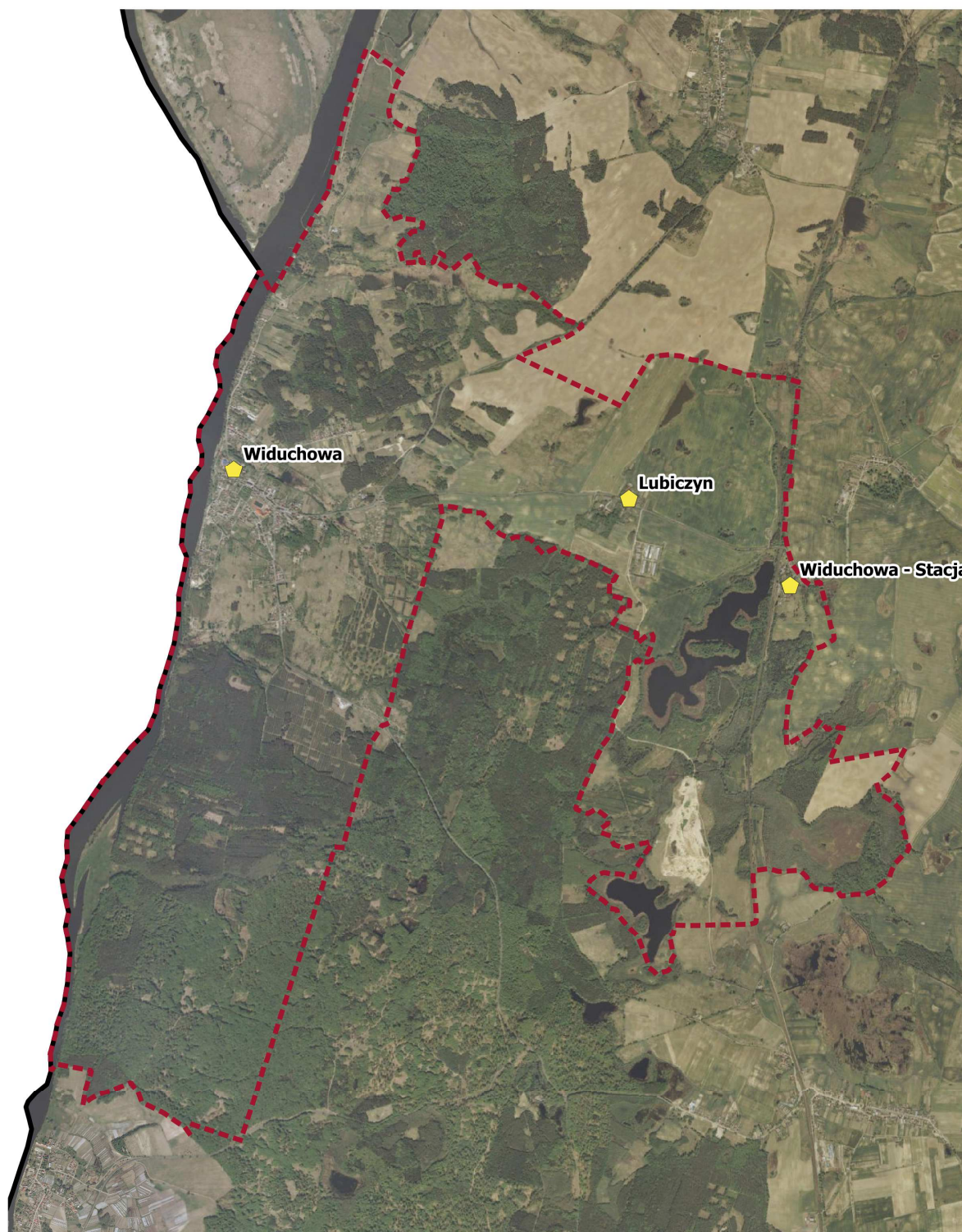

Źródło: opracowanie własne

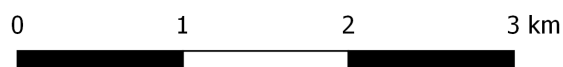

RYSUNEK 39. GRANICE OBSZARU REWITALIZACJI GMINY WIDUCHOWA

Legenda

- granice obszaru rewitalizacji gminy Widuchowa
- granice gminy Widuchowa
- miejscowości tworzące obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

5.2. POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji została opracowana na podstawie: materiałów historycznych, zebranych danych statystycznych, przeprowadzonych wywiadów grupowych i wyników badania ankietowego, które dotyczyło opinii mieszkańców gminy na temat obszaru rewitalizacji oraz wizji lokalnej. Istotną część badania ankietowego służyła poznaniu zdania mieszkańców gminy na temat występowania konkretnych problemów na obszarze rewitalizacji. Zarówno przeprowadzone wywiady pogłębione jak i badanie ankietowe dotyczyły wyłącznie sytuacji na obszarze rewitalizacji, a nie w całej gminie, dlatego też wnioski z przedmiotowych badań mogły zostać wykorzystane do znajdującej się w dalszej części niniejszego rozdziału charakterystyki obszaru rewitalizacji.

RYS HISTORYCZNY

Widuchowa jest jednym z najstarszych nadodrzańskich grodów słowiańskich. Według źródeł historycznych, w XIII wieku Widuchowa miała własny targ, na tej podstawie można stwierdzić, że w tym czasie miejscowość posiadała prawa miejskie, jednak nie zachowały się żadne dokumenty potwierdzające tę tezę. W późniejszych latach targ został przeniesiony do Gryfina, a Widuchowa oficjalnie odzyskała prawa miejskie w 1347 roku. Okresem świetności miejscowości był XVIII i XIX wiek, kiedy ośrodek rozwijał się jako pruskie miasteczko rolniczo-przemysłowe. Pod koniec XIX wieku miasto otrzymało brukowane ulice, a także połączenie kolejowe na relacji Szczecin – Kostrzyń (stacja została zlokalizowana w przysiółku oddalonym 4 km od miasta – obecnie Widuchowa-Stacja). Ożywienie przemysłowe w Prusach dotarło również do Widuchowej, która stała się centrum przetwórstwa trzciny. Przed I wojną światową w fabrykach trzciny zatrudnionych było prawie 20% mieszkańców.

Momentem przełomowym w historii Widuchowej niewątpliwie była II wojna światowa. Kiedy w 1945 roku do Widuchowej zbliżał się front wschodni działań wojennych, Niemcy ewakuowali z miejscowości zdecydowaną większość obywateli, którzy przez most pontonowy na Odrze uciekli do Niemiec. Według szacunków Widuchowa została zniszczona w około 80%, a w wyniku uszkodzenia linii wysokiego napięcia miejscowość pozostawała bez prądu. Tylko niewielki odsetek strat związanych był bezpośrednio z działaniami wojennymi. Do największych zniszczeń miasta doszło dopiero po zajęciu go przez żołnierzy radzieckich. Spustoszenia, dewastacje, podpalenia, szabrownictwo, wywózka mienia, a nawet bezmyślne niszczenie majątku w sposób znaczący wpłynęły na odbudowę i rozwój Widuchowej. W odbudowę miejscowości angażowani byli Polacy wracający z przymusowych robót lub obozów koncentracyjnych na terenie ówczesnych Niemiec. Większość po zakończeniu prac udawała się dalej w rodzinne strony, niektórzy jednak postanowili się osiedlić w Widuchowej i zajmowali domy opuszczone przez Niemców. Kolejną grupę mieszkańców stanowili

mieszkańcy Kresów Wschodnich, którzy w wyniku zmian przebiegu granic kraju zostali przesiedleni na tzw. Ziemie Odzyskane. Widuchowa po II wojnie światowej nie została odbudowana, wiele budynków, również tych, które nie ucierpiały w czasie działań wojennych, zostało rozebranych, a cegły wywieziono do odbudowywanej Warszawy. Zniszczenia wojenne i powojenne, a zwłaszcza tempo odbudowy i powolny proces osiedleńczy oraz położenie geograficzne sprawiły, że Widuchowa straciła status miejski, chociaż nigdy formalnie go jej nie odebrano.

Po samej wojnie stan wyjściowy widuchowskiego rolnictwa był całkiem dobry. Prace polowe związane ze żniwami były zaawansowane znacznie bardziej niż w sąsiednich gminach, a dzięki wysiłkom osadników udało się naprawić wiele traktorów, maszyn i sprzętu rolniczego, bardzo dobrze rozwijało się ogrodnictwo, udało się również odtworzyć podstawowe stado zwierząt gospodarczych. Jednak rozpoczęta pod koniec lat czterdziestych przebudowa ustroju rolnego polegająca na tworzeniu PGR-ów była bardzo niekorzystna dla widuchowskiego rolnictwa. Dewastacji uległ sprzęt i maszyny rolnicze, które nawet w zimie pozostawały na polach, często nie zbierano plonów w terminie, krowy były zajałowione i przestały dawać mleko, lub dawały go bardzo mało, pracownicy często nie wychodzili do prac polowych z powodu upojenia alkoholowego.

Dla rodzin pracowników powstały cztery wielorodzinne domy mieszkalne, znajdujący się przy dzisiejszych ulicach Grunwaldzkiej i Wopistów. W latach czterdziestych zlikwidowano wiele istniejących zakładów rzemieślniczych. Z tego powodu potentatem w zakresie handlu i usług stała się Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” obsługująca całą gminę (a po 1954 r. 4 gromady: Krzywiny, Widuchowa, Lisie Pole i Lubanowo). Na początku lat 70-tych na terenie Widuchowej GS prowadziła 7 sklepów (2 spożywcze, masarniczy, z artykułami do produkcji rolnej, gospodarstwa domowego, obuwniczy i odzieżowy), dwie restauracje: „Soplicę” i „Bartłomeja” oraz kawiarnię. W innych miejscowościach prowadzonych było 26 innych punktów sprzedaży i dwa kluby wiejskie. W tym czasie widuchowska GS posiadała 4 zakłady produkcyjne: masarnię, wytwórnię wód gazowanych i rozlewnię piwa, piekarnię oraz mieszalnię pasz. Działalność GS oceniana była bardzo krytycznie. Zwracano uwagę na słabe zaopatrzenie w artykuły do produkcji rolnej, opał i artykuły spożywcze. Sklepy często zamykano w godzinach, w których powinny przyjmować klientów, dochodziło do licznych nieprawidłowości finansowych, między innymi częstych mank w punktach handlowych. W połowie lat 80-tych największymi zakładami pracy były właśnie Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolnych „Widuchowa” i Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” zatrudniające odpowiednio 613 i 207 pracowników, również spoza samej miejscowości.

Mimo, że widuchowski PGR przynosił słabe wyniki ekonomiczne, jego pracownicy mieli dostęp do szerokiego pakietu świadczeń socjalnych, przez co oni i ich rodziny przyzwyczaili się, że niezależnie od tego jak wywiązują się ze swoich obowiązków mają

zapewnione stałe zatrudnienie, mieszkanie, o którego stan techniczny dba zarządca gospodarstwa, wyżywienie itd. Pracownicy PGR, szczególnie wykonujący pracę fizyczną, posiadali jedynie podstawowe wykształcenie i ich kwalifikacje zawodowe należy uznać za niewystarczające do odnalezienia się w nowej sytuacji społeczno-gospodarczej. Po likwidacji PGR-ów dawni pracownicy widuchowskiego gospodarstwa mieli poważne trudności ze znalezieniem nowej pracy. W najlepszej sytuacji byli pracownicy administracyjni, którzy dość łatwo znaleźli zatrudnienie. Niektórzy pracownicy fizyczni zostali zaangażowani przez powstające z majątku PGR-ów spółki, np. działającą w Lubiczynie spółkę ARMAROL, jednak zapotrzebowanie na pracowników nowych zakładów było bez porównania mniejsze, w związku z czym wielu pracowników, pozostawionych bez wsparcia, nie podjęło pracy. Pomimo, że od upadku PGR-ów minęło już ponad 25 lat i nastąpiła już zmiana pokoleniowa, nadal dostrzega się negatywne skutki funkcjonowania społeczeństwa PGR-owskiego.

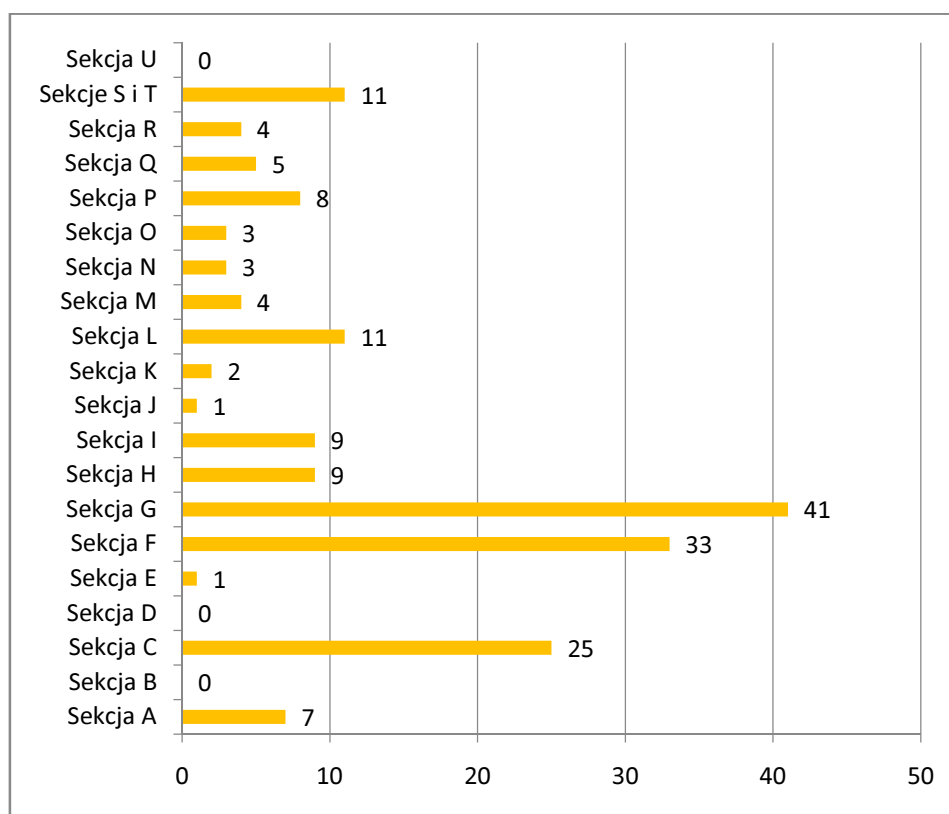
FUNKCJA OBSZARU

Widuchowa jest największą miejscowością gminy. Zlokalizowana jest tu również siedziba władz samorządowych. We wsi znajdują się instytucje i punkty usługowe, z których korzystają mieszkańcy całej gminy. W Widuchowej zlokalizowane są takie instytucje jak: Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Ochotnicza Straż Pożarna, szkoła podstawowa i gimnazjum, ośrodek zdrowia oraz kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. W 2016 roku na terenie miejscowości zarejestrowanych było 177 podmiotów gospodarczych, z czego 10 należało do sektora publicznego, a pozostałe 167 do sektora prywatnego. Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności najwięcej podmiotów należy do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (41 podmiotów) oraz F – budownictwo (33 podmioty).

RYSUNEK 40. PODZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH FUNKCJONUJĄCYCH NA TERENIE SOŁECTWA WIDUCHOWA NA SEKCJE PKD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W miejscowości Widuchowa-Stacja zlokalizowany jest dworzec kolejowy, który obsługuje połączenia relacji Szczecin – Kostrzyn.

PODSUMOWANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ

W poniższej tabeli zestawiono wartości wszystkich przeanalizowanych wskaźników oszacowane dla obszaru rewitalizacji i średniej dla gminy. Kolorem czerwonym zostały zaznaczone te wartości, które wskazują, że obszar rewitalizacji znajduje się w gorszej sytuacji niż gminna średnia.

TABELA 3. PORÓWNANIE WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW DEGRADACJI DLA OBSZARU REWITALIZACJI ZE ŚREDNIĄ DLA GMINY WIDUCHOWA

Nazwa wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla gminy
W1 – odsetek spadku liczby ludności pomiędzy rokiem 2011 a 2016	0,27%	0,32%
W2 – liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	28,46	23,86
DW2 – dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2011	134,56%	117,44%

a 2016		
W3 – udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	15,19%	19,02%
DW3 – dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2011 a 2016	75,70%	77,35%
W4 – udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców	3,66%	3,09%
W5 – udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	11,59%	15,98%
DW5 – dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2011 a 2016	93,80%	88,03%
W6 – udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów	12,00%	14,56%
W7 – udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	6,16%	6,96%
DW7 – dynamika wskaźnika W7 pomiędzy rokiem 2011 a 2016	61,74%	58,07%
W8 – udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	59,02%	54,94%
DW8 – dynamika wskaźnika W8 pomiędzy rokiem 2011 a 2016	110,24%	98,80%
W9 – udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych	29,51%	28,46%
W10 – liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,53	0,47
W11 – liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	4,66	3,42
W12 – liczba uczniów z trudnościami w nauce w ogólnej liczbie uczniów	20,67%	20,58%
W13 – liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w ogólnej liczbie uczniów	42,67%	49,71%
W14 – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	7,66	5,16
W15 – kwota podatku od nieruchomości przeliczona na 1 mieszkańca	200,22 zł	134,04 zł
W16 – średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego	7,03 ha	12,97 ha

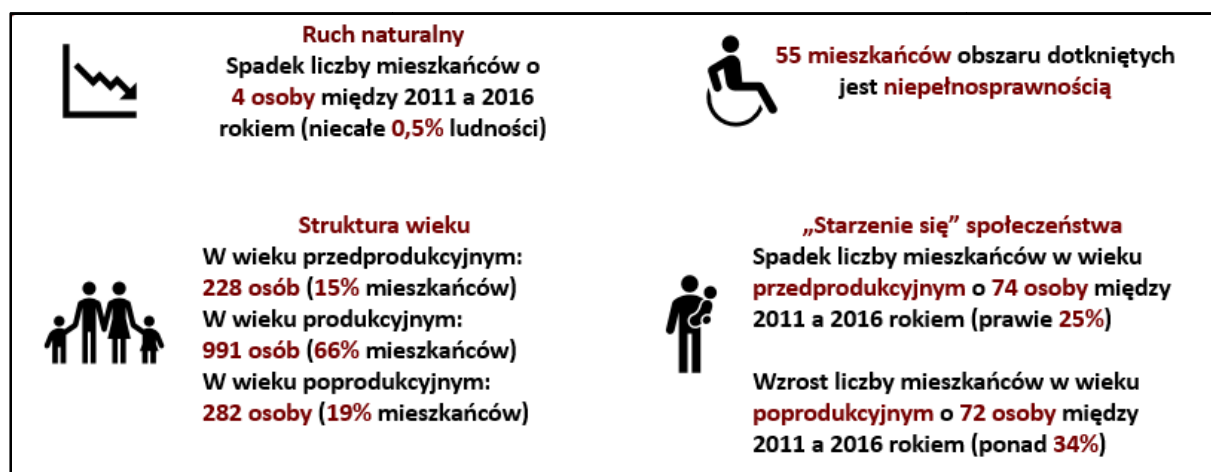

W17 – udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	7,14%	9,20%
W18 – udział osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie mieszkańców	47,17%	52,52%
W19 – udział zabytkowych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	22,40%	22,11%
W20 – liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	0,44	1,32

Źródło: opracowanie własne

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

RYSUNEK 41. PODSUMOWANIE DOTYCZĄCE SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z danymi meldunkowymi liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji utrzymuje się na względnie tym samym poziomie, jednak mieszkańcy biorący udział w spotkaniach konsultacyjnych są zdania, że te dane odbiegają od stanu rzeczywistego. Cechą charakterystyczną Widuchowej (zarówno miejscowości jak i całej gminy) jest fakt, że wielu mieszkańców pracuje za granicą, głównie w Norwegii i w Niemczech. Osoby te pozostają zameldowane w Widuchowej, jednak rzeczywiście na miejscu przebywają jedynie okresowo, kiedy mają wolne w pracy. Uczestnicy spotkań zauważali również, że młodzi ludzie wyjeżdżający na studia bardzo rzadko wracają po nich do Widuchowej, ale ze względu na brak obowiązku meldunkowego formalnie nie zmieniają miejsca zamieszkania. Opinia uczestników spotkań znajduje potwierdzenie w danych pochodzących z deklaracji dotyczących zbiórki odpadów. Zgodnie z danymi Związku Gmin Dolnej Odry zajmującego się odbiorem odpadów z terenu gminy, sołectwo Widuchowa na stałe zamieszkiwane jest przez 1 154 osoby. Oznacza to, że różnica pomiędzy liczbą osób zameldowanych a osób rzeczywiście mieszkających na terenie sołectwa wynosi aż 23% w stosunku do danych meldunkowych.

Jednym z problemów, których występowanie oceniali ankietowani mieszkańcy gminy Widuchowa był odpływ młodych mieszkańców z obszaru rewitalizacji. W opinii ankietowanych jest to istotny problem, 28% odpowiedzi wskazuje na wysokie natężenie problemu, 50% na średnie natężenie, a jedynie 5% ankietowanych uznało, że wymieniony problem nie występuje.

Uczestnicy spotkań zwracali uwagę, że Widuchowa może być bardzo atrakcyjnym miejscem zamieszkania, chociażby ze względu na bardzo atrakcyjne ceny działek budowlanych, kilkadziesiąt tysięcy tańsze niż w gminach sąsiednich. Lokalizacja obszaru rewitalizacji pozwala na sprawne, regularne dojeżdżanie zarówno do pobliskiego Gryfina jak i Szczecina czy pobliskich miast niemieckich. Aby rzeczywiście mieszkańcy spoza gminy chcieli się przeprowadzać do Widuchowej konieczne jest poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców w każdym wieku oraz poprawa poziomu estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.

Bardzo istotnym problemem obszaru rewitalizacji jest niekorzystna struktura wieku i szybko postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Obecnie najmniej liczną grupą wiekową mieszkańców obszaru są osoby w wieku przedprodukcyjnym. Należy również zaznaczyć, że liczba niepełnoletnich mieszkańców na przestrzeni ostatnich 5 lat spadła o prawie 25%, co bardzo źle prognozuje na przyszłość. W ostatnich latach dynamicznie wzrasta liczba seniorów zamieszkujących obszar, w okresie pięcioletnim ich liczebność zwiększyła się o prawie 35%. Opisane zmiany wymagają podjęcia działań służących z jednej strony przystosowanie oferty obszaru do potrzeb osób starszych. Z drugiej strony konieczne jest podjęcie próby odwrócenia tego negatywnego procesu i stworzenie takich warunków, które zachęcać będą młodych ludzi zakładających rodziny do osiedlania się właśnie na terenie sołectwa Widuchowa.

Obecnie na obszarze rewitalizacji nie prowadzi się żadnych działań związanych z szeroko rozumianą polityką senioralną. W Widuchowej (w przeciwieństwie do innych gminnych miejscowości) nie działa żadne Koło Gospodyń Wiejskich, w całej gminie nie ma Klubu Seniora. Osoby starsze byłyby zainteresowane udziałem w różnego typu wydarzeniach, ponieważ mają na to czas, jednak w Widuchowej odbywa się ich bardzo mało. Jedynym wydarzeniem, które adresowane jest bezpośrednio do seniorów są obchody Dni Babci i Dziadka organizowane przez miejscowe przedszkole oraz klasy nauczania początkowego w szkole podstawowej. Należy jednak zaznaczyć, że na wymienione wydarzenia zapraszani są wyłącznie seniorzy, których wnuki rzeczywiście w danym roku uczęszczają do placówek organizatorów.

RYSUNEK 42. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PRZYKŁADOWE PRZESZKODY UTRUDNIAJĄCE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM KORZYSTANIE Z BUDYNKÓW

Źródło: fotografie własne

Na obszarze rewitalizacji mieszka 55 osób dotkniętych niepełnosprawnością. Niestety uczestnicy spotkań konsultacyjnych zdecydowanie byli zdania, że obszar Widuchowej nie jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Większość budynków użyteczności publicznej nie jest wyposażona w niezbędne udogodnienia umożliwiające osobom niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie. Ośrodek zdrowia jest jedynym budynkiem, z którego osoby niepełnosprawne mogą swobodnie korzystać. W innych, np. Urzędzie Gminy, zainstalowany jest jedynie dzwonek, przy pomocy którego osoba niepełnosprawna może wezwać pomoc. Wykorzystanie tego typu metod nie jest jednak rozwiązaniem problemów osób niepełnosprawnych, ponieważ stawia to ich w sytuacji, w której uzależnieni są od pomocy innych ludzi, co negatywnie wpływa na ich poczucie własnej wartości. Również ankietowani mieszkańcy oceniali czy występowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych jest problemem występującym na obszarze. Aż 42% ankietowanych uznało, że jest to problem o wysokim natężeniu, 33% natężenie problemu oceniło jako średnie, a 21% jako niskie. Tylko 4% odpowiadających na pytania uważa, że problem nie występuje. Mimo tego, że istnieje tak powszechna świadomość występowania barier uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie, mieszkańcy obszaru często wykazują się brakiem życzliwości wobec osób dotkniętych tym problemem. W przeszłości zdarzały się przypadki, kiedy rodzina osoby niepełnosprawnej starała się o zgodę np. na zamontowanie dźwigu zewnętrznego umożliwiającego niepełnosprawnemu swobodne dostawanie się do mieszkania znajdującego się na wyższej kondygnacji budynku wielorodzinnego, jednak zazwyczaj tego typu inwestycje były blokowane przez któregoś z sąsiadów, który nie chciał wyrazić zgody na przeprowadzenie takich działań.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej są zdania, że w zakresie usług opiekuńczych zarówno osoby starsze jak i osoby niepełnosprawne otrzymują niezbędną im pomoc. Zauważają jednak, że w obydwóch przypadkach większym problemem pozostaje zagospodarowanie czasu tym seniorom czy osobom niepełnosprawnym, których stan

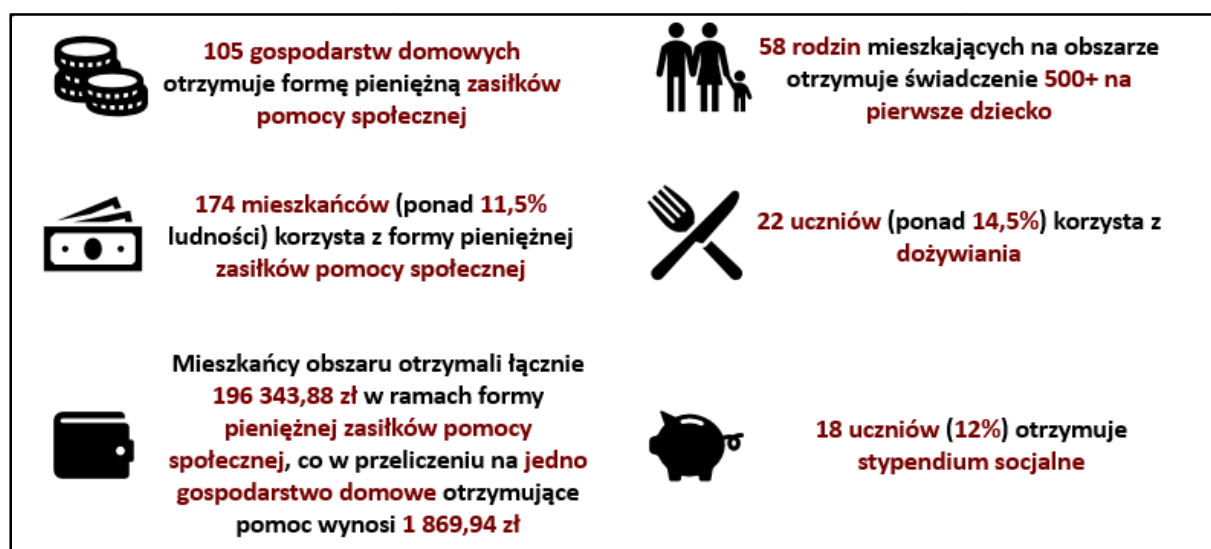

zdrowia pozwala na funkcjonowanie w społeczeństwie, jednak z powodu braku możliwości aktywnego spędzania czasu pozostają w domach, przez co podupadają zarówno na zdrowiu fizycznym jak i psychicznym.

Trudna sytuacja emerytów i osób niepełnosprawnych była kolejnym problemem, którego występowanie było oceniane w ramach badania ankietowego. 44% mieszkańców uznało, iż jest to problem o średnim natężeniu, natomiast zdaniem 35% natężenie należy ocenić jako małe. Ankietowani zostali także zapytani, która grupa zamieszkująca obszar rewitalizacji w największym stopniu zagrożona jest wykluczeniem społecznym. 30% wskazań dotyczyła osób starszych i emerytów, a 22% uznało że są to niepełnosprawni.

SYTUACJA FINANSOWA MIESZKAŃCÓW

RYSUNEK 43. PODSUMOWANIE DOTYCZĄCE SYTUACJI FINANSOWEJ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

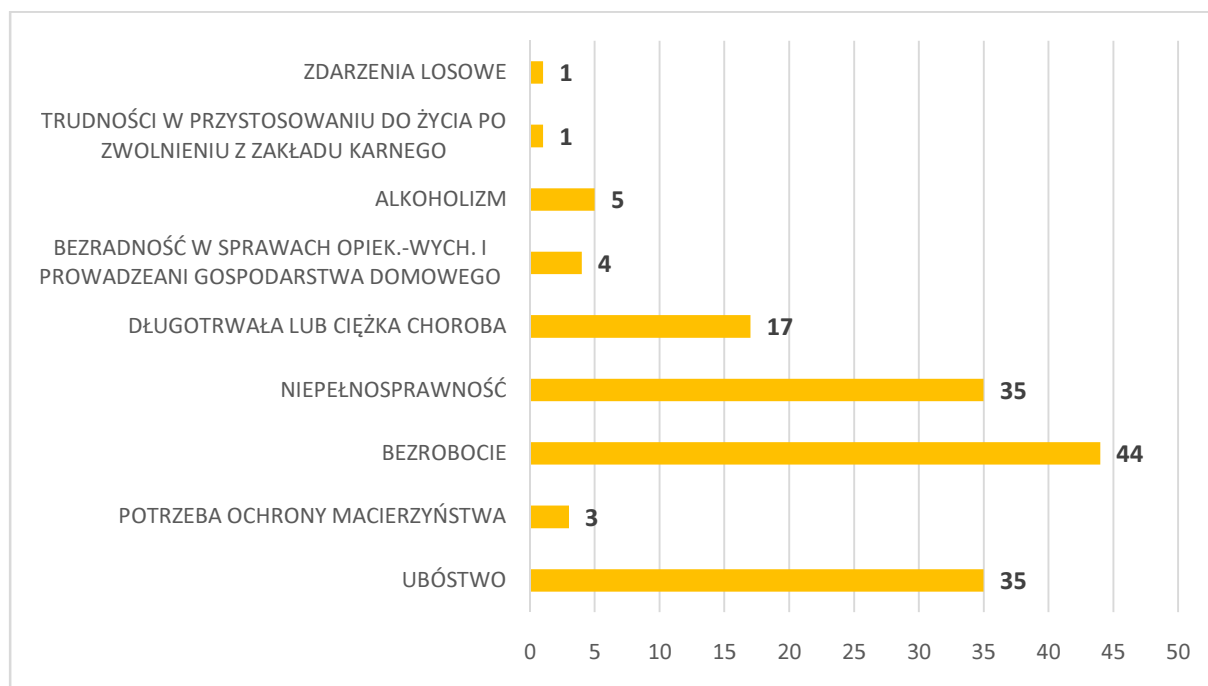
Na tle całej gminy sołectwo Widuchowa charakteryzuje się lepszą sytuacją finansową mieszkańców, niż inne analizowane jednostki. Należy jednak zauważyć, że wartości wskaźników cechujące sytuację w tym zakresie i tak są dość wysokie, w związku z czym zasadne jest podjęcie działań służących przeciwdziałaniu problemowi ubóstwa.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej w formie pieniężnej zasiłków w 2016 r. przyznał wsparcie 105 gospodarstwom domowym, do których należało prawie 12% mieszkańców obszaru. Poniższy wykres przedstawia zestawienie problemów dotyczących rodziny, którym przyznano zasiłki.

RYSUNEK 44. PROBLEMY WYSTĘPUJĄCE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH, KTÓRE OTRZYMUJĄ FORMĘ PIENIĘŻNĄ ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej

Do najczęstszych problemów dotyczących rodziny otrzymujące wsparcie w postaci formy pieniężnej zasiłku pomocy społecznej należą: bezrobocie (44 przypadki), ubóstwo i niepełnosprawność (po 35 przypadków) oraz długotrwała lub ciężka choroba (17 przypadków). Pozostałe z wymienionych problemów mają mniej istotne znaczenie.

W wielu przypadkach osoby korzystające z wsparcia udzielanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zainteresowane są jedynie otrzymywaniem pomocy finansowej. Inne formy pracy z rodzinami często traktowane są przez świadczeniobiorców jako ingerowanie w prywatne sprawy, w związku z czym nie wykazują oni chęci współpracy z pracownikami socjalnymi i wykazują postawę roszczeniową, oczekując wyłącznie wsparcia finansowego.

Obszar rewitalizacji jest miejscem zamieszkiwanym przez niezamożne rodziny wychowujące dzieci. Świadczy o tym, między innymi liczba rodzin korzystających ze świadczenia 500+ już na pierwsze dziecko. Otrzymywanie przedmiotowego świadczenia na pierwsze dziecko możliwe jest w przypadku spełnienia kryterium dochodowego, które wynosi 800 zł na jednego członka rodziny (1200 zł w sytuacji gdy przynajmniej jedno z dzieci dotkniętych jest niepełnosprawnością). Ponadto prawie 15% uczniów zamieszkujących obszar rewitalizacji korzysta z dożywiania w szkole oraz 12% uczniów otrzymuje stypendium socjalne.

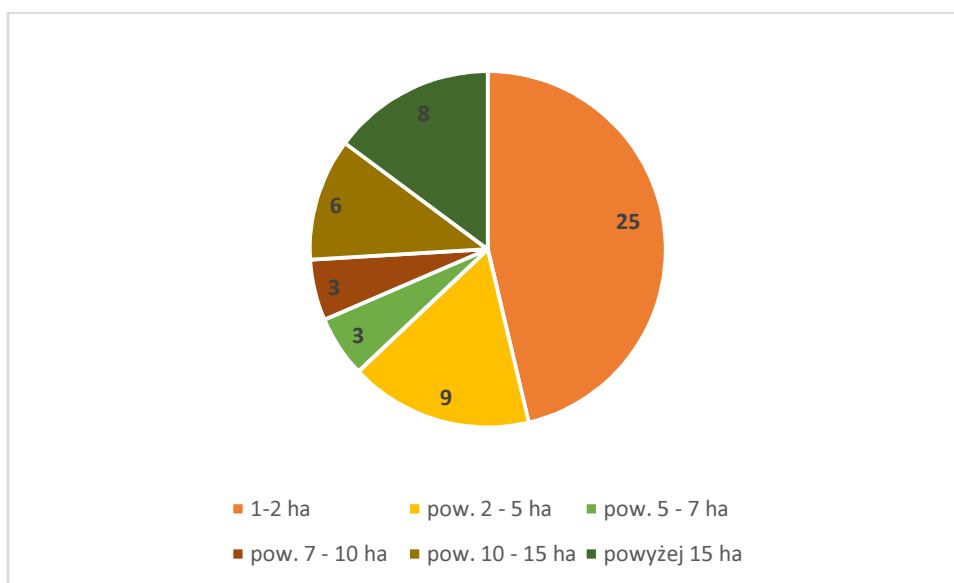

Wskazanie dzieci i młodzieży z ubogich rodzin było najpopularniejszą odpowiedzią udzielaną na pytanie dotyczące grupy społecznej w największym stopniu zagrożonej wykluczeniem społecznym. W ten sposób odpowiedziało 31% ankietowanych mieszkańców.

Czynnikiem mającym istotny wpływ na sytuację finansową gospodarstw domowych utrzymujących się z działalności rolniczej jest powierzchnia gospodarstw rolnych. Gospodarstwa rolne znajdujące się w sołectwie Widuchowa charakteryzują się dużym rozdrobnieniem. Struktura wielkościowa gospodarstw przedstawiona została na poniższym wykresie.

RYSUNEK 45. STRUKTURA WIELKOŚCIOWA GOSPODARSTW ROLNYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, że prawie połowa gospodarstw rolnych ma powierzchnię mniejszą niż 2 ha. Są to przede wszystkim gospodarstwa niskotowarowe, z których większość upraw służy samozaopatrzeniu. Z tego powodu konieczne jest tworzenie warunków, w których członkowie tych gospodarstw będą mogli czerpać dochody z innych, pozarolniczych źródeł.

PROBLEMY WYSTĘPUJĄCE W RODZINACH

Pedagodzy szkolni oraz pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej zauważali, że w wielu rodzinach zamieszkujących obszar rewitalizacji występują liczne problemy, które oddziałują na najmłodszych mieszkańców sołectwa.

Pierwszym z problemów jest przemoc w rodzinie. Na obszarze rewitalizacji prowadzonych jest 8 procedur Niebieskiej Karty, jednak trudno jednoznacznie stwierdzić czy skala tego zjawiska nie jest jednak większa. Również mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym mieli możliwość oceny, czy na obszarze rewitalizacji występuje problem

patologii w rodzinach. Największa grupa ankietowanych uznała, że jest to problem o małym natężeniu (44%), natomiast 36% odpowiedzi wskazywała na średnie natężenie.

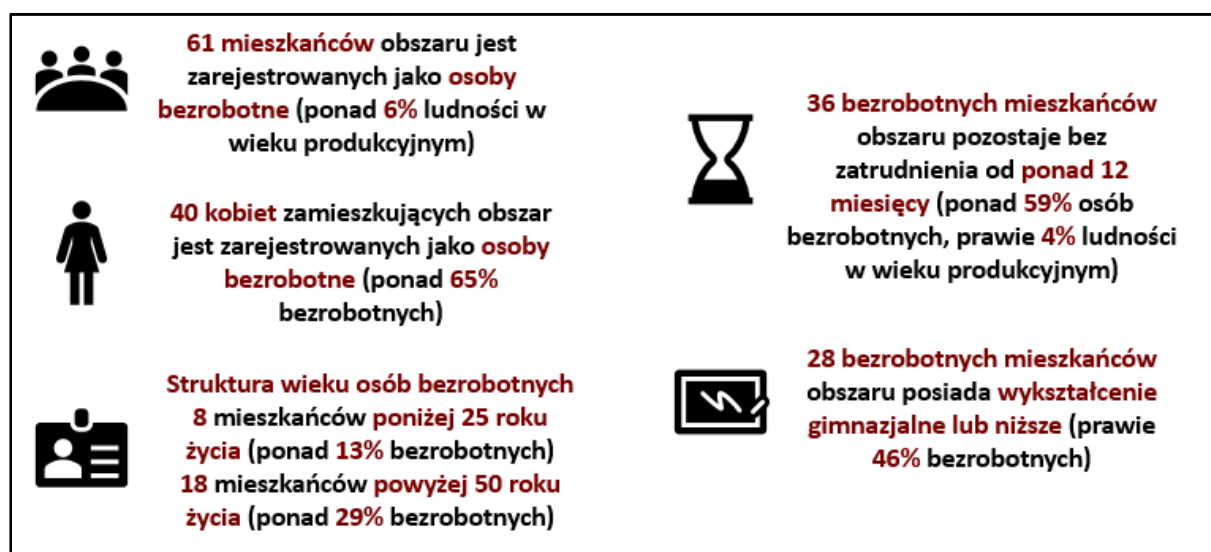
Problemem, który często związany jest z przemocą jest uzależnienie od alkoholu. Uczestnicy spotkań nie mieli wątpliwości, że jest to dość powszechny problem. Osoby znajdujące się w stanie upojenia alkoholowego często można spotkać na ulicach miejscowości, jednak raczej nie stwarzają zagrożenia dla innych użytkowników przestrzeni publicznej. Ankietowani również dostrzegają występowanie problemu uzależnień. Aż 31% uznało, że jest to problem o wysokim natężeniu, a 49% oceniło natężenie jako średnie. Tylko 4% ankietowanych jest zdania, że problem ten nie występuje.

Uczestnicy spotkań zwracali uwagę, że zarówno na obszarze rewitalizacji jak i w całej gminie dość powszechny jest problem tzw. „eurosieroctwa”. Jak już zostało wspomniane wielu mieszkańców gminy pracuje za granicą, przez co często dzieci w codziennym życiu pozbawione są regularnych kontaktów czasem z jednym, a czasem z obojgiem rodziców. W takich okolicznościach dochodzi do sytuacji, w której dzieciom nie poświęca się wystarczającej ilości uwagi, co przekłada się np. na ich wyniki w nauce.

Pracownicy socjalni podkreślają, że w przypadku dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach dotkniętych problemami, bardzo istotne jest podejmowanie prób zachęcenia ich do funkcjonowania również w innym otoczeniu, w którym będą poznawać inne postawy życiowe niż te cechujące środowiska, w których się wychowują. Kwestia ta bezpośrednio łączy się z problemem tzw. „dziedziczenia wykluczenia społecznego”, którego istotą jest wyuczona bezradność. Z tego powodu konieczne jest tworzenie miejsc spędzania wolnego czasu, a także zajęć dodatkowych, które skierowane będą właśnie do dzieci i młodzieży.

BEZROBOCIE I RYNEK PRACY

RYSUNEK 46. PODSUMOWANIE DOTYCZĄCE BEZROBOCIA NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

Obecnie problem bezrobocia ma znacznie mniejsze znaczenie niż kilka lat temu, jednak ciągle obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez dość dużą grupę osób bezrobotnych. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Gryfinie zarejestrowanych jest 61 mieszkańców obszaru, przy czym prawie 60% pozostaje bez zatrudnienia od ponad roku. Należy również zaznaczyć, że pomimo dość znacznego spadku liczby bezrobotnych w ostatnich 5 latach, udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł. Na tej podstawie należy stwierdzić, że osoby długotrwale bezrobotne potrzebują szczególnego wsparcia w zakresie powrotu na rynek pracy. Osoby pozostające tak długo bez zatrudnienia tracą motywację do pracy, przez co przyczyną bezrobocia staje się nie rzeczywisty brak miejsc pracy, a brak chęci do jej podjęcia.

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych również dostrzegają ten problem. Podawali przykłady firm, takich jak Amazon, czy Zalando, które ostatnio otwierały swoje kolejne zakłady pod Szczecinem i próbowały znaleźć pracowników na terenie gminy Widuchowa. Mimo dość wysokiego bezrobocia zainteresowanie spotkaniami organizowanymi przez potencjalnych pracodawców było bardzo niewielkie, mimo, że oferowali między innymi bezpłatny dowóz pracowników do pracy. Miejscowi przedsiębiorcy również mają poważne problemy ze znalezieniem pracowników do wykonywania prostych prac, np. sprzątania. Dlatego też uczestnicy spotkań uważają, że niskie kwalifikacje zawodowe bezrobotnych nie są przeszkodą, która uniemożliwia bezrobotnym zmianę sytuacji.

Podobnego zdania byli ankietowani mieszkańcy gminy. 48% z nich uznało, że bezrobocie jest problem o średnim natężeniu, a 30% natężenie oceniło jako małe. Ankietowani dzielili się również swoją opinią dotyczącą przyczyny bezrobocia. Aż 48% uznało, że jest nią brak chęci do podjęcia pracy, 31% było zdania, że jest to brak odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy, a dopiero 21% że problemem jest brak wystarczającej liczby miejsc pracy.

Cechą charakterystyczną bezrobocia na obszarze rewitalizacji jest znaczna dysproporcja pomiędzy liczbą bezrobotnych kobiet i mężczyzn. Uczestnicy spotkań tłumaczyli to, wspominaną już, popularną wśród mieszkańców emigracją zarobkową. Częste są sytuacje, w których to mężczyźni wyjeżdżają do pracy za granicę i utrzymują rodzinę, natomiast kobiety zajmują się wychowywaniem dzieci i prowadzeniem domu. Dyrekcja przedszkola zaznacza, że ta sytuacja nie jest wymuszona brakiem wystarczającej liczby miejsc w przedszkolach, ponieważ do tej pory przyjmowane były wszystkie zapisane dzieci.

BEZPIECZEŃSTWO

Obszar rewitalizacji uznawany jest miejsce względnie bezpieczne. W 2016 roku stwierdzono popełnienie na nim 7 przestępstw, jednak nie wpływają one na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, którzy są przekonani o tym, że przecież wszyscy się tam (choć z widzenia) znają. Zdanie to podzielają ankietowani – większość, bo aż 56% uważa,

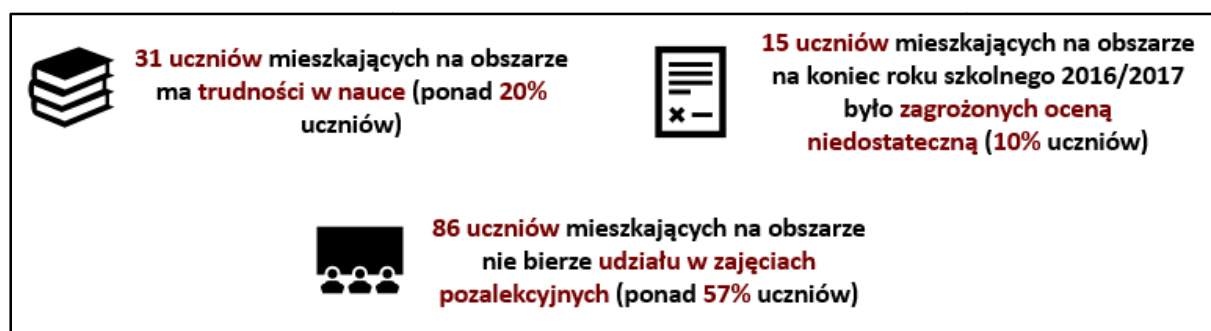
że przestępczość jest problemem o małym natężeniu występowania. Ankietowani oceniali także czy wśród mieszkańców gminy występuje problem braku poczucia bezpieczeństwa. Prawie połowa badanych uznała, że jest to problem o małym natężeniu występowania.

Uczestnicy spotkań zgadzali się, że w przestrzeni publicznej dochodzi czasem do pojedynczych aktów wandalizmu, ale mają one raczej charakter incydentalny i ich skutki z pewnością nie są problemem, który występuje na większą skalę. Bardziej powszechne są kradzieże, rzadko jednak dochodzi do wykrycia i ukarania ich sprawcy. Mieszkańcy zauważają, że montowanie oświetlenia i kamer monitoringu znacznie ogranicza liczbę tego typu zjawisk.

Tematem poruszonym przez mieszkańców uczestniczących w spotkaniach pośrednio związanym z kwestią bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji jest problem wyprowadzania psów na spacer. Mieszkańcy uznali, że Widuchowa, mimo swojego malowniczego położenia, nie jest miejscem nadającym się do posiadania psa. Bezpieczne i przyjemne spacery z czworonogami możliwe są jedynie poza granicami samej miejscowości. W przeciwnym wypadku wyprowadzane psy i ich właściciele atakowani są przez psyzymane na niezamkniętych podwórzach. Mieszkańcy zauważają także, że wciąż mało popularne w Widuchowej jest sprzątanie po swoich pupilach, co negatywnie wpływa na poziom estetyki przestrzeni publicznej.

EDUKACJA I SYTUACJA UCZNIÓW

RYSUNEK 47. PODSUMOWANIE DOTYCZĄCE SYTUACJI UCZNIÓW Z OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

Jak już zostało wspomniane w poprzednim rozdziale, od lat uczniowie z gminy Widuchowa w ogólnopolskich egzaminach osiągają wyniki znacznie gorsze niż średnia dla województwa czy powiatu. Wychowawcy klas ocenili, że ponad 20% uczniów mieszkających na obszarze rewitalizacji ma trudności w nauce. Aż co dziesiąty uczeń z obszaru na koniec roku szkolnego 2016/2017 był zagrożony oceną niedostateczną z co najmniej jednego przedmiotu. Uczestnicy spotkań byli zdania, że słabe wyniki w nauce w znacznej mierze wynikają z sytuacji rodzinnej uczniów, którzy w domu nie są motywowani do nauki, wiedza nie jest wartością, a dzieci wychowują się z przekonaniem, że kiedy dorosną będą mogły wyjechać, tak jak ich krewni, za granicę, gdzie niezależnie od posiadanego wykształcenia

będą pracować na bardzo korzystnych warunkach finansowych. Ponadto istotnym problemem jest fakt, że opiekunowie wielu uczniów nie potrafią im pomóc w nauce.

Obecnie uczniowie szkół w Widuchowej nie mają możliwości udziału w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych. Szkoły organizują przede wszystkim zajęcia wyrównawcze i kółka przedmiotowe, na zajęcia służące rozwojowi zainteresowań brakuje niestety funduszy. Stosunkowo dobrze rozwinięta jest oferta zajęć sportowych, również dzięki prężnie działającym na terenie gminy klubom sportowym. Rodzice uczniów zauważają jednak, że nie wszystkie dzieci są sportowcami, w związku z czym dobrze byłoby poszerzyć ofertę zajęć dodatkowych, np. o zajęcia plastyczne.

Jak już zostało powiedziane we wcześniejszej części niniejszego rozdziału, na obszarze rewitalizacji i w całej gminie Widuchowa istotnym problemem jest odpływ młodych mieszkańców, którzy po zakończeniu edukacji przeprowadzają się do większych ośrodków miejskich lub za granicę. Zdaniem dr. Łukasza Hajduka zajmującego się aktywnością młodzieży wiejskiej, wybory młodych ludzi dotyczące wyprowadzki wynikają z przekonań nabytych w okresie dzieciństwa i dorastania oraz oceny perspektyw na przyszłość. Przekonania te kształtowane są zarówno przez rodzinę i szkołę, jak przez całą społeczność lokalną. Jedną z przyczyn pozostawania w rodzinnej miejscowości po ukończeniu edukacji i aktywnego włączenia się w życie społeczności jest wczesne zaangażowanie w działalność organizacji młodzieżowych lub włączenie w inne inicjatywy realizowane na rzecz młodzieży lub całej społeczności. Dorośli, którzy w młodości czynnie uczestniczyli w jakiejś organizacji są bardziej emocjonalnie związani z lokalną społecznością i łatwiej dostrzegają potencjał danego miejsca, przez co są bardziej aktywni w życiu publicznym. Z tego powodu bardzo istotne jest podjęcie próby aktywizacji młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji i zaangażowanie ich w życie społeczności lokalnej.

AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

Już w Strategii Rozwoju Gminy Widuchowa zdiagnozowano problem niskiej aktywności i marazmu mieszkańców gminy. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych są zdania, że sytuacja sołectwa Widuchowa jest w tym zakresie szczególnie niekorzystna. Tłumaczą to trudnym do jasnego zdefiniowania charakterem miejscowości. Uważają bowiem, że Widuchowa ze względu na swoją historię, fizjonomię i wielkość nie jest typową wsią, taką jak pozostałe miejscowości w gminie. Z tego powodu inaczej kształtują się tu relacje sąsiedzkie, mieszkańcy są bardziej anonimowi, ludzie są sobie bardziej obojętni. Uczestnicy spotkań podawali liczne przykłady inicjatyw realizowanych w innych miejscowościach, które z jakiegoś powodu w Widuchowej nie funkcjonują. Potwierdzenie opinii uczestników spotkań można znaleźć również w wynikach badania ankietowego. Odpowiednio 28% i 46% ankietowanych uznaje, że zaburzenie stosunków międzyludzkich oraz brak więzi

społecznych jest problemem o wysokim i średnim natężeniu występowania, a jedynie 5% mieszkańców nie dostrzega występowania tego problemu.

Istotnym problemem zarówno obszaru rewitalizacji jak i całej gminy Widuchowa jest brak instytucji odpowiedzialnej za życie kulturalne. Ze względu na brak środków finansowych w gminie nie funkcjonuje żaden dom kultury. Z tego powodu organizacją wydarzeń kulturalnych zajmują się zazwyczaj organizacje pozarządowe we współpracy z placówkami oświatowymi – szkołą i przedszkolem. Przy szkole funkcjonuje również Gminna Biblioteka Publiczna, jednak wydarzenia, które są przez nią organizowane adresowane są przede wszystkim do najmłodszych mieszkańców. Przez brak regularnego dostępu do oferty kulturalnej, mieszkańcy tak naprawdę nie mają wykształconej postawy prokulturalnej, w wyniku czego nie biorą udziału w wydarzeniach, które okazjonalnie się odbywają. Szczególnie małym zainteresowaniem cieszą się występy i spotkania, które są bardziej wymagające w odbiorze. Uczestnicy spotkań twierdzą, że jedynym rozwiązaniem tego problemu jest długotrwały proces, który musi zacząć się od dzieci i młodzieży wśród, których należy kształtować postawę prokulturalną od najmłodszych lat i oczekiwać, że jako dorośli ludzie będą bardziej zaangażowani w życie społeczne i kulturalne. Organizatorzy wydarzeń zauważają również, że tworzenie oferty skierowanej do dzieci i ich opiekunów, o której mieszkańcy zawiadamiani są za pośrednictwem szkół czy przedszkoli, pozwala osiągnąć najwyższą frekwencję.

Również uczestnicy badania ankietowego dostrzegali problem niewielkiego zaangażowania mieszkańców. Według nich niska aktywność społeczna jest problemem o wysokim (29%) i średnim natężeniu (47%) występowania.

Należy jednak zaznaczyć, że kwestią pośrednio związaną z brakiem aktywności mieszkańców jest też brak przestrzeni, szczególnie kubaturowych, przystosowanych do organizacji regularnych spotkań. Problem ten dotyka w szczególności nastolatków, którzy nie mają w Widuchowej gdzie spędzać czasu wolnego. Z tego powodu, niezależnie od pogody, spotykają się w okolicy parku i przystanku PKS, co bywa przyczyną konfliktów ze starszymi mieszkańcami okolicy, lub na niezagospodarowanych terenach nadrzecznych.

ZABYTKI

Widuchowa jako miejscowość posiada bogaty krajobraz kulturowy, przez który należy rozumieć historycznie ukształtowaną przestrzeń, zawierającą wytwory cywilizacji powstałe w wyniku działalności człowieka oraz elementy przyrodnicze. Zabytki jako element krajobrazu kulturowego są nie tylko pozostałością przeszłości, ale także częścią kultury mogącą przyczynić się do kształtowania poczucia tożsamości lokalnej.

W samej Widuchowej znajduje się aż 9 obiektów wpisanych do rejestru zabytków prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa będących pod opieką Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Należą do nich teren starego miasta, kościół p.w. Najświętszego

Serca Pana Jezusa, wille przy ul. Grunwaldzkiej (numery: 4, 8 i 9), kamieniczki ryglowe przy ul. Grunwaldzkiej (numery: 23, 25 i 27) oraz magazyn przy ul. Grunwaldzkiej 29. Z powodu braku środków finansowych koniecznych do przeprowadzenia prac remontowych większość zabytków znajduje się w złym i bardzo złym stanie technicznym. Należy zaznaczyć, że dalsze zaniechania podjęcia działań naprawczych mogą spowodować nieodwracalne zniszczenie obiektów zabytkowych, czego efektem będzie utrata obiektów szczególnie cennych pod względem wartości historycznej i kulturowej.

Do obiektów zabytkowych znajdującym się w najgorszym stanie technicznym z pewnością można zaliczyć zespół trzech kamieniczek ryglowych znajdujących się na ulicy Grunwaldzkiej. Przedmiotowe dwukondygnacyjne budynki są ostatnim zachowanym reliktem XVIII-wiecznej pruskiej zabudowy miejskiej. Budynki zostały wzniesione w oparciu o konstrukcję szachulcową, a drewniane konstrukcje widoczne są w zewnętrznych ścianach. Szczególnie ich stan jest bardzo zły, w niektórych miejscach może grozić wręcz zawaleniem. Wszystkie trzy budynki są własnością gminy i mieszczą się w nich mieszkania komunalne, zajmowane przez 12 rodzin. Ze względu na mieszkalny charakter kamieniczek ich zły stan techniczny jest więc nie tylko zagrożeniem dla zachowania dziedzictwa historycznego, ale także problemem, który negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców lokali komunalnych.

RYSunek 48. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - ZESPÓŁ ZABYTKOWYCH KAMIENICZEK RYGLOWYCH

Źródło: fotografie własne

Zły stan techniczny zabytków jest problemem dostrzeganym również przez ankietowanych mieszkańców gminy. Odpowiednio według 29% i 40% ankietowanych jest to problem o wysokim i średnim natężeniu. 8% ankietowanych mieszkańców uważa, że zabytki są w odpowiednim stanie technicznym.

ZABUDOWA

Znaczna część zabudowy obszaru rewitalizacji znajduje się w niezadowolającym stanie technicznym. Większość budynków, to obiekty historyczne wybudowane jeszcze

przed wojną lub budynki, które wybudowano tuż po niej. Z uwagi na powojenną historię Widuchowej oraz skutki, które dla miejscowości przyniosła transformacja ustrojowa, mieszkańcy obszaru nie posiadali środków finansowych wystarczających do przeprowadzenia remontów kapitalnych. Jeżeli w niektórych przypadkach prowadzone były jakieś prace remontowe, to miały one zazwyczaj charakter cząstkowy, czego efektem jest właśnie stan techniczny budynków mieszkalnych i gospodarczych. Doskonałym przykładem tego typu działań może być popegeerowski wielorodzinny budynek mieszkalny przy ul. Grunwaldzkiej, który wspólnocie udało się ocieplić jedynie od frontu, natomiast elewacja znajdująca się po drugiej stronie budynku pozostała w niezmiennym stanie. Należy zaznaczyć, że efekt energetyczny tak przeprowadzonej inwestycji jest znacznie mniejszy, a korzyści z jej przeprowadzenia odczuwalne są tylko w niektórych lokalach.

RYSUNEK 49. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PRZYKŁADY BUDYNKÓW MIESZKALNYCH W ZŁYM STANIE TECHNICZNYM

Źródło: fotografie własne

Budynki gospodarcze zazwyczaj znajdują się w jeszcze gorszym stanie niż budynki mieszkalne. Zły stan techniczny budynków, bez względu na funkcję jaką pełnią, negatywnie wpływa na percepcję przestrzeni, obniża poziom jej estetyki, a uszkodzone elewacje stanowić mogą zagrożenie dla przechodniów czy mieszkańców. W efekcie takiego stanu

rzeczy miejscowość wydaje się być zaniedbana, co zauważają zarówno potencjalni przyszli mieszkańcy jak i odwiedzający ją turyści.

RYSUNEK 50. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PRZYKŁADY BUDYNKÓW GOSPODARCZYCH W ZŁYM STANIE TECHNICZNYM

Źródło: fotografie własne

Wyniki badania ankietowego potwierdzają, że zły stan techniczny budynków mieszkalnych jest problemem zauważalnym przez mieszkańców. Prawie połowa ankietowanych uznała, że jest to problem o średnim natężeniu występowania.

CIĄGI KOMUNIKACYJNE

Stan techniczny ciągów komunikacyjnych jest kolejnym aspektem, który ma wpływ na percepcję przestrzeni publicznych oraz komfort i bezpieczeństwo ich użytkowników. Znaczna część ciągów komunikacyjnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji znajduje się w niezadowolającym stanie technicznym. W opinii ankietowanych mieszkańców zły stan techniczny infrastruktury drogowej jest jednym z najpoważniejszych problemów sfery technicznej występujących na obszarze rewitalizacji. Aż 39% ankietowanych stwierdziło jego wysokie natężenie, a 36% oceniło je jako średnie.

Nawierzchnia wielu ulic znajduje się w złym stanie, nie wszystkie drogi są utwardzone. W niektórych przypadkach utwardzenie dróg sprowadza się do nierównych płyt lub bruku. Nie wszędzie wzdłuż dróg wydzielone są chodniki, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo pieszych.

RYSUNEK 51. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

Źródło: fotografie własne

Widuchowskie chodniki nie są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, opiekunów dzieci w wózkach, czy osób starszych, które ze względu na stan zdrowia mają trudności z poruszaniem się. W wielu miejscach chodniki posiadają wysokie krawężniki, zdarzają się również przypadki, w których pomimo obniżenia krawężnika na przejściu dla pieszych ciągle istnieje na tyle duży uskok pomiędzy nawierzchnią ulicy a chodnika, że osoba poruszająca się na wózku inwalidzkim miałaby problem z samodzielnym podejściem. Wzdłuż budynków mieszkalnych na ulicy Grunwaldzkiej popularne jest wykorzystywanie w ciągach chodników kilkustopniowych schodów, które mimo niskiej wysokości są znaczącą przeszkodą, która stwarza również zagrożenie dla użytkowników.

RYSUNEK 52. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - BARIERY UTRUDNIAJĄCE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM KORZYSTANIE Z CIĄGÓW DLA PIESZYCH

Źródło: fotografie własne

PRZESTRZENIE PUBLICZNE

Przestrzenie publiczne pełnią bardzo ważną funkcję dla prawidłowo funkcjonującego społeczeństwa. Są miejscami integracji społecznej, w których spotykają się mieszkańcy miejscowości, spotykając się z innymi członkami społeczności. Jednak aby przestrzenie publiczne mogły pełnić tę funkcję muszą one spełniać warunki istotne dla potencjalnych użytkowników, takie jak: bezpieczeństwo, estetyka, dostępność, społeczny charakter, czy stwarzanie możliwości podejmowania różnorodnych działań. Widuchowskie przestrzenie publiczne z pewnością nie spełniają wszystkich wymienionych kryteriów.

Przede wszystkim należy zaznaczyć, że w Widuchowej nie ma wiele zagospodarowanych przestrzeni publicznych. Mieszkańcy najbardziej zadowoleni są z boisk sportowych, w szczególności z ogólnodostępnego i oświetlonego Orlika. Obiekt jest bardzo

atrakcyjny dla mieszkańców, w związku z czym bardzo chętnie z niego korzystają. Również stadion klubu Łabędź Widuchowa jest obiektem dość dobrze przystosowanym do pełnienia swojej funkcji.

RYSUNEK 53. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STADION KLUBU SPORTOWEGO ŁABĘDŹ WIDUCHOWA

Źródło: fotografie własne

Historyczny rynek miejski, zupełnie stracił swój dawny charakter i obecnie pełni funkcję parku. Niestety ze względu na obecne zagospodarowanie parku, nie można go uznawać za przestrzeń funkcjonalną. Ciągi piesze znajdują się w bardzo złym stanie, są wąskie i nierówne, w niektórych miejscach brakuje nawierzchni. Park jest ubogo wyposażony w elementy małej architektury. W ostatnich latach z funduszu sołectwa sfinansowano budowę placu zabaw dla najmłodszych mieszkańców Widuchowej.

RYSUNEK 54. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PARK CZCIBORA

Źródło: fotografie własne

Kolejną przestrzenią, która nie jest dobrze zagospodarowana, przez co nie mieszkańcy nie mają możliwości jej wykorzystywania jest skwer znajdujący się pomiędzy remizą Ochotniczej Straży Pożarnej a szkołą. Na terenie skweru wyznaczone są jedynie alejki, które jednak nie są utwardzone. Z powodu braku konkretnej funkcji tej przestrzeni,

skwer jest raczej zaniedbany, a nieliczne ławki stają się miejscem zachowań społecznie niepożądanych.

RYSUNEK 55. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - SKWER PRZY UL. BARNIMA III

Źródło: fotografie własne

Od zawsze historia Widuchowej jest nierozdzielnie związana z Odrą. Niestety obecnie tereny nadrzeczne nie są zagospodarowane, przez co mieszkańcy nie mogą w pełni korzystać z uroków spędzania czasu wolnego nad rzeką. Dla miejscowości jest to również pewien problem wizerunkowy, ponieważ teren Międzyodrza jest atrakcyjnym obszarem turystycznym, często odwiedzanym zarówno przez turystów z kraju jak i zagranicy. Część turystów przybywających na teren gminy Widuchowa dostaje się tu drogą wodną, przez co tereny nadrzeczne są pierwszym miejscem, które widzą i odwiedzają.

RYSUNEK 56. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - NABRZEŻE ODRY

Źródło: fotografie własne

Ankietowani mieszkańcy gminy raczej nie są zadowoleni z poziomu estetyki przestrzeni publicznych. Aż 43% twierdzi, że niski poziom estetyki przestrzeni jest problemem o średnim natężeniu, a 27% stwierdziło jego wysokie natężenie. Tylko 6% ankietowanych uznało, że estetyka przestrzeni nie budzi zastrzeżeń.

JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Środowisko przyrodnicze Widuchowej jest jednym z najważniejszych potencjałów rozwojowych miejscowości i gminy. Z tego powodu konieczne jest jak najlepsze dbanie o jego elementy.

W Widuchowej można znaleźć wiele przykładów zaśmiecenia terenu, czy składowania różnego rodzaju odpadów, w tym gruzu, w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Oprócz negatywnego wpływu na środowisko, obniżają one poziom estetyki oraz tworzą wrażenie, że miejscowość jest zaniedbana. Problem ten potwierdzają również wyniki badania ankietowego. Łącznie aż 83% ankietowanych stwierdziło że jest to problem o wysokim i średnim natężeniu występowania (odpowiednio 35% i 48% ankietowanych)

RYSUNEK 57. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PRZYKŁADY ZAŚMIECENIA I SKŁADOWANIA ODPADÓW

Źródło: fotografie własne

W ramach diagnozy występowania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej na terenie całej gminy, na podstawie analiz prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, stwierdzono, że na obszarze zajmowanym przez Widuchową występuje problem związany z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu. Jest to efekt spalania węgla (szczególnie niskiej jakości), drewna i odpadów (zwłaszcza tworzyw sztucznych typu PET). Problem zanieczyszczeń powietrza zauważają również mieszkańcy gminy. W badaniu ankietowym 35% odpowiedzi wskazywało, że jest to problem o wysokim natężeniu, a 42% natężenie oceniło jako średnie.

Ponadto mieszkańcy gminy są zdania, że na obszarze rewitalizacji brakuje rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska w obiektach budowlanych. Według 37% ankietowanych jest to problem o wysokim natężeniu, 41% odpowiadających stwierdzała średnie natężenie.

POTENCJAŁ OBSZARU REWITALIZACJI

Niewątpliwym potencjałem obszaru rewitalizacji gminy Widuchowa jest jego położenie. Stosunkowo niewielka odległość, a także dość dobre skomunikowanie ze Szczecinem, a także miastami w Niemczech mogą przyczynić się do rozwoju funkcji mieszkaniowej obszaru.

Kolejnym atutem obszaru jest jego unikalne środowisko przyrodnicze. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych zauważają, że atrakcyjne tereny otaczające miejscowości tworzące obszar rewitalizacji stanowią czynnik zachęcający turystów do odwiedzania gminy Widuchowa. Wykorzystanie potencjału turystycznego i zwiększenie liczby osób przyjeżdżających do miejscowości wpłynie na rozwój gospodarczy, skutkujący podwyższeniem jakości życia mieszkańców.

Za potencjał obszaru można uznać również przestrzenie publiczne oraz budynki stanowiące własność gminną. Z uwagi na obecny stan obiektów oraz brak odpowiedniego zagospodarowania niewątpliwie nie są one w pełni wykorzystywane, przez co społeczność lokalna nie odnosi korzyści związanych z ich istnieniem. Należy jednak zaznaczyć, że modernizacja przedmiotowych przestrzeni oraz budynków wpłynie na poprawę sytuacji mieszkańców obszaru.

5.3. PODSUMOWANIE SKALI I CHARAKTERU POTRZEB REWITALIZACYJNYCH OBSZARU

Na podstawie przeprowadzonej analizy pogłębionej sytuacji obecnej obszaru rewitalizacji zdefiniowano problemy występujące na obszarze. Zdiagnozowane problemy zestawiono z wynikami badania ankietowego, w którym mieszkańcy przedstawiali swoje oczekiwania odnośnie korzyści płynących z przeprowadzonego procesu rewitalizacji. Na tej podstawie określono potrzeby rewitalizacyjne obszaru. Potrzebom nadane zostały rangi od

I do V. Ranga danej potrzeby świadczy o tym jak pilne i ważne jest jej zaspokojenie. Potrzebom najbardziej istotnym przypisano rangę I, natomiast rangę V otrzymały te potrzeby, których zaspokojenie ma mniejsze znaczenie.

Należy zaznaczyć, że wiele zdiagnozowanych problemów jest ze sobą wzajemnie powiązanych, w związku z czym rozwiązanie jednego pośrednio wpływać będzie również na inne.

TABELA 4. PODSUMOWANIE SKALI I CHARAKTERU POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Ranga	Potrzeba rewitalizacyjna
I.	Aktywizacja dzieci i młodzieży
II.	Stworzenie oferty skierowanej do osób starszych
	Wspieranie powrotu na rynek pracy osób z grup defaworyzowanych
	Zwiększenie integracji i aktywności mieszkańców
	Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców w każdym wieku
III.	Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej
	Rozwój przedsiębiorczości
	Poprawa wyników w nauce uczniów
	Podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i umiejętności mieszkańców
IV.	Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych, w tym termomodernizacja budynków
	Poprawa stanu technicznego zabytków
	Poprawa stanu infrastruktury drogowej, w tym likwidacja barier architektonicznych
	Zagospodarowanie przestrzeni publicznych
	Zmiana postawy mieszkańców odnośnie powojennej historii miejscowości
V.	Poprawa bezpieczeństwa publicznego
	Podnoszenie poziomu estetyki przestrzeni publicznej

Źródło: opracowanie własne

6. WIZJA

W efekcie przeprowadzonego procesu rewitalizacji sytuacja obszaru, na którym realizowane były działania uległa znaczącej poprawie. Z obszaru cechującego się największą koncentracją negatywnych zjawisk stał się miejscem atrakcyjnym zarówno do zamieszkania jak i odwiedzania. Podjęte działania przyczyniły się do rozwiązania problemów występujących na obszarze rewitalizacji, jednak ich oddziaływanie było znacznie większe, dzięki czemu korzyści z przeprowadzenia procesu rewitalizacji odczuwają mieszkańcy całej gminy.

Największa zmiana dotyczy postawy mieszkańców obszaru rewitalizacji. Społeczność lokalna cechuje się wysokim poczuciem własnej wartości, mieszkańcy zdystansowali się od pegeerowskiej historii obszaru, dostrzegają zalety i potencjały miejsca, w którym żyją. Niezależnie od wieku, mieszkańcy obszaru są ludźmi aktywnymi, chętnie włączającymi się w działania na rzecz społeczności lokalnej, są wrażliwi na potrzeby ludzi dotkniętych problemami. Każdy wie, że jest ważną częścią społeczeństwa, mieszkańcy rozumieją, że wprowadzanie istotnych zmian jest niemożliwe bez ich zaangażowania. Mimo tego, że nie mieszkają w dużym ośrodku miejskim, czują, że ich potrzeby i aspiracje życiowe mogą być zaspokajane w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania, w wyniku czego zahamowany został odpływ młodych mieszkańców.

Młode pokolenie mieszkańców obszaru wychowywane jest w oparciu o takie wartości jak: samodzielność, przedsiębiorczość, ciekawość świata oraz współdziałanie. Dzieci i młodzież w wolnym czasie rozwijają swoje pasje, w czym pomaga im bogata oferta zajęć dodatkowych. Uczniowie mają świadomość jak istotne znaczenie w dorosłym życiu mają wykształcenie i praktyczne umiejętności, w związku z czym poprawie uległy wyniki w nauce.

Mieszkańcy obszaru są aktywni zawodowo, osoby długotrwale bezrobotne przeszły indywidualny proces reintegracji społeczno-zawodowej, dzięki czemu są w stanie podejmować pracę na warunkach wolnorynkowych. Na obszarze funkcjonuje podmiot ekonomii społecznej, którego działalność jest istotna zarówno dla samych pracowników jak i reszty społeczności lokalnej korzystającej z jego usług. Dzięki większemu ruchowi turystycznemu rozwijają się liczne małe przedsiębiorstwa. W efekcie ożywienia gospodarczego poprawiła się sytuacja finansowa rodzin.

Osoby starsze są zaangażowane w życie społeczności lokalnej. Chętnie korzystają z dostępnej oferty dedykowanej seniorom, są również inicjatorami nowych działań. Dzięki przystosowaniu przestrzeni publicznych do potrzeb osób mających trudności w samodzielnym poruszaniu się, mają większe możliwości spędzania czasu poza domem, przez co mają regularne kontakty z pozostałymi mieszkańcami obszaru i nie czują się osamotnieni.

Rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji funkcjonują poprawnie, opiekunowie rozwinęli umiejętności wychowawcze co pozytywnie wpłynęło na budowanie zdrowych relacji interpersonalnych w rodzinach.

Wzmacnianiu więzi międzyludzkich sprzyjają odnowione, tętniące codziennym życiem przestrzenie publiczne i uporządkowane tereny zieleni. Nadanie nowych funkcji przestrzeniom dotąd zaniedbanym wpłynęło na społeczno-gospodarcze ożywienie obszaru. Społeczność lokalna ma do dyspozycji funkcjonalne i estetyczne miejsca rekreacji i wypoczynku, z których swobodnie korzystają mieszkańcy w każdym wieku. Efektem przeprowadzonych inwestycji infrastrukturalnych jest poczucie dumy i szacunku do otoczenia. Uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz rozwinięcie sieci oświetlenia ulicznego przyczyniło się do poprawy bezpieczeństwa publicznego. W przestrzeniach publicznych regularnie odbywają się wydarzenia kulturalne i społeczne.

Poprawie uległ stan zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej. Mieszkańcy czują się gospodarzami obszaru odpowiedzialnymi za przestrzeń w której żyją. Z tego powodu dbają o porządek, a także we własnym zakresie realizują prace remontowe na swoich nieruchomościach – jest to możliwe również dzięki poprawie sytuacji finansowej gospodarstw domowych. Termomodernizacja budynków pozytywnie wpłynęła na warunki życia mieszkańców oraz jakość środowiska przyrodniczego.

7. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Urzeczywistnienie przedstawionej wizji obszaru rewitalizacji i wyprowadzenie go ze stanu kryzysowego możliwe będzie dzięki rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów. Na podstawie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz określonych potrzeb rewitalizacyjnych postawiono cele procesu rewitalizacji. Cele zostały wyrażone w sposób hierarchiczny – sformułowano dwa cele strategiczne, w ramach których określono łącznie pięć celów operacyjnych. Uszczegółowieniem celów są wypracowane kierunki działań.

RYSUNEK 58. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Źródło: opracowanie własne

Zaproponowane kierunki działań rewitalizacyjnych wpisują się w założenia pozostałych dokumentów strategicznych gminy. W poniższych tabelach przedstawiono powiązania planowanych działań rewitalizacyjnych ze Strategią Rozwoju Gminy Widuchowa oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widuchowa. W dalszej części rozdziału nie wykazywano już powiązań ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Widuchowa, ponieważ obszary priorytetowe wskazane w tym dokumencie są tożsame z celami strategicznymi wskazanymi w strategii rozwoju.

TABELA 5. POWIĄZANIA KIERUNKÓW DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH Z CELAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY WIDUCHOWA NA LATA 2012-2020

Strategia Rozwoju Gminy Widuchowa na lata 2012 - 2020	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023
<i>cele strategiczne</i>	<i>kierunki działań rewitalizacyjnych</i>
1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy, - wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku, - rozwijanie kompetencji mieszkańców, - prowadzenie poradnictwa zawodowego.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> - przystosowanie budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych, - renowacja obiektów zabytkowych, - adaptacja obiektów zabytkowych do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych, - poprawa warunków mieszkaniowych i efektywności energetycznej budynków, - tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych, - poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych, - przebudowa infrastruktury komunikacyjnej.

<p>4. Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy w celu zwiększenia dochodów mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy, - wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku, - prowadzenie poradnictwa zawodowego.
<p>5. Rozwój infrastruktury społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu, - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców, - nawiązywanie do lokalnej historii i kultury, - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy, - podejmowanie działań na rzecz poprawy wyników w nauce uczniów, - aktywizacja osób starszych, - wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Źródło: opracowanie własne

TABELA 6. POWIĄZANIA KIERUNKÓW DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH Z CELAMI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WIDUCHOWA NA LATA 2016-2022

<p>Strategia Rozwoju Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widuchowa na lata 2016 - 2022</p>	<p>Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023</p>
<p><i>cele strategiczne</i></p>	<p><i>kierunki działań rewitalizacyjnych</i></p>
<p>I. Zintegrowana polityka społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nawiązywanie do lokalnej historii i kultury - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy - przystosowanie budynków i przestrzeni

	<p>publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej - wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej
<p>II. Poprawa jakości życia mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców - przystosowanie budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych - adaptacja obiektów zabytkowych do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych - poprawa warunków mieszkaniowych i efektywności energetycznej budynków - poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych - przebudowa infrastruktury komunikacyjnej
<p>III. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu, - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy, - podejmowanie działań na rzecz poprawy wyników w nauce uczniów - aktywizacja osób starszych - wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku, - rozwijanie kompetencji mieszkańców, - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju

IV. Integracja społeczna i zawodowa

- kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu,
- tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego,
- tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców,
- tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy,
- aktywizacja osób starszych,
- prowadzenie poradnictwa zawodowego

Źródło: opracowanie własne

8. KATALOG PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Przedsięwzięcia zaplanowane w niniejszym dokumencie stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy. Są środkiem umożliwiającym osiągnięcie sformułowanych celów strategicznych oraz stanu opisanego w wizji obszaru, ich realizacja doprowadzi więc do wprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Ze względu na swoją specyfikę przedsięwzięcia podzielone zostały na dwie grupy: przedsięwzięć podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających. Projekty podstawowe mają szczególnie wpływ na rewitalizację obszaru, bez ich realizacji niemożliwe będzie osiągnięcie postawionych celów i kompleksowe rozwiązanie problemów przyczyniających się do występowania stanu kryzysowego. Realizacja zaplanowanych działań nie tylko przyczyni się do rozwiązania istniejących problemów, będzie miała również wpływ na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom mogącym występować w przyszłości. Przedsięwzięcia uzupełniające także przyczynią się do poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji i realizują cele procesu rewitalizacji, jednak nie są aż tak wieloaspektowe, przez co charakteryzują się mniejszym wpływem na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów.

Działania realizowane w ramach planowanych przedsięwzięć w pierwszej kolejności adresowane są do mieszkańców obszaru rewitalizacji, jednak w miarę możliwości będą mogli z nich korzystać również zainteresowani mieszkańcy całego obszaru zdegradowanego oraz pozostałej części gminy.

8.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWE

PRZEDSIĘWZIĘCIE ZINTEGROWANE

Pomiędzy przedsięwzięciami opisanymi w kartach nr 1, 2, 3, 4 i 5 istnieją silne, bezpośrednie powiązania, z tego powodu tworzą one przedsięwzięcie zintegrowane, które w sposób kompleksowy będzie wpływało na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów.

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Adaptacja na cele społeczne zespołu 3 zabytkowych kamienic szachulcowych
Lokalizacja	Widuchowa, ul. Grunwaldzka 23, 25 i 27
Podmiot realizujący	Gmina Widuchowa
Partnerzy	n.d.
Zakres czasowy realizacji	2018 - 2020

Opis przedsięwzięcia	<p>Zespół trzech dwukondygnacyjnych kamieniczek jest jedynym zachowanym fragmentem szachulcowej pierzei miejskiej zabudowy mieszkaniowej Widuchowej. Pochodzące z XVIII wieku kamieniczki ryglowe są obiektami, które wyróżniają się pod względem posiadanych walorów zabytkowych, z tego powodu z pewnością można je uznać za zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy Widuchowa. Obecnie kamieniczki znajdują się w bardzo złym stanie technicznym, poszczególne elementy konstrukcji wykazują zróżnicowany stopień dekapitalizacji, w niektórych miejscach istnieje realne zagrożenie zawaleniem. Z tego powodu konieczne jest podjęcie natychmiastowych prac remontowych, które pozwolą na zachowanie tych cennych obiektów dziedzictwa kulturowego.</p> <p>W ramach niniejszego przedsięwzięcia planowane jest przeprowadzenie prac modernizacyjnych umożliwiających adaptację parterów przedmiotowych kamieniczek na cele społeczne. Przewidywany zakres remontu kapitalnego obejmuje: wymianę i odtworzenie uszkodzonych elementów konstrukcji drewnianej, uzupełnienie wypełnień ceglanych, tynkowanie, wykonanie izolacji oraz ewentualne wzmocnienia fundamentów, wymianę pokrycia dachu, wymianę instalacji elektrycznej i wodociągowej, wykonanie instalacji kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania oraz wentylacji. Wszystkie prace odbywać się będą z zachowaniem obecnej bryły i formy dwuspadowego dachu oraz architektonicznego ukształtowania elewacji. Planuje się również maksymalne zachowanie i odtworzenie konstrukcji szachulcowej. Partery budynków przystosowane będą do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>W parterach budynków stworzone zostaną lokale, w których realizowane będą funkcje społeczne. Każda kamieniczka przeznaczona zostanie na inne cele. W lokalach oddanych na cele społeczne realizowane będą przedsięwzięcia opisane w kartach projektów nr 2, 3 i 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działalność podmiotu ekonomii społecznej, - Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych, - Widuchowska Strefa Młodzieży. <p>Przedsięwzięcie zakłada również uporządkowanie i zagospodarowanie otoczenia budynków, w które zostaną zaangażowani mieszkańcy miejscowości, w szczególności osoby, które będą działać w grupach korzystających z pomieszczeń oraz lokatorzy mieszkań komunalnych znajdujących się w budynkach.</p>
Szacunkowa wartość projektu	3 200 000 zł
Możliwe źródła finansowania	RPO WZP działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich, budżet gminy
Zgodność z celami i	1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania

kierunkami działań	<p><u>1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców; - nawiązywanie do lokalnej historii i kultury. <p><u>1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - przystosowanie budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych. <p>2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej</p> <p><u>2.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - renowacja obiektów zabytkowych; - adaptacja obiektów zabytkowych do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych. <p><u>2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa warunków mieszkaniowych i efektywności energetycznej budynków; - tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych; - poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych.
---------------------------	--

	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu:		
	- liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem	szt.	3
	- liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	3
	- liczba budynków poddanych termomodernizacji	szt.	3
	- powierzchnia użytkowa adaptowana na cele społeczne	m ²	117,66
	- powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni	m ²	1 628
	Wskaźniki rezultatu:		
	- wzrost efektywności energetycznej budynku	%	25%
	- liczba osób niepełnosprawnych korzystających z przestrzeni przystosowanych do ich potrzeb	os./rok	100
	Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, dokumentacji technicznej. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 2

Nazwa przedsięwzięcia	Działalność podmiotu ekonomii społecznej
Lokalizacja	Widuchowa, ul. Grunwaldzka 25
Podmiot realizujący	Gmina Widuchowa
Partnerzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej
Zakres czasowy realizacji	2020-2023
Opis przedsięwzięcia	<p>W ramach przedsięwzięcia planuje się stworzenie podmiotu ekonomii społecznej, w którego działalność zostaną zaangażowani defaworyzowani na rynku pracy mieszkańcy obszaru, w tym osoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - długotrwale bezrobotne, - dotknięte niepełnosprawnościami, - uzależnione, - młode, bez doświadczenia i kwalifikacji zawodowych, - w wieku powyżej 50 lat, które z różnych powodów pozostają bez zatrudnienia. <p>W działalność podmiotu będą mogli zaangażować się również członkowie rodzin utrzymujących się z działalności rolniczej, która nie przynosi zysków na poziomie umożliwiającym utrzymanie całej rodziny.</p> <p>Głównym celem projektu jest aktywizacja zawodowa osób, które mają trudności w podjęciu pracy na zasadach rynkowych. Za proces tworzenia podmiotu odpowiedzialni będą przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pierwszym etapem projektu będzie rekrutacja pracowników, dla których zorganizowane zostaną szkolenia mające na celu przygotowanie ich do wykonywania nowych obowiązków.</p> <p>W ramach projektu realizowane będą założenia programu reintegracji społecznej, głównie poprzez edukację ogólną (m.in. szkolenie z etyki w pracy, kurs komputerowy, warsztaty rozwoju osobistego i gospodarowania budżetem domowym, kurs przedsiębiorczości z elementami ekonomii społecznej) oraz reintegracji zawodowej poprzez pracę na rzecz podmiotu.</p> <p>Do najważniejszych zadań podmiotu należeć będzie prowadzenie punktu gastronomicznego zlokalizowanego w jednym z lokali usługowych znajdujących się przy ulicy Grunwaldzkiej 25 (zmodernizowanym w ramach realizacji przedsięwzięcia podstawowego nr 1). Oprócz usług świadczonych w lokalu, podmiot będzie również przygotowywać posiłki na dowóz, np. dla mieszkańców gminy, którzy ze względu na zły stan zdrowia korzystają z usług opiekuńczych świadczonych przez Ośrodek Pomocy</p>

	<p>Spółecznej. Poza prowadzeniem punktu gastronomicznego pracownicy podmiotu będą świadczyć usługi porządkowe na terenie miejscowości i gminy (przede wszystkim zmodernizowanych terenów Bulwarów Rybackich – Przedsięwzięcie podstawowe nr 6).</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia będzie miała wpływ na zmniejszenie poziomu bezrobocia, w tym długotrwałego, w efekcie czego zmniejszy się skala ubóstwa. Mieszkańcy objęci procesem reintegracji społeczno-zawodowej zdobędą doświadczenie i umiejętności niezbędne do podjęcia w przyszłości innej pracy. Codzienne kontakty i współdziałanie ze współpracownikami oraz obsługa klientów w naturalny sposób wpłyną na integrację społeczną, a także rozwój kompetencji społecznych. Świadczenie usług, z których korzystać będą wszyscy mieszkańcy gminy przyczyni się do kształtowania poczucia własnej wartości. Punkt gastronomiczny prowadzony przez podmiot ekonomii społecznej zastąpi działające w przeszłości restauracje i kawiarnię prowadzone przez Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska”.</p>		
Szacunkowa wartość projektu	<p>150 000 zł/ rok Razem: 600 000 zł</p>		
Możliwe źródła finansowania	<p>RPO WZP działanie 7.4. Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in. poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych), budżet gminy</p>		
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania</p> <p><u>1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu; - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców; - nawiązywanie do lokalnej historii i kultury. <p><u>1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i wspieranie osób powracających na rynek pracy; <p><u>1.3. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej; - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku; - rozwijanie kompetencji mieszkańców; - prowadzenie poradnictwa zawodowego; - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju. 		
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	Wskaźniki produktu:		

- liczba funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej	szt.	1
- liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów	szt./rok	12
Wskaźniki rezultatu:		
- liczba miejsc pracy utworzonych w podmiocie ekonomii społecznych	szt.	8
- liczba osób objętych procesem aktywizacji społeczno-zawodowej	os.	40
- liczba osób korzystających z usług punktu gastronomicznego	os./rok	2 500
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, wpisów do rejestru podmiotów gospodarczych, faktur, protokołów, list obecności i umów członków podmiotu ekonomii społecznej. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 3

Nazwa przedsięwzięcia	Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych
Lokalizacja	Widuchowa, ul. Grunwaldzka 27
Podmiot realizujący	Gmina Widuchowa
Partnerzy	nowoutworzone stowarzyszenie
Zakres czasowy realizacji	2020-2023
Opis przedsięwzięcia	<p>Obecnie w Widuchowej istotnym problemem jest brak oferty adresowanej do osób starszych, których udział w ogólnej liczbie mieszkańców dynamicznie wzrasta. Niniejsze przedsięwzięcie jest przejawem chęci poprawy sytuacji widuchowskich seniorów, jednak niektóre działania adresowane są również do młodszych mieszkańców. Przedsięwzięcie składa się z następujących modułów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Moduł I: Widuchowski Klub Seniora, ✓ Moduł II: Grupa samopomocy „Razem silniejsi”, ✓ Moduł III: Współcześni obywatele, ✓ Moduł IV: Uniwersytet Trzeciego Wieku. <p>Przedsięwzięcie realizowane będzie w kamienicy przy ul. Grunwaldzkiej 27 zmodernizowanej w ramach realizacji przedsięwzięcia podstawowego nr 1.</p>

Moduł I Widuchowski Klub Seniora

W ramach projektu planuje się stworzenie miejsca spotkań oraz wypracowanie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych. Organizowane będą różnego rodzaju zajęcia aktywizujące adresowane zarówno do seniorów jak i osób dotkniętych niepełnosprawnością. Spotkania Klubu będą miały różnorodną formułę i tematykę, planuje się organizację np. warsztatów artystycznych, majsterkowania, kulinarnych czy o tematyce ekologicznej. Istotnym aspektem funkcjonowania Klubu będzie prowadzenie działalności prozdrowotnej. Z tego powodu organizowane będą spotkania, na które zapraszani będą specjaliści, m.in.: lekarze, dietetycy czy fizjoterapeuci. Prowadzona będzie również gimnastyka, na której osobom starszym przedstawiane będą zestawy ćwiczeń opracowane specjalnie z myślą o ich potrzebach, ukierunkowane na ogólną poprawę stanu zdrowia seniorów, będą poprawiać ruchomość stawów, wydolność serca oraz pozytywnie wpływać na obniżenie poziomu cholesterolu we krwi. Planuje się również organizację wspólnych spacerów NordicWalking po okolicznych lasach i terenach nadodrzańskich. Oprócz tego planuje się cykliczne wydarzenia integrujące, np. wycieczki, pikniki czy ogniska.

Moduł II Grupa samopomocy „Razem silniejsi”

Grupa będzie zrzeszać osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej (niezależnie od wieku), między innymi z powodu: chorób, niepełnosprawności, uzależnień czy trudnej sytuacji materialnej. Głównym celem spotkań będzie motywowanie członków grupy do walki z problemami i przewyższania trudności oraz przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia osób dotkniętych problemami. W zakres działalności grupy będą wchodzić wydarzenia aktywizujące i jednoczące członków, m.in.: warsztaty motywacyjne, wyjazdy integracyjne oraz spotkania terapeutyczne. Część działań adresowana będzie nie tylko do osób bezpośrednio dotkniętych problemem, ale również do ich bliskich.

Moduł III Współcześni obywatele

W ramach zadania planuje się organizację cyklu szkoleń adresowanych przede wszystkim do osób, które ukończyły 50 rok życia oraz osób bezrobotnych, ale także do innych mieszkańców, którzy byliby zainteresowani podniesieniem kompetencji kluczowych w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz znajomości języków obcych. Zdobywanie umiejętności związanych z obsługą komputera z jednej strony przeciwdziała problemowi wykluczenia cyfrowego, szczególnie wśród osób starszych, ma również istotny wpływ na poprawę sytuacji osób dorosłych na rynku pracy. W dzisiejszych czasach znajomość języków obcych także ma kluczowe znaczenie, w szczególności dla mieszkańców miejscowości znajdującej się w tak niewielkiej odległości od granicy.

	<p>Projekt zakłada przeprowadzenie cyklu szkoleń dotyczących obsługi komputera i podstawowych programów biurowych oraz poruszania się w środowisku internetowym, w tym wyszukiwania informacji, robienia zakupów, obsługi e-usług administracyjnych oraz bezpieczeństwa w Internecie oraz kursu języka obcego.</p> <p>Moduł IV Uniwersytet Trzeciego Wieku Niniejszy moduł zakłada kontynuowanie działań rozpoczętych w ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku (Przedsięwzięcie podstawowe nr 7)</p> <p>Pomieszczenia zajmowane przez Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych będą dostępne dla członków Klubu również poza godzinami organizowanych spotkań, seniorzy zyskają więc również miejsce spotkań doskonale przystosowane do integracji społecznej.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na poprawę sytuacji seniorów zamieszkujących obszar rewitalizacji. Ciekawa forma i różnorodna tematyka spotkań organizowanych dla seniorów przyczyni się do kształtowania postawy aktywnej wśród najstarszych mieszkańców obszaru. Regularne spotkania będą powodem, dla którego osoby starsze będą opuszczać mieszkania, dzięki stałym kontaktom z innymi mieszkańcami obszaru będą budować relacje, które pozwolą im wyzbyć się poczucia osamotnienia. Dzięki udziałowi w zajęciach seniorzy cieszyć się będą dobrą kondycją fizyczną i psychiczną. Proponowane aktywności będą stwarzać możliwość do rozwoju umiejętności i sprawności fizycznej, co pozytywnie wpłynie na samodzielność i poczucie własnej wartości osób starszych.</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>Moduł I: 75 000 zł Moduł II: 50 000 zł Moduł III: 85 000 zł Moduł IV: 75 000 zł Razem: 285 000 zł</p>
<p>Możliwe źródła finansowania</p>	<p>RPO WZP działanie 8.10. Wsparcie osób dorosłych, w szczególności o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, budżet gminy</p>
<p>Zgodność z celami i kierunkami działań</p>	<p>1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania 1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu; - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego;</p>

	- tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców. <u>1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej</u> - aktywizacja osób starszych. <u>1.3. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo</u> - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku; - rozwijanie kompetencji mieszkańców; - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju.		
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	Wskaźniki produktu:		
	- liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wycieczek	szt./rok	72
	- liczba zorganizowanych szkoleń/ kursów	szt.	8
	Wskaźniki rezultatu:		
- liczba osób należących do Klubu Seniora	os.	40	
- liczba osób biorących udział w szkoleniach/ kursach	os.	50	
	Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów i list obecności. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 4

Nazwa przedsięwzięcia	Widuchowska Strefa Młodzieży
Lokalizacja	Widuchowa, ul. Grunwaldzka 23
Podmiot realizujący	Gmina Widuchowa
Partnerzy	Stowarzyszenie „Nadodrzańskie Klimaty”, Stowarzyszenie „Alterno”, lokalni przedsiębiorcy
Zakres czasowy realizacji	2020-2023
Opis przedsięwzięcia	Bardzo poważnym problemem sołectwa Widuchowa jest brak miejsc przystosowanych do spędzania czasu wolnego przez młodzież oraz uboga oferta zajęć dodatkowych. Z tego powodu młodzi mieszkańcy mają ograniczone możliwości aktywnego spędzania czasu, w efekcie czego spędzają go w domach, ewentualnie w nieprzystosowanych do

tego celu przestrzeniach publicznych.

Projekt składa się z następujących modułów:

- ✓ Moduł I: Pracownia Nowoczesnych Technologii,
- ✓ Moduł II: Klub Aktywności Wszelakiej,
- ✓ Moduł III: Warsztaty i wycieczki,
- ✓ Moduł IV: Akademia Młodych Przewodników,
- ✓ Moduł V: Szkoła przedsiębiorczości,
- ✓ Moduł VI: Centrum Wsparcia Rodziny.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w kamienicy przy ul. Grunwaldzkiej 23 zmodernizowanej w ramach realizacji przedsięwzięcia podstawowego nr 1.

Moduł I: Pracownia Nowoczesnych Technologii

W pracowni najmłodszy mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli tworzyć własne projekty naukowe, wspólnie się uczyć, zdobywać nowe umiejętności oraz poznawać nowe technologie. Sala wyposażona będzie w niezbędny sprzęt, a meble zostaną przystosowane do pracy w grupach. W pracowni odbywać będą się cykliczne warsztaty, na których uczestnicy będą mieli okazję do tworzenia prostych robotów, obsługi drukarek 3D, poznawania podstaw programowania i tworzenia gier komputerowych oraz nauki obsługi programów graficznych, obróbki fotografii i montażu filmów. Pracownia stanie się miejscem, gdzie młodzież z jednej strony będzie mogła dzielić się swoimi pasjami i spotykać specjalistów, którzy będą mogli być dla nich autorytetami w danej dziedzinie, a z drugiej strony zdobywać będą tam umiejętności, które będą dla nich użyteczne w dorosłym życiu.

Moduł II: Klub Aktywności Wszelakiej

Dzieci i młodzież potrzebują miejsca do spotkań grup nieformalnych, dzięki którym razem z rówieśnikami mogą poświęcać czas na rozwijanie zainteresowań. Jest to również bardzo istotne ze względu na socjalizację młodych ludzi i naukę życia w społeczeństwie. Z tego powodu lokal przy ul. Grunwaldzkiej 23 będzie dostępny dla mieszkańców również poza godzinami zorganizowanych zajęć. Wyposażenie sali w sprzęt elektroniczny i gry planszowe będzie umożliwiała młodzieży atrakcyjne spędzanie czasu.

Moduł III: Warsztaty i wycieczki

Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży będzie opierało się również o organizację warsztatów i wycieczek. Planuje się organizację różnorodnych warsztatów o tematyce artystycznej, kulinarnej, ekologicznej, z zakresu rękodzieła, fotografii czy filmowania. W celu poszerzenia horyzontów najmłodszych mieszkańców obszaru organizowane będą również wyjazdy do: kina, teatru, opery, muzeum czy na basen.

Moduł IV: Akademia Młodych Przewodników

Celem projektu jest pokazanie młodym mieszkańcom, że w Widuchowej istnieją dziedziny gospodarki, na które stale jest zapotrzebowanie na lokalnym rynku, a praca z nimi związana może być zarówno dochodowa jak i bardzo przyjemna. Jedną z takich dziedzin jest rozwój turystyki. Z tego powodu planuje się prowadzenie Akademii, w której młodzi mieszkańcy Widuchowej przygotowani będą do roli przewodników po okolicy.

W ramach prowadzonych zajęć zainteresowani nastolatki będą przygotowani do oprowadzania wycieczek, będą wytyczali trasy wycieczek według własnego pomysłu, będą również poznawać lokalne legendy, np. o łabędziu lub o śpiących rycerzach. Uczestnicy wspólnie nagrają wirtualne spacerki, które z jednej strony będą materiałem, na podstawie którego będą mogli przygotowywać się do samodzielnego prowadzenia wycieczek, z drugiej strony będą mogły zostać wykorzystane w celach promocyjnych. Istotną częścią przygotowań młodzieży do pełnienia roli przewodnika będą praktyczne ćwiczenia języków obcych – angielskiego i niemieckiego, podczas których szczególny nacisk kładziony będzie na umiejętność opowiadania o okolicy. Uczestnicy Akademii będą doskonalić swoje umiejętności, np. dzięki przyjmowaniu dzieci przyjeżdżających co roku do Widuchowej na wymianę z gmin partnerskich.

Dzięki współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami zajmującymi się agroturystyką przeszkoleni nastolatki będą zatrudniani jako przewodnicy dla turystów odwiedzających miejscowość. Podejmowanie tego typu prac będzie przygotowywać młodych ludzi do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy i wyposaży ich w pierwsze doświadczenia, które w przyszłości będą mogli wykorzystywać w dalszej pracy.

Moduł V: Szkoła przedsiębiorczości

W ramach przedsięwzięcia zorganizowane zostanie szkolenie dla nastolatków dotyczące zakładania własnej działalności gospodarczej. W czasie szkolenia szczególnie duży nacisk kładziony będzie na wskazanie dziedzin gospodarczych, na które istnieje największe zapotrzebowanie na rynku lokalnym. Następnym etapem szkolenia będzie konkurs na najlepszy biznesplan. Młodzież przygotowując biznesplany będzie mogła korzystać z konsultacji zaangażowanych w projekt specjalistów. Najważniejszym elementem projektu będzie symulacja prowadzenia firmy. Uczestnicy wspólnie wybiorą pomysł na działalność, którą chcieliby prowadzić. Zorganizowane zostaną spotkania z doradcami finansowymi i prawnymi, którzy wytłumaczą zasady prowadzenia takiej działalności, specjaliści którzy pomogą uczestnikom stworzyć zakres obowiązków, wspólnie uzupełnione zostaną dokumenty niezbędne do założenia działalności gospodarczej. Uczestnicy przygotowują pilotażową akcję związaną z zakresem działania planowanego podmiotu.

Moduł VI: Centrum Wsparcia Rodziny

W jednym z pomieszczeń stworzony zostanie gabinet psychologiczny, który świadczyć będzie wsparcie dla rodzin dotkniętych problemami. Przewidywane są następujące formy wsparcia:

- warsztaty dla rodzin – planowana jest organizacja regularnych wydarzeń adresowanych do całych rodzin. Prowadzone będą na nich zajęcia: integracyjne, kulturalne, plastyczne, sportowe, kulinarne itp.,
- warsztaty umiejętności rodzicielskich – cykliczne spotkania, których celem będzie wspieranie opiekunów faktycznych w odpowiednim pełnieniu swojej roli,
- poradnictwo specjalistyczne – spersonalizowane wsparcie psychologiczne dla całych rodzin i poszczególnych ich członków.

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na rozwiązanie wielu istniejących na obszarze problemów. Należy jednak zaznaczyć, że planowane działania nastawione są nie tylko na rozwiązywanie problemów, które już występują, ale również, dzięki kształtowaniu wśród dzieci i młodzieży odpowiedniej postawy, na przeciwdziałanie występowaniu problemów w przyszłości, kiedy dorosną.

Funkcjonowanie Pracowni Nowoczesnych Technologii będzie przyczyniać się do poprawy wyników w nauce uczniów, którzy będą mieli możliwość w atrakcyjny dla nich sposób poszerzania wiedzy z zakresu nauk ścisłych. Ponadto spotkania ze specjalistami prowadzącymi warsztaty i zajęcia stworzą warunki, w których młodzież będzie miała możliwość poznawania nowych, ciekawych osób, które będą mogły stać się dla nich przykładem i autorytetem.

Akademia Młodych Przewodników i Szkoła przedsiębiorczości przyczynią się do kształtowania przedsiębiorczości i zaradności wśród młodzieży, realizowane projekty będą pokazywać nastolatkom, że wyprowadzka z Widuchowej wcale nie jest jedyną możliwością wykonywania ciekawej i dochodowej pracy. Dodatkowo realizowanie wspólnych inicjatyw, których elementem jest poznawanie historii i potencjałów okolicy, którą zamieszkują będzie budować poczucie tożsamości lokalnej.

Działalność Centrum Wsparcia Rodziny będzie zapewniać opiekunom wsparcie w rozwijaniu umiejętności rodzicielskich. Będzie to miało pozytywny wpływ na funkcjonowanie rodzin. Pomoc oferowana przez Centrum przyczyni się do budowania zdrowych relacji w rodzinach, co przełoży się także na poprawne funkcjonowanie w społeczeństwie ich członków.

Szacunkowa wartość projektu

Moduł I: 150 000 zł
 Moduł II: 25 000 zł
 Moduł III: 40 000 zł
 Moduł IV: 10 000 zł
 Moduł V: 35 000 zł
 Moduł VI: 75 000 zł

	Razem: 335 000 zł		
Możliwe źródła finansowania	RPO WZ działania: 7.6 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, 8.2 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, budżet gminy, środki partnerów		
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania</p> <p><u>1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu; - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego; - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców; <p><u>1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań na rzecz poprawy wyników w nauce uczniów; - wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. <p><u>1.3. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku; - rozwijanie kompetencji mieszkańców; - prowadzenie poradnictwa zawodowego; - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju. 		
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	Wskaźniki produktu:		
	- liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wycieczek	szt./rok	60
	- liczba dyżurów psychologa	szt./rok	24
	Wskaźniki rezultatu:		
	- liczba uczestników spotkań/ warsztatów/ wycieczek	os./rok	250
	- liczba osób zaangażowanych w działalność Akademii Młodych Przewodników	os.	15
	- liczba osób zaangażowanych w działalność Szkoły przedsiębiorczości	os.	15
- liczba rodzin korzystających z pomocy psychologa	os./rok	12	
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów i list obecności. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.			

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 5

Nazwa przedsięwzięcia	Centrum Współpracy Wielopokoleniowej
Lokalizacja	Widuchowa, ul. Grunwaldzka 23, 25, 27
Podmiot realizujący	Gmina Widuchowa
Partnerzy	Stowarzyszenie „Nadodrzańskie Klimaty”, Stowarzyszenie „Alterno”
Zakres czasowy realizacji	2020-2023
Opis przedsięwzięcia	<p>W ramach przedsięwzięcia funkcjonować będzie Centrum Współpracy Wielopokoleniowej, w którym działać będą mogli wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a w szczególności pracownicy oraz użytkownicy podmiotu ekonomii społecznej (Przedsięwzięcie podstawowe nr 2), Widuchowskiego Centrum Inicjatyw Senioralnych (Przedsięwzięcie podstawowe nr 3) oraz Widuchowskiej Strefy Młodzieży (Przedsięwzięcie podstawowe nr 4). Głównym celem projektu będzie pobudzanie aktywności mieszkańców oraz budowanie więzi społecznych i poprawa stosunków międzyludzkich.</p> <p>W pierwszej fazie projektu mieszkańcy zaangażowani w działalność Centrum otrzymywać będą wsparcie animatora lokalnego, który będzie inicjatorem prowadzonych akcji. Z biegiem czasu członkowie Centrum zyskają doświadczenie i umiejętności, dzięki czemu sami staną się pomysłodawcami i koordynatorami realizowanych przedsięwzięć, a funkcja animatora będzie tracić na znaczeniu.</p> <p>W pierwszej fazie projektu mieszkańcy będą zachęceni do stworzenia wystawy związanej z powojenną historią gminy Widuchowa, która powstanie na nowo zagospodarowanych terenach nadrzecznych (Przedsięwzięcie podstawowe nr 6). Mieszkańcy będą zajmować się cyfryzacją fotografii znajdujących się w rodzinnych zasobach, tworzeniem archiwum fotograficznego, spisywaniem ciekawych historii mieszkańców gminy, czy zbieraniem i konserwowaniem eksponatów, np. starych narzędzi rolniczych czy produkcyjnych.</p> <p>W ramach Centrum realizowana będzie inicjatywa Społecznego Banku Czasu. Społeczny Bank Czasu to nieformalna sieć wymiany usług, w której walutą jest czas, a jednostką przeliczeniową jest godzina. W banku każdy zainteresowany może zaoferować praktycznie wszystko: od nauki obsługi komputera, po zrobienie zakupów, wykonanie drobnych napraw domowych, opiekę na dziećmi, upieczenie ciasta czy pomoc w nauce. Główną zasadą jest równoważność wszystkich oferowanych usług, niezależne od ich rynkowej wartości.</p> <p>W Centrum działać będzie również grupa wolontariacka, która będzie realizować działania nakierowane typowo na pomoc potrzebującym.</p>

	<p>Jednym z zadań realizowanych przez wolontariuszy będzie odwiedzanie osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych, które ze względu na stan zdrowia nie są w stanie opuszczać domu, przez co czują się osamotnione.</p> <p>Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa na obszarze rewitalizacji. Oczekiwany efektami zaangażowania mieszkańców w działanie Centrum jest ich aktywizacja, budowanie więzi społecznych pomiędzy mieszkańcami oraz poprawa stosunków międzyludzkich, ale także wzmocnienie tożsamości lokalnej czy integrację międzypokoleniową. Uczestnicy projektu przekonają się, że niezależnie od wieku, wykształcenia czy posiadanych umiejętności każdy może zaoferować coś wartościowego i zrobić coś dla dobra społeczności lokalnej, co wpłynie na poprawę poczucia ich własnej wartości.</p>		
Szacunkowa wartość projektu	50 000 zł		
Możliwe źródła finansowania	PROW, budżet gminy		
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania</p> <p><u>1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu; - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego; - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców; - nawiązywanie do lokalnej historii i kultury. <p><u>1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja osób starszych; - wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. <p><u>1.3. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku; - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju. 		
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba akcji realizowanych z inicjatywy animatora lokalnego 	szt.	6
	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zaangażowanych w działalność Centrum 	os.	120
	Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na		

podstawie raportów i list obecności. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.

POZOSTAŁE PROJEKTY PODSTAWOWE

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 6

Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa ulicy Bulwary Rybackie wraz z zagospodarowaniem terenu nadodrzańskiego
Lokalizacja	Widuchowa, ul. Bulwary Rybackie
Podmiot realizujący	Gmina Widuchowa
Partnerzy	mieszkańcy
Zakres czasowy realizacji	2018-2021
Opis przedsięwzięcia	<p>W ramach projektu planuje się uporządkowanie terenu nadodrzańskiego, usunięcie gruzu i śmieci. Przebudowana zostanie ulica Bulwary Rybackie, stworzona zostanie odpowiednia kanalizacja deszczowa. Wzdłuż ulicy wyznaczony zostanie chodnik umożliwiający bezpieczny ruch pieszych, zainstalowane zostanie oświetlenie uliczne. Wzdłuż rzeki wytyczony zostanie deptak spacerowy z wyznaczoną ścieżką rowerową (znajdującą się w ciągu transgranicznych tras rowerowych). Teren bulwarów nadrzecznych zostanie urządzony elementami małej architektury uzupełnionej o stanowiska ścieżki edukacyjnej dotyczącej fauny i flory Międzyodrza.</p> <p>W pierwszy etap prac związanych z uporządkowaniem terenu zostaną zaangażowani mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Celem tego typu działań jest kształtowanie wśród mieszkańców poczucia odpowiedzialności za otaczającą ich przestrzeń.</p> <p>Nad rzeką wyznaczone zostaną miejsca przeznaczone do nieformalnych spotkań mieszkańców miejscowości (placyki do grillowania, stoły piknikowe itp.). Stworzony zostanie również plac zabaw, który nawiązywać będzie do rybackiej historii miejsca. Z tego powodu do jego budowy wykorzystane będą elementy związane z łodziami i sieciami rybackimi.</p> <p>W okolicy dawnej przystani WOP powstanie wystawa dotycząca powojennej historii Widuchowej. Wystawa obejmować będzie tablice informacyjne z fotografiami, a także eksponaty, np. maszyny rolnicze z PGRów czy łodzie rybackie. W przygotowanie wystawy zaangażowani zostaną mieszkańcy działający w Centrum Współpracy</p>

	<p>Wielopokoleniowej (Przedsięwzięcie podstawowe nr 5).</p> <p>Planuje się również wygospodarowanie miejsca na centralny plac, na którym możliwe będzie rozstawienie wielofunkcyjnej sceny i zadaszanej płóciennym dachem widowni umożliwiającej organizację gminnych wydarzeń.</p> <p>Za utrzymywanie porządku na nowo zagospodarowanym terenie, pielęgnowanie zieleni itp. odpowiedzialni będą pracownicy podmiotu ekonomii społecznego (Przedsięwzięcie podstawowe nr 2).</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji. Przede wszystkim mieszkańcy zyskają atrakcyjne miejsca spotkań, które będzie przystosowane do organizacji większych gminnych wydarzeń. Jest to bardzo istotne, ponieważ obecnie w Widuchowej brakuje miejsc, gdzie można organizować większe wydarzenia plenerowe. Uporządkowanie terenów nadrzecznych będzie miało również istotne znaczenie dla rozwoju turystyki na terenie całej gminy, ponieważ wielu przyjezdnych przybywa do niej od strony rzeki. Rozwój turystyki przyczyni się zaś do ożywienia gospodarczego i poprawy sytuacji finansowej mieszkańców. Zaangażowanie społeczności lokalnej w porządkowanie terenu nadrzecznego oraz przygotowywanie wystawy dotyczącej historii miejscowości wpłynie na pobudzenie aktywności mieszkańców i kształtowanie poczucia odpowiedzialności za otaczającą ich przestrzeń. Stworzenie wystawy poświęconej historii Widuchowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania PGRów i GSów będzie miało wpływ na zmianę sposobu myślenia mieszkańców. Do tej pory powojenna historia gminy jest dla społeczności tematem wstydlivym i przyczyną pewnego poczucia niższości. Umieszczenie wystawy w przestrzeni reprezentacyjnej, odwiedzanej również przez turystów pokaże mieszkańcom, że najnowsza historia gminy może być traktowana jako potencjał do jej dalszego rozwoju, a nie tylko źródło problemów.</p>
Szacunkowa wartość projektu	2 500 000 zł
Możliwe źródła finansowania	PROW Budowa lub modernizacja dróg lokalnych, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, budżet gminy
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania</p> <p><u>1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu; - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego; - tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców; - nawiązywanie do lokalnej historii i kultury.

	<p>2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej 2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców - tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych; - poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych; - przebudowa infrastruktury komunikacyjnej.</p>		
<p>Sposób oceny osiągnięcia rezultatów</p>	<p>Nazwa wskaźnika</p>	<p>Jedn.</p>	<p>Wartość docelowa</p>
	<p>Wskaźniki produktu: - powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni</p>	<p>m²</p>	<p>16120</p>
	<p>- długość zmodernizowanych dróg publicznych</p>	<p>m</p>	<p>1200</p>
	<p>- liczba zamontowanych elementów małej architektury</p>	<p>szt.</p>	<p>40</p>
	<p>Wskaźniki rezultatu: - liczba osób korzystających z terenów zieleni</p>	<p>os./rok</p>	<p>4 000</p>
	<p>- liczba wydarzeń społecznych zrealizowanych na nowo zagospodarowanym terenie</p>	<p>szt./rok</p>	<p>6</p>
<p>Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów i list obecności. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.</p>			

KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWEGO NR 7

<p>Nazwa przedsięwzięcia</p>	<p>Uniwersytet Trzeciego Wieku</p>
<p>Lokalizacja</p>	<p>Widuchowa, ul. Barnima III 1</p>
<p>Podmiot realizujący</p>	<p>Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku</p>
<p>Partnerzy</p>	<p>nowostworzone stowarzyszenie, Gmina Widuchowa</p>
<p>Zakres czasowy realizacji</p>	<p>2018 - 2019</p>
<p>Opis przedsięwzięcia</p>	<p>Projekt realizowany będzie we współpracy organizacji pozarządowych i gmin. Polegać będzie na utworzeniu Uniwersytetów Trzeciego Wieku</p>

	<p>w gminach, w których do tej pory tego typu działania nie były prowadzone. Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku będzie odpowiedzialne za koordynację działań i wsparcie merytoryczne stowarzyszenia, które dopiero powstanie w gminie Widuchowa. Przedmiotowe stowarzyszenie będzie odpowiedzialne za organizację spotkań Uniwersytetu funkcjonującego na terenie Widuchowej. Działania realizowane w ramach projektu będą miały charakter pilotażowy, organizacja pozarządowa posiadająca doświadczenie w tego typu działalności pomoże przygotować kadry, które w przyszłości mogłyby samodzielnie koordynować funkcjonowanie Uniwersytetu na terenie gminy.</p> <p>Uniwersytet oferować będzie różnorodne zajęcia adresowane do seniorów. Planuje się organizację następujących zajęć: „Akceptuj siebie i swój wiek”, „Jak budować dobre relacje z innymi”, „Poznaj swoje korzenie”, „Dziedzictwo kulturowe – cudze chwalicie swego nie znacie”, „Jak włączyć aktywność fizyczną do codziennego rozkładu dnia”. Ponadto odbywać się będą warsztaty teatralne i plastyczne. Uczestnicy będą mieli również możliwość udziału w wycieczkach do Warszawy i Krakowa. W ramach projektu planuje się również stworzenie książki i filmu o mieszkańcach regionu.</p> <p>Projekt będzie kontynuowany w ramach przedsięwzięcia podstawowego nr 3 Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych.</p>		
Szacunkowa wartość projektu	120 000 zł		
Możliwe źródła finansowania	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego: Program Wsparcie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, budżet gminy		
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania</p> <p>1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu; - tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego. <p>1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja osób starszych. <p>1.3. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców w każdym wieku; - rozwijanie kompetencji mieszkańców; - rozbudzanie zainteresowań i potrzeb rozwoju. 		
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych spotkań 	szt.	24
	Wskaźniki rezultatu:		

- liczba osób uczestniczących w spotkaniach	os.	60
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów i list obecności. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

8.2. PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE

PROJEKT 1

Rewaloryzacja parku w Widuchowej

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Widuchowa

Lokalizacja: park przy ul. Grunwaldzkiej

Park Czycibora w Widuchowej zajmuje teren historycznego rynku miejskiego. Obecnie park jest dość zaniedbany, teren porastają drzewa o niewielkiej wartości estetycznej i kompozycyjnej. Wyposażony jest w nieliczne ławki i plac zabaw.

W ramach projektu przewiduje się rewaloryzację parku w Widuchowej. Prace obejmować będą modernizację nawierzchni alejek parkowych, zamontowanie nowych elementów małej architektury oraz oświetlenia. Zadanie przewiduje pielęgnację istniejącego drzewostanu (w tym usunięcie części drzew stwarzających zagrożenie) i ochronę wiekowych dębów.

Szacunkowa wartość: 100 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania

1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców

- tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców.

1.2. Ograniczanie skali marginalizacji społecznej

- przystosowanie budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców

- tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych;

- poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych.

PROJEKT 2

Remont zabytkowego kościoła p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa

Lokalizacja: ul. Mostowa 6

Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wzniesiono pod koniec XIII wieku, przebudowany został w wieku XVIII. Przez swoje umiejscowienie w obrębie wzgórza

zamkowego pełni bardzo istotną rolę w kształtowaniu krajobrazu miejscowości. Od 1956 roku budynek wpisany jest do rejestru zabytków.

W ramach projektu przewiduje się remont zabytkowego kościoła. Prace obejmować będą przełożenie dachu wraz z wymianą zdegradowanych elementów więźby dachowej, wymianę pokrycia dachowego na dachówkę karpiówkę, wymianę opierzeń, rynien i rur spustowych, remont wieży, skucie wszelkich opasek cementowych wokół murów obwodowych budynku i uzupełnień zaprawą cementową, wypełnienie ubytków zaprawami renowacyjnymi, wykonanie opaski drenarskiej wokół budynku wraz z odprowadzeniem wód opadowych, prace elewacyjne, konserwację stolarki okiennej i drzwiowej, zabezpieczenie elementów drewnianych konstrukcji i desekowań środkami owadobójczymi, grzybobójczymi i ognioochronnymi, modernizację instalacji elektrycznej i odgromowej, montaż sygnalizacji przeciwpożarowej i antywłamaniowej, zagospodarowanie terenu przykościelnego wraz z wykonaniem lapidarium z pozostałości cmentarza.

Szacunkowa wartość: 1 500 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania

1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej

- nawiązywanie do lokalnej historii i kultury.

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego

- renowacja obiektów zabytkowych.

PROJEKT 3

Zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną – stworzenie punktu widokowego

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Widuchowa

Lokalizacja: wzgórze za ul. Zieloną

W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną i wyznaczenie tam punktu widokowego umożliwiającego podziwianie krajobrazu Serbskich Gór i Międzyodrza. Na wzgórzu zostaną ustawione elementy małej architektury, takie jak: ławki, stół piknikowy i kosze na śmieci. Punkt widokowy stanie się celem spacerów i wycieczek mieszkańców (np. członków Klubu Seniora uczestniczących w zajęciach z NordicWalking) oraz odwiedzających gminę turystów.

Szacunkowa wartość: 15 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania

1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców

- tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców.

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców

- tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych;
- poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych.

PROJEKT 4

Remonty i termomodernizacja budynków mieszkalnych

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Wspólnoty mieszkaniowe

Lokalizacja: ul. Grunwaldzka 10, 11, 12, 19, 21, 29, 38ABC, Mostowa 1

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest wiele budynków znajdujących się w złym stanie technicznym. Duża część ze względu na swoją wartość historyczną umieszczona została w gminnej ewidencji zabytków. Ich obecny stan negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców, a także poziom estetyki przestrzeni publicznej.

W ramach zadania planuje się remonty i termomodernizacje budynków mieszkalnych. W zależności od potrzeb danego budynku przewiduje się remonty elewacji, wraz z ich ociepleniem, wymiany pokrycia dachowego i opierzeń, konserwacje lub wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, osuszenie i wykonanie zabezpieczeń przeciwwilgociowych fundamentów, wymiany źródeł ciepła.

Szacunkowa wartość: 1 500 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców

- poprawa warunków mieszkaniowych i efektywności energetycznej budynków.

PROJEKT 5

Wybieg i tymczasowe przytulisko dla psów

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Widuchowa

Lokalizacja: działka ewidencyjna 599/2

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji zauważają, że w Widuchowej problemem jest bezpieczne wyprowadzenie psów na terenie samej miejscowości. W ramach projektu planuje się stworzenie ogrodzonego wybiegu dla psów. Ponadto w celu podniesienia czystości ulic przewiduje się zamontowanie w przestrzeniach publicznych miejscowości pojemników na odchody i stojaków na woreczki na nieczystości.

Dodatkowo obok wybiegu planuje się budowę kojca z ocieplaną budą, do którego można by odprowadzać blakające się psy, na czas znalezienia im nowego domu lub odszukania właściciela. Tymczasową opieką nad zwierzętami zajmowałiby się wolontariusze Centrum Współpracy Wielopokoleniowej. Tego typu rozwiązanie zlikwiduje konieczność

natychmiastowego oddawania błakających się psów do oddalonych schronisk, z których rzadko odbierane są przez dawnych właścicieli.

Szacunkowa wartość: 40 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

1. Zintegrowane i zaangażowane społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania

1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców

- kształtowanie poczucia odpowiedzialności społecznej i propagowanie idei wolontariatu.

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców

- tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych;

- poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznej.

PROJEKT 6

Zagospodarowanie otoczenia remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz zachowanie i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Ochotnicza Straż Pożarna w Widuchowej

Lokalizacja: ul. Robotnicza 4

Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Widuchowej znajduje się w centralnej, reprezentacyjnej części miejscowości. Otoczenie budynku jest jednak dość zaniedbane, pobliski skwer jest miejscem, w którym dochodzi do zachowań społecznie niepożądanych a znajduje się on w bezpośrednim sąsiedztwie szkoły podstawowej.

W ramach przedsięwzięcia planowany jest remont ogrodzenia remizy, uprzątnięcie i zagospodarowanie jej otoczenia. Zamontowane zostaną elementy małej architektury, takie jak ławki i stoły piknikowe. Ponadto w ramach przedsięwzięcia planuje się przeprowadzanie remontu historycznego wozu strażackiego i pompy strażackiej z 1923 roku. Wyremontowany sprzęt eksponowany będzie w odnowionej przestrzeni publicznej.

Szacunkowa wartość: 50 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania

1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców

- tworzenie miejsc przystosowanych do organizacji spotkań mieszkańców;

- nawiązywanie do lokalnej historii i kultury.

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców

- tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni publicznych;

- poprawa komfortu i bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznych.

PROJEKT 7

Poprawa jakości i efektywności energetycznej poprzez wymianę kolektorów słonecznych w Szkole Podstawowej w Widuchowej oraz oświetlenia ulicznego

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Widuchowa

Lokalizacja: ul. Barnima III 1

Problemami zdiagnozowanymi na obszarze rewitalizacji są niska świadomość ekologiczna mieszkańców oraz brak stosowania rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska w obiektach budowlanych. Realizacja niniejszego projektu jest przejawem chęci poprawy sytuacji w tym zakresie. W ramach przedsięwzięcia planuje się wymianę tarcz słonecznych w instalacji solarnej Szkoły Podstawowej w Widuchowej oraz wymianę oświetlenia ulicznego z sodowego na ledowe. Oprócz poprawy efektywności energetycznej celem realizacji tego typu działań w przestrzeni publicznej jest również zwrócenie uwagi mieszkańców na tę kwestię i zachęcenie ich do stosowania nowoczesnych rozwiązań również na własnych nieruchomościach.

Szacunkowa wartość: 40 000 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej

2.2. Budynki i przestrzeń publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców

- poprawa warunków mieszkaniowych i efektywności energetycznej budynków.

8.3. POWIĄZANIA POMIĘDZY PRZEDSIĘWZIĘCIAMI

Zaplanowane przedsięwzięcia tematycznie się uzupełniają i są ukierunkowane na kompleksowe rozwiązanie problemów we wszystkich sferach. W poniższej tabeli powiązania pomiędzy poszczególnymi projektami zostały zaprezentowane za pomocą zakolorowanych komórek.

TABELA 7. POWIĄZANIA POMIĘDZY PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI

Numer projektu	podstawowe							uzupełniające							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
podstawowe	1	X													
	2		X												
	3			X											
	4				X										
	5					X									
	6						X								
	7							X							
uzupełniające	1							X							
	2								X						
	3									X					
	4										X				
	5											X			
	6												X		

Źródło: opracowanie własne

9. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Rewitalizacja jest procesem długotrwałym, zarówno z uwagi na kosztowność przedsięwzięć jak i faktu, że poszczególne działania są ze sobą ściśle związane i w niektórych przypadkach muszą następować po sobie. Przykładem takich działań jest połączenie inwestycji infrastrukturalnych, które po zakończeniu prac wykorzystywane będą do realizacji innych przedsięwzięć.

TABELA 8. HARMONOGRAM REALIZACJI ZAPLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Przedsięwzięcie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Przedsięwzięcia podstawowe</i>						
1. Adaptacja na cele społeczne zespołu 3 zabytkowych kamienic szachulcowych						
2. Działalność podmiotu ekonomii społecznej						
3. Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych						
4. Widuchowska Strefa Młodzieży						
5. Centrum Współpracy Wielopokoleniowej						
6. Przebudowa ulicy Bulwary Rybackie wraz z zagospodarowaniem terenu nadodrzańskiego						
7. Uniwersytet Trzeciego Wieku						
<i>Przedsięwzięcia uzupełniające</i>						
1. Rewaloryzacja parku w Widuchowej						
2. Remont zabytkowego kościoła p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa						
3. Zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną – stworzenie punktu widokowego						
4. Remonty i termomodernizacja budynków mieszkalnych						
5. Wybieg i tymczasowe przytulisko dla psów						
6. Zagospodarowanie otoczenia remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego						
7. Poprawa jakości i efektywności energetycznej poprzez wymianę kolektorów słonecznych w Szkole Podstawowej w Widuchowej oraz oświetlenia ulicznego						

Źródło: opracowanie własne

10. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

W poniższej tabeli zamieszczono zestawienie potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Planowane działania będą finansowane zarówno z budżetu gminy jak i środków partnerów biorących udział w realizacji zadań oraz dostępnych źródeł zewnętrznych.

TABELA 9. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE PROCESU REWITALIZACJI

Nazwa i numer przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacunkowy koszt	Możliwe źródła finansowania
<i>Przedsięwzięcia podstawowe</i>			
1. Adaptacja na cele społeczne zespołu 3 zabytkowych kamienic szachulcowych	Gmina Widuchowa	3 200 000 zł	RPO WZP działanie 9.3., budżet gminy
2. Działalność podmiotu ekonomii społecznej	Gmina Widuchowa	600 000 zł	RPO WZP działanie 7.4., budżet gminy
3. Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych	Gmina Widuchowa	285 000 zł	RPO WZP działanie 8.10., Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, budżet gminy
4. Widuchowska Strefa Młodzieży	Gmina Widuchowa	335 000 zł	RPO WZP działania 7.6. i 8.2., budżet gminy i środki partnerów
5. Centrum Współpracy Wielopokoleniowej	Gmina Widuchowa	50 000 zł	PROW, budżet gminy, środki partnerów
6. Przebudowa ulicy Bulwary Rybackie wraz z zagospodarowaniem terenu nadodrzańskiego	Gmina Widuchowa	2 500 000 zł	PROW, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, budżet gminy
7. Uniwersytet Trzeciego Wieku	Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku	120 000 zł	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Program Wsparcie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, budżet gminy
<i>Przedsięwzięcia uzupełniające</i>			
1. Rewaloryzacja parku w Widuchowej	Gmina Widuchowa	100 000 zł	PROW, budżet gminy
2. Remont zabytkowego kościoła p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	Parafia p.w. Najświętszego Serca Pana	1 500 000 zł	RPO WZP działanie 4.1., dotacja Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora

Nazwa i numer przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacunkowy koszt	Możliwe źródła finansowania
	Jezusa		Zabytków, środki własne
3. Zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną – stworzenie punktu widokowego	Rada sołecka	15 000 zł	fundusz sołecki, budżet gminy
4. Remonty i termomodernizacja budynków mieszkalnych	Wspólnoty mieszkaniowe	1 500 000 zł	RPO WZP działanie 2.7., środki własne
5. Wybieg i tymczasowe przytulisko dla psów	Rada sołecka	40 000 zł	fundusz sołecki, budżet gminy
6. Zagospodarowanie otoczenia remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	Ochotnicza Straż Pożarna w Widuchowej	50 000 zł	środki własne, fundusz sołecki, budżet gminy
7. Poprawa jakości i efektywności energetycznej poprzez wymianę kolektorów słonecznych w Szkole Podstawowej w Widuchowej oraz oświetlenia ulicznego	Gmina Widuchowa	40 000 zł	budżet gminy

Źródło: opracowanie własne

11. MECHANIZMY ZAPEWNIAJĄCE KOMPLEMENTARNOŚĆ

Wymóg zapewnienia komplementarności pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi wynika wprost z *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. W *Wytycznych* wymienia się pięć wymiarów komplementarności: przestrzenną, problemową, proceduralno-instytucjonalną, źródeł finansowania oraz międzyokresową. Zapewnienie komplementarności pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami jest jednym z najważniejszych elementów procesu rewitalizacji. Polega na wzajemnym uzupełnianiu się projektów, zapobieganiu ich powielaniu, dzięki czemu możliwe będzie skuteczniejsze zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, a także bardziej racjonalne wydatkowanie środków.

11.1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Kluczowe znaczenie dla końcowego sukcesu planowanego procesu rewitalizacji i osiągnięcia postawionych celów ma zapewnienie komplementarności przestrzennej pomiędzy przedsięwzięciami. Skutkiem rozproszenia przestrzennego planowanych przedsięwzięć byłaby fragmentaryzacja działań, która uniemożliwiłaby kompleksową poprawę sytuacji. Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane w niniejszym dokumencie zlokalizowane są na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, w granicach największej gminnej miejscowości – Widuchowej. Uznano za najbardziej zasadne skoncentrowanie wszystkich działań w samej Widuchowej, pomijając mniejsze miejscowości należące do sołectwa: Lubiczyn i Widuchowa-Stacja. Ze względu na bardzo małą liczbę ludności pozostałych wsi – potencjalnych odbiorców podejmowanych działań, realizowanie w nich inwestycji nie byłoby ekonomicznie uzasadnione. Należy jednak zaznaczyć, że z uwagi na silne związki funkcjonalne pomiędzy Widuchową a pozostałymi miejscowościami, ich mieszkańcy w żaden sposób nie będą wykluczeni z realizowanych działań. Mieszkańcy Lubiczyna i Widuchowej-Stacji i tak regularnie bywają w głównej miejscowości sołectwa, w której zaspokajają swoje codzienne potrzeby, więc niewielkie oddalenie lokalizacji realizowanych działań rewitalizacyjnych od ich miejsc zamieszkania nie będzie stanowić przeszkody uniemożliwiającej im korzystanie z nowopowstałej oferty.

Zadania zaplanowane w niniejszym dokumencie wzajemnie się dopełniają, ponieważ przedsięwzięcia infrastrukturalne połączone będą z działaniami o charakterze społecznym, dzięki czemu zachodzić będzie efekt synergii. Dzięki temu realizowane działania będą oddziaływać na obszar rewitalizacji w sposób kompleksowy.

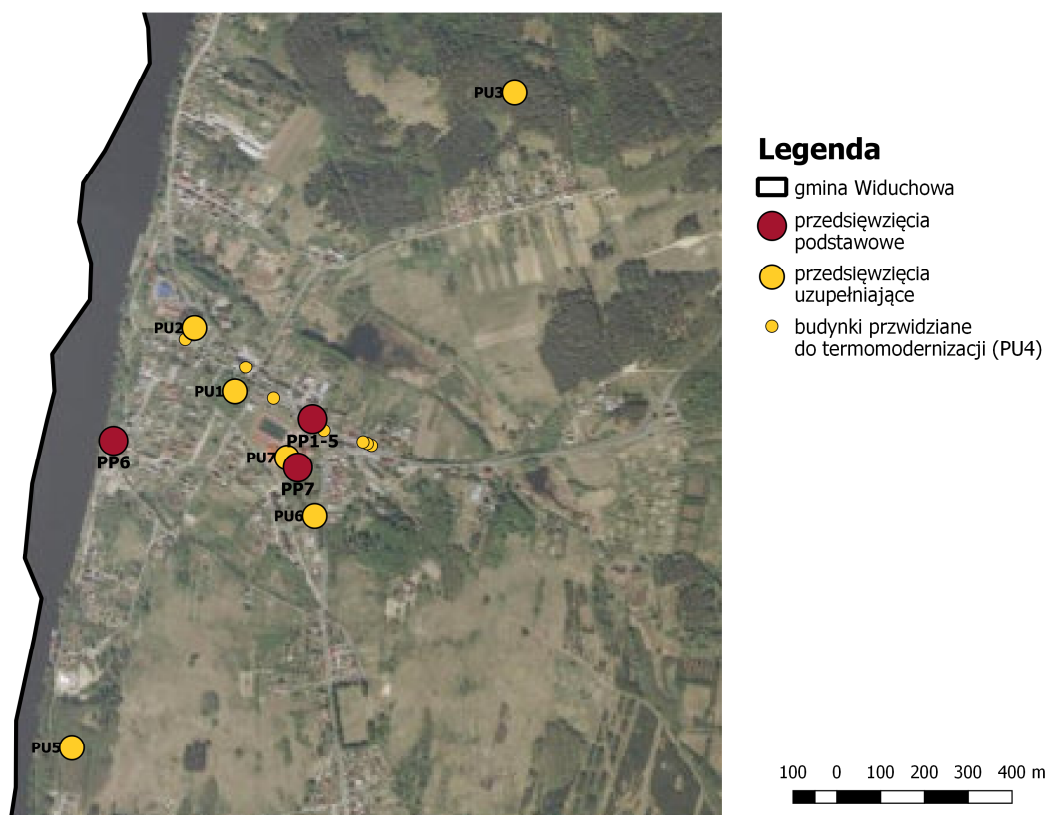
Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie służyła rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów u ich źródła, nie doprowadzi do przenoszenia negatywnych zjawisk na inne obszary gminy, a także nie wpłynie na występowanie niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Na poniższej mapie przedstawiono lokalizację wszystkich przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających.

RYSUNEK 59. LOKALIZACJA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Źródło: opracowanie własne

11.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Wszystkie działania rewitalizacyjne umieszczone w niniejszym Programie zostały zaplanowane tak, aby w sposób kompleksowy rozwiązywać zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji problemy. W związku z tym projekty dopełniają się tematycznie. Realizacja przedsięwzięć przyczyni się do poprawy sytuacji we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. W poniższej tabeli zamieszczono informacje dotyczące wpływu realizacji poszczególnych przedsięwzięć na poprawę sytuacji w wymienionych sferach. Szczegółowe opisy problemów, na które odpowiadają podejmowane działania znajdują się w kartach projektów.

TABELA 10. ODDZIAŁYWANIE POSZCZEGÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ NA OBSZARY PROBLEMOWE

Przedsięwzięcie	Sfera funkcjonowania obszaru										
	Społeczna							Gospodarcza	Środowiskowa	Techniczna	Przestrzenno-funkcyjna
	Obszar problemowy										
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	bezpieczeństwo	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie podmiotów gospodarczych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy	jakość przestrzeni publicznych
<i>Przedsięwzięcia podstawowe</i>											
1. Adaptacja na cele społeczne zespołu 3 zabytkowych kamienic szachulcowych			✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
2. Działalność podmiotu ekonomii społecznej	✓	✓	✓				✓	✓	✓		✓
3. Widuchowskie Centrum Inicjatyw Senioralnych	✓	✓	✓			✓	✓				
Moduły	I. Widuchowski Klub Seniora		✓			✓	✓				
	II. Grupa samopomocy „Razem silniejsi”	✓	✓	✓		✓	✓				
	III. Współcześni obywatele	✓	✓	✓		✓	✓				
	IV. Uniwersytet Trzeciego Wieku			✓		✓	✓				
4. Widuchowska Strefa Młodzieży	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓			

Przedsięwzięcie		Sfera funkcjonowania obszaru										
		Społeczna					Gospodarcza	Środowiskowa	Techniczna	Przestrzenno-funkcjonalna		
		Obszar problemowy										
		ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	bezpieczeństwo	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie podmiotów gospodarczych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy	jakość przestrzeni publicznych
Moduły	I. Pracownia Nowoczesnych Technologii			✓		✓		✓				
	II. Klub Aktywności Wszelakiej			✓	✓	✓		✓				
	III. Warsztaty i wycieczki			✓		✓		✓				
	IV. Akademia Młodych Przewodników	✓	✓	✓		✓		✓	✓			
	V. Szkoła przedsiębiorczości		✓	✓		✓		✓	✓			
	VI. Centrum Wsparcia Rodziny	✓	✓	✓	✓	✓		✓				
5. Centrum Współpracy Wielopokoleniowej			✓		✓	✓	✓					
6. Przebudowa ulicy Rybackie wraz z zagospodarowaniem terenu nadodrzańskiego				✓			✓	✓	✓		✓	
7. Uniwersytet Trzeciego Wieku			✓			✓	✓					

Przedsięwzięcie	Sfera funkcjonowania obszaru										
	Społeczna							Gospodarcza	Środowiskowa	Techniczna	Przestrzenno-funkcyjna
	Obszar problemowy										
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	bezpieczeństwo	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie podmiotów gospodarczych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy	jakość przestrzeni publicznych
<i>Przedsięwzięcia uzupełniające</i>											
1. Rewaloryzacja parku w Widuchowej				✓			✓		✓		✓
2. Remont zabytkowego kościoła p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa									✓		✓
3. Zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną – stworzenie punktu widokowego							✓	✓	✓		✓
4. Remonty i termomodernizacja budynków mieszkalnych	✓							✓	✓		✓
5. Wybieg i tymczasowe przytulisko dla psów				✓							✓
6. Zagospodarowanie otoczenia remizy OSP oraz zachowanie i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego				✓			✓		✓		✓
7. Poprawa jakości i efektywności				✓					✓		✓

Przedsięwzięcie	Sfera funkcjonowania obszaru										
	Społeczna						Gospodarcza	Środowiskowa	Techniczna	Przestrzenno-funkcyjna	
	Obszar problemowy										
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	bezpieczeństwo	poziom edukacji	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie podmiotów gospodarczych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy	jakość przestrzeni publicznych
energetycznej poprzez wymianę kolektorów słonecznych w Szkole Podstawowej w Widuchowej oraz oświetlenia ulicznego											

Źródło: opracowanie własne

11.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Rewitalizacja gminy Widuchowa zaplanowana w niniejszym dokumencie zakłada realizację szeregu zadań dotyczących różnych sfer życia społecznego oraz wielu aspektów funkcjonowania gminy. Właśnie dlatego konieczne jest zaangażowanie we wdrażanie założeń Programu możliwie szerokiego grona osób i podmiotów, których wiedza i doświadczenie pozwolą na skuteczną realizację zaplanowanych przedsięwzięć. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona przez odpowiedni system zarządzania Programem. System ten oparty będzie na partycypacyjnym modelu współpracy, zakładającym kooperację wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji.

Specjaliści zajmujący się różnymi dziedzinami funkcjonowania gminy zaangażowani będą zarówno w realizację zaplanowanych przedsięwzięć, jak i w proces zarządzania Programem. W ramach niniejszego dokumentu zaplanowane zostało wykonanie zadań, w których realizacji oprócz gminy Widuchowa włączą się również inne instytucje publiczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, wspólnoty mieszkaniowe czy parafia.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie i monitoring procesu rewitalizacji będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Szczegółowy opis składu i kompetencji Zespołu znajduje się w rozdziale 13. System zarządzania procesem rewitalizacji.

11.4. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Kompleksowe rozwiązywanie problemów we wszystkich sferach funkcjonowania obszaru jest procesem bardzo kosztownym, a sfinansowanie wszystkich przedsięwzięć przekraczałoby możliwości finansowe jednostek samorządowych. Z tego powodu konieczne jest stworzenie takiego montażu finansowego, który opierać się będzie na łączeniu środków pochodzących z różnych źródeł. Dzięki dywersyfikacji źródeł finansowania zwiększają się zdolności podmiotów do realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, a także możliwa staje się szybsza ich realizacja. Zaplanowane zadania będą finansowane zarówno z budżetu gminy, jak i środków partnerów oraz innych podmiotów realizujących własne projekty oraz źródeł zewnętrznych. Potencjalne źródła finansowania poszczególnych działań zostały wymienione w rozdziale 10. Indykatywne ramy finansowe.

Najważniejszym zewnętrznym źródłem finansowania projektów będą środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego, dystrybuowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego. Przedmiotowy Program przewiduje wsparcie działań rewitalizacyjnych w ramach działania 9.3. Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich. Poza działaniem dedykowanym procesowi rewitalizacji przewiduje się skorzystanie ze środków dostępnych w ramach innych działań: 2.7. Modernizacja energetyczna wielorodzinnych

budynków mieszkaniowych, 4.1. Dziedzictwo kulturowe, 7.4. Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in. poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych), 7.6 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, 8.2 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, 8.10. Wsparcie osób dorosłych, w szczególności o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych.

Przewiduje się również możliwość finansowania zaplanowanych działań z innych źródeł zewnętrznych. Wśród nich należy wymienić: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020. W przypadku projektów dotyczących renowacji obiektów zabytkowych możliwe jest pozyskanie dotacji celowej od Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

11.5. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Komplementarność międzyokresowa polega na zachowaniu ciągłości programowania, czyli powiązania planowanych przedsięwzięć, z działaniami, które zostały już zrealizowane. Takie powiązanie może mieć różny charakter i może nim być zarówno wdrażanie kolejnych projektów, które będą służyć osiągnięciu tych samych lub podobnych celów, kontynuowanie wieloetapowych przedsięwzięć jak i realizacja działań społecznych przy wykorzystaniu infrastruktury powstałej w wyniku wcześniejszych inwestycji.

Gmina Widuchowa posiada pewne doświadczenie w realizacji przedsięwzięć finansowanych ze źródeł zewnętrznych. Część z nich miała charakter rewitalizacyjny i z pewnością przyczyniła się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy. Zestawienie tych projektów umieszczono w poniższej tabeli.

TABELA 11. WYBRANE PRZEDSIĘWZIĘCIA O CHARAKTERZE REWITALIZACYJNYM FINANSOWANE ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH

Nazwa projektu	Okres realizacji	Koszt całkowity	Źródło finansowania
Remont świetlic wiejskich w miejscowościach: Pacholęta, Ognica, Żarczyn	2010	668 511,67	PROW
Wzrost znaczenia kultury na wsi - rozbudowa świetlicy w Żelechowie	2010	771 150,00	RPO WZ
Zachowanie, ochrona oraz poprawa stanu	2012 - 2014	718 935,00	RPO WZ

obiektu zabytkowego w Widuchowej poprzez remont elewacji przebudowę budynku administracyjnego i zmianę sposobu użytkowania części strychowej			
Budowa miejsc postojowych z zadaszeniem i wyposażeniem a także ustawienie rzeźb promujących Gminę przy szlaku turystycznym w Gminie Widuchowa – Krzywin, Marwice, Ognica, Pacholęta, Rynica, Widuchowa, Żelechowo	2012	118 927,19	PROW
Orlik Widuchowa	2010-2011	1 253 000,00	Ministerstwo Sportu, budżet województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Widuchowa

Celem projektów: „Remont świetlic wiejskich w miejscowościach: Pacholęta, Ognica, Żarczyn” i „Wzrost znaczenia kultury na wsi – rozbudowa świetlicy w Żelechowie” było stworzenie miejsc integracji społecznej w czterech miejscowościach gminy. Ten sam cel będzie realizowany przez projekty składające się na przedsięwzięcie zintegrowane związane z adaptacją zespołu trzech kamieniczek ryglowych na cele społeczne. Dzięki realizacji przedmiotowego projektu mieszkańcy obszaru rewitalizacji również zyskają miejsce przystosowane do organizacji wydarzeń, warsztatów i spotkań, zarówno grup formalnych jak i nieformalnych.

Projekt: „Adaptacja na cele społeczne zespołu 3 zabytkowych kamienic szachulcowych” nawiązuje również do projektu: „Zachowanie, ochrona oraz poprawa stanu obiektu zabytkowego w Widuchowej poprzez remont elewacji, przebudowę budynku administracyjnego i zmianę sposobu użytkowania części strychowej”. Realizacja obydwu projektów jest przejawem chęci poprawy stanu technicznego zabytków wpisanych do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz nadawanie im współczesnych funkcji.

Celem przedsięwzięcia dotyczącego budowy miejsc postojowych z zadaszeniem i wyposażeniem oraz ustawienie rzeźb promujących gminę było stworzenie miejsc przystosowanych do wypoczynku na świeżym powietrzu oraz przedstawianie turystom, w przystępny dla nich sposób, elementów kultury charakterystycznych dla gminy. Kontynuacją tych działań będą czynności realizowane w ramach projektów: „Przebudowa ulicy Bulwary Rybackie wraz z zagospodarowaniem terenu nadodrzańskiego”, „Rewaloryzacja parku w Widuchowej”, „Zagospodarowanie otoczenia remizy Ochotniczej

Straży Pożarnej oraz zachowanie i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego” oraz „Zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną – stworzenie punktu widokowego”.

Dzięki realizacji przedsięwzięcia „Orlik Widuchowa” mieszkańcy miejscowości zyskali przestrzeń publiczną doskonale przystosowaną do aktywnego spędzania czasu. Kontynuacją projektu będą wszystkie działania, których celem będzie tworzenie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.

12. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI

Partycypacja społeczna i współpraca pomiędzy różnymi podmiotami niewątpliwie są fundamentem procesu rewitalizacji. Ze względu na złożony charakter tego procesu niemożliwe jest przeprowadzenie rzetelnej delimitacji granic obszaru zdegradowanego, zdiagnozowanie skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych obszaru oraz, przede wszystkim, zaplanowanie i realizacja wieloaspektowych przedsięwzięć bez kooperacji wielu podmiotów. Wymienione czynności wymagają posiadania wiedzy i doświadczenia z różnych dziedzin funkcjonowania jednostki samorządowej. Z tego powodu, tworzenie i wdrażanie założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa odbywa się w oparciu o współpracę z szerokim gronem przedstawicieli społeczności lokalnej.

W celu zdiagnozowania występowania stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach analitycznych gminy Widuchowa, konieczne było przeprowadzenie analizy zróżnicowania wewnątrzgminnej degradacji. Niestety, żadna instytucja nie zajmuje się gromadzeniem tak szczegółowych danych, dotyczących różnych aspektów funkcjonowania mieszkańców, w podziale na mniejsze jednostki. Z tego powodu konieczne było nawiązanie współpracy z różnymi instytucjami posiadającymi dane statystyczne dotyczące ich przedmiotowej działalności. Instytucjami, które brały udział we współtworzeniu bazy danych były: różne referaty Urzędu Gminy Widuchowa, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widuchowej, Powiatowy Urząd Pracy w Gryfinie, Komisariat Policji Widuchowa-Banie oraz szkoły podstawowe i gimnazjum działające na terenie gminy. Skuteczna kooperacja pozwoliła na stworzenie bazy danych, umożliwiającej oszacowanie wartości wskaźników służących analizie wszystkich pięciu sfer. Współpraca z wymienionymi instytucjami będzie kontynuowana na etapie monitoringu i ewaluacji założeń Programu.

Proces konsultacji społecznych rozpoczął się od wydarzenia „Akcja Rewitalizacja” odbywającego się w czasie obchodów gminnych dożynek. Gminne dożynki odbywały się dnia 2 września 2017 roku, w czasie obchodów zorganizowano konkursy i koncerty, mieszkańcy wszystkich sołectw przygotowywali swoje stoiska. Równoległe do atrakcji dożynkowych działał punkt konsultacyjny, w którym mieszkańcy byli informowani o przystąpieniu do opracowania przez gminę Programu Rewitalizacji, poznawali założenia procesu rewitalizacji, a także mogli się zapoznać z wynikami dotychczas przeprowadzonych analiz. Uczestnikom dożynek rozdawane były ulotki informacyjne zachęcające mieszkańców do zgłaszania wniosków do Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz pomysłów na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Na stoisku zapewniono również atrakcje dla najmłodszych mieszkańców gminy, którzy mogli uczestniczyć w zabawach i otrzymać balony. Chętni uczestnicy wydarzenia mogli wziąć udział w badaniu ankietowym (badanie zostanie opisane w dalszej części rozdziału).

RYSUNEK 60. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - PUNKT KONSULTACYJNY W CZASIE GMINNYCH DOŻYNEK

Źródło: fotografie własne

Organizacja punktu konsultacyjnego towarzyszącego innemu gminnemu wydarzeniu, które co roku cieszy się dużą popularnością wśród mieszkańców gminy, pozwoliło na dotarcie do możliwie szerokiego grona przedstawicieli społeczności lokalnej. Ponadto prowadzenie konsultacji w przestrzeni publicznej pozwala na przełamanie tzw. „bariery instytucjonalnej” i umożliwienie mieszkańcom uczestnictwa w spotkaniu w miejscu, w którym i tak spędzają czas wolny. Dzięki temu uczestnicy spotkań czują się bardziej swobodnie, możliwe jest przeprowadzenie mniej formalnych, szczerych rozmów, które prowadzą do poznania rzeczywistych problemów społeczności lokalnej.

Jak już zostało wspomniane, w czasie gminnych dożynek rozpoczęto badanie ankietowe, którego celem było poznanie opinii mieszkańców gminy na temat problemów występujących na obszarze rewitalizacji oraz ich oczekiwań związanych z planowanym procesem rewitalizacji. Badanie ankietowe prowadzone było różnymi metodami. Oprócz ankietyzacji prowadzonej w czasie wydarzenia, mieszkańcy gminy mieli możliwość odpowiedzi na pytania drogą elektroniczną, a także dystrybucją kwestionariusza ankiety zajmowali się członkowie rady sołectkiej. Dzięki połączeniu tych trzech metod udało się dotrzeć do mieszkańców reprezentujących różne grupy społeczne. Wyniki badania ankietowego zostały wykorzystane do opracowania pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz określenia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych. Szczegółowa

analiza wyników badania ankietowego i charakterystyka próby opisana została w Załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

RYSUNEK 61. ELEKTRONICZNY KWESTIONARIUSZ ANKIETY DOTYCZĄCEJ OBSZARU REWITALIZACJI GMINY WIDUCHOWA

Źródło: opracowanie własne

Dnia 3 listopada 2017 roku zorganizowano cykl czterech spotkań z różnymi grupami interesariuszy procesu rewitalizacji. Wszystkie spotkania służyły przeprowadzeniu grupowych wywiadów pogłębionych, których przedmiotem była sytuacja obszaru rewitalizacji. W pierwszej kolejności uczestnicy każdego ze spotkań byli zapoznawani z podstawowymi definicjami związanymi z procesem rewitalizacji oraz wynikami dotychczas przeprowadzonych prac diagnostycznych. Najważniejszą częścią spotkania była dyskusja na temat problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Uczestnikom prezentowano problemy, których istnienie zostało stwierdzone na podstawie zebranych danych statystycznych, następnie wspólnie zastanawiano się nad ich przyczynami oraz możliwymi sposobami ich rozwiązania przy wykorzystaniu posiadanych zasobów. Wnioski ze spotkań zostały wykorzystane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji oraz w zaplanowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych.

RYSUNEK 62. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - GRUPOWE WYWIADY POGŁĘBIONE

Źródło: fotografie własne

Mieszkańcy gminy Widuchowa byli zachęceni do zgłaszania własnych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zaproszenie wszystkich mieszkańców gminy do składania propozycji wraz z formularzem zgłoszenia projektu zamieszczone zostało na stronie internetowej gminy. Ponadto społeczność obszaru rewitalizacji była motywowana do zgłaszania własnych pomysłów na rewitalizację ich miejscowości przez członków rady sołectkiej, którzy rozdawali im wydrukowane karty projektów. W wyniku tych działań spłynęło siedem propozycji działań. Większość ze zgłoszonych przedsięwzięć została uwzględniona w niniejszym Programie i zaproponowane działania zostały umieszczone na liście projektów uzupełniających. Są to projekty: Rewaloryzacja parku w Widuchowej, Wybieg i tymczasowe przytulisko dla psów, Zagospodarowanie wzgórza za ul. Zieloną – stworzenie punktu widokowego, Zagospodarowanie otoczenia remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego. W ramach ostatniego z wymienionych przedsięwzięć połączono dwa projekty zgłoszone przez przedstawicieli OSP w Widuchowej. Jeden z zaproponowanych projektów nie został uwzględniony w Programie, ze względu na lokalizację poza obszarem rewitalizacji. Ostatnia propozycja dotyczyła zbudowania przez władze samorządowe przeprawy promowej na Odrze. Uznano jednak, że przedmiotowa inwestycja z jednej strony nie ma charakteru rewitalizacyjnego, z drugiej zaś w obecnej

sytuacji znacznie wykracza poza możliwości finansowe gminy, dlatego też projekt nie został umieszczony w niniejszym Programie.

RYSUNEK 63. ZAPROSZENIE DO SKŁADANIA PROPOZYCJI PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH ZAMIESZCZONE NA STRONIE INTERNETOWEJ GMINY

The screenshot shows the website of Gmina Widuchowa with a navigation bar containing: Aktualności, Samorząd, Gmina, Współpraca, Walory, and Komunikaty. The main heading is 'LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI - KONSULTACJE'. A search bar is present with the text 'Szukaj w serwisie' and a search button. The main content area features a photo of a house with the text 'LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WIDUCHOWA NA LATA 2017-2023'. Below the photo, the text reads: 'Szanowni Państwo Gmina Widuchowa przystąpiła do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji. W przedmiotowym dokumencie zaplanowane zostaną działania, których celem będzie rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. We wspólnym interesie mieszkańców gminy jest rzetelna identyfikacja problemów wraz ze wskazaniem przyczyn ich występowania. Dlatego zwracamy się do Państwa z prośbą o pomoc przy realizacji tego trudnego zadania i prosimy o składanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023 na załączonym formularzu.' Below this, there are links for 'Formularze do pobrania: Formularz zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - doc' and 'Formularz zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - pdf'. On the right side, there is an 'Informacje' section with dates: '01 grudnia JUŻ NIEBAWEM I JARMARK BOŻONARODZENIOWY' and '01 grudnia WDRAŻANIE PROJEKTU OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ DORZECZA ODRY I WISŁY'. At the bottom right, the date '27 listopada' is visible.

Źródło: www.widuchowa.pl

Społeczność lokalna będzie partycypowała w procesie rewitalizacji również na etapie wdrażania jego założeń. Proces rewitalizacji będzie zarządzany przez Zespół ds. Rewitalizacji. Członkami Zespołu będą przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy, a także lokalnych przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów. Szczegółowy opis zakresu kompetencji oraz składu Zespołu znajduje się w rozdziale 13. System zarządzania programem rewitalizacji.

Członkowie społeczności lokalnej będą mieli dostęp do wszystkich informacji dotyczących wdrażania założeń niniejszego Programu dzięki stronie internetowej gminy, na której powstanie osobna zakładka „Rewitalizacja”. Na stronie zamieszczane będą informacje o uchwaleniu dokumentu, postępach w realizacji poszczególnych przedsięwzięć, wynikach prowadzonego monitoringu oraz wszelkich kwestiach związanych z tematem rewitalizacji.

Niewątpliwie przejawem partycypacji społecznej na tym etapie jest również udział społeczności lokalnej w poszczególnych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. Rola mieszkańców została szczegółowo opisana w kartach projektów, m. in. poprzez udział społeczności w wykonywaniu prac na niektórych etapach przedsięwzięć, obsługę nowopowstałej infrastruktury, czy uczestnictwo w zaplanowanych projektach miękkich. Mając

na względzie powyższe wśród interesariuszy procesu rewitalizacji należy wymienić zarówno mieszkańców, jak i przedstawicieli przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, czy przedstawicieli gminnych jednostek organizacyjnych.

W realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaangażowani zostaną partnerzy, którzy dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu z dziedziny, w której prowadzą działalność, będą mieli pozytywny wpływ na jakość realizowanych zadań. Potencjalne partnerstwa wraz z opisem roli partnerów w planowanych działaniach zostały uwzględnione w kartach projektów.

Społeczność lokalna oraz partnerzy procesu rewitalizacji będzie uczestniczyć również w monitorowaniu efektów prowadzonych działań. Szacowanie wskaźników oddziaływania Programu będzie możliwe dzięki współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za gromadzenie danych dotyczących różnych sfer funkcjonowania obszaru: Urzędem Gminy w Widuchowej, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Widuchowej, Powiatowym Urzędem Pracy w Gryfinie, szkołami funkcjonującymi na terenie gminy oraz Komisariatem Policji w Widuchowej. Podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć gromadzić będą dane niezbędne do oszacowania wartości wskaźników produktu i rezultatu planowanych działań. Wyniki przeprowadzonego monitoringu przedstawiane będą mieszkańcom w formie raportów udostępnianych na stronie internetowej gminy oraz podczas okresowych spotkań ze społecznością lokalną.

Mając na względzie powyższe należy uznać, że udział społeczności lokalnej został zapewniony na każdym etapie planowanego procesu rewitalizacji.

13. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROCESEM REWITALIZACJI

Rewitalizacja jest procesem bardzo złożonym, zarówno ze względu na wielosektorowość podmiotów zaangażowanych w realizację przedsięwzięć, różne okresy realizacji zadań, zakres tematyczny projektów, czy różnorodność źródeł finansowania. Mając na względzie powyższe zarządzanie procesem rewitalizacji jest zadaniem trudnym i istnieje konieczność stworzenia takiego systemu zarządzania, który umożliwi osiągnięcie zamierzonych efektów.

13.1. WDRAŻANIE

Podmiotem zarządzającym wdrażaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023 będzie Zespół ds. Rewitalizacji, który jednocześnie stanowić będzie forum dialogu pomiędzy władzami gminy a innymi interesariuszami procesu rewitalizacji. Zespół rozpocznie swoją działalność z dniem uchwalenia Programu, a jego członkowie zostaną wybrani ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy i kompetencji, które pozwolą na efektywne zarządzanie procesem rewitalizacji. Członkami Zespołu zostaną osoby doskonale znające środowisko lokalne i problemy z jakimi się zmagają obszar rewitalizacji oraz potrzeby, których zaspokojenie doprowadzi do poprawy sytuacji społeczności lokalnej.

Do najważniejszych zadań Zespołu należeć będzie:

- ✓ pozyskiwanie danych niezbędnych do oszacowania wskaźników: produktu i rezultatu poszczególnych projektów, osiągnięcia celów oraz oddziaływania,
- ✓ monitorowanie i ocena stopnia realizacji Programu,
- ✓ ocena aktualności założeń Programu,
- ✓ identyfikowanie potencjalnych problemów i zagrożeń dla osiągnięcia założonych efektów,
- ✓ nadzór nad realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✓ zgłaszanie nowych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✓ przyjmowanie i opiniowanie wniosków i propozycji nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych od przedstawicieli społeczności lokalnej,
- ✓ składanie wniosków o aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji do Wójta Gminy Widuchowa, przygotowanie aktualizacji Programu,
- ✓ sporządzanie raportów okresowych z realizacji Programu w roku ubiegłym,
- ✓ sporządzenie raportu końcowego, dokonanie ewaluacji ex-post,
- ✓ utrzymywanie stałego kontaktu z interesariuszami procesu rewitalizacji, prowadzenie aktywnej współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi,
- ✓ działalność promocyjno-informacyjna i edukacyjna, w tym aktualizacja strony internetowej.

W prace Zespołu ds. Rewitalizacji zaangażowani będą m.in. pracownicy wybranych referatów Urzędu Gminy Widuchowa, przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej, Komisariatu Policji Widuchowa-Banie, Szkoły Podstawowej w Widuchowej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców działających lub planujących działać na obszarze rewitalizacji, rady sołectkiej i rady gminy. Zespół będzie funkcjonować w oparciu o następującą strukturę:

- ✓ Przewodniczący Zespołu – w tej roli przewiduje się Wójta Gminy Widuchowa lub wyznaczoną przez niego osobę. Jego podstawowym zadaniem będzie kierowanie i organizowanie prac Zespołu oraz organizowanie spotkań otwartych o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, skierowanych do społeczności lokalnej.
- ✓ Specjaliści ds. rewitalizacji – zostaną powołani przez Wójta Gminy i będą to przede wszystkim pracownicy Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Do najważniejszych zadań specjalistów należeć będzie: nadzór nad realizacją zaplanowanych przedsięwzięć, w tym poszukiwanie możliwych zewnętrznych źródeł finansowania oraz przygotowywanie dokumentacji aplikacyjnej, pozyskiwanie informacji niezbędnych do przygotowania raportów z realizacji założeń Programu, opracowywanie raportów, ocena aktualności założeń Programu i proponowanie nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- ✓ Doradcy ds. rewitalizacji – będą to pozostali stali członkowie Zespołu, których rolą będzie merytoryczne wspieranie specjalistów ds. rewitalizacji w zakresie działalności, w której mają doświadczenie. Do najważniejszych zadań doradców będzie należeć: uczestnictwo w spotkaniach Zespołu, wyrażanie opinii dotyczących proponowanych wniosków i przedsięwzięć, zgłaszanie własnych propozycji projektów oraz prowadzenie działalności informacyjno-promocyjnej w zakresie rewitalizacji w swoim otoczeniu.
- ✓ Przedstawiciele społeczności lokalnej – będą to chętni mieszkańcy w szczególności obszaru rewitalizacji, ale także pozostali mieszkańcy gminy.

Członkowie stali Zespołu, czyli specjaliści i doradcy ds. rewitalizacji będą posiadać głos decyzyjny, natomiast uczestnictwo przedstawicieli społeczności lokalnej będzie miało jedynie charakter doradczy. Zainteresowani pracą w Zespole członkowie społeczności lokalnej będą zapisywać się do newslettera, za pośrednictwem, którego będą otrzymywać zaproszenia na posiedzenia Zespołu oraz będą informowani o bieżących kwestiach.

Uczestnictwo w pracach Zespołu będzie miało charakter społeczny, a jego posiedzenia organizowane będą w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na pół roku. Niezależnie od terminów posiedzeń Zespołu, przewiduje się możliwość organizacji roboczych konsultacji Przewodniczącego z poszczególnymi członkami Zespołu.

Dokumentacja związana z realizacją zadań Zespołu będzie prowadzona i przechowywana przez przedstawicieli Urzędu Gminy Widuchowa.

W celu przełamania tzw. bariery instytucjonalnej, planuje się utworzenie zewnętrznego punktu konsultacyjnego, w którym mieszkańcy będą mogli zgłaszać własne inicjatywy, opiniować realizowane zadania oraz uzyskiwać informacje dotyczące postępów w realizacji przedsięwzięć. Punkt działać będzie w lokalu gastronomicznym prowadzonym przez podmiot ekonomii społecznej (przedsięwzięcie podstawowe nr 2). W punkcie konsultacyjnym organizowane będą dyżury członków Zespołu, które odbywać będą się nie rzadziej niż raz w miesiącu. Utworzenie punktu konsultacyjnego poza budynkiem Urzędu Gminy ułatwi bezpośredni kontakt z mieszkańcami gminy.

13.2. MONITORING I EWALUACJA

Istotą monitoringu jest stała obserwacja postępów z realizacji zaplanowanych przedsięwzięć i kontrola zakładanych efektów. Dobrze zaplanowany system monitoringu pozwala na identyfikację zagrożeń, które mogłyby być przeszkodą dla osiągnięcia zaplanowanych celów, a także zmian w otoczeniu Programu. Dzięki temu możliwe będzie podjęcie działań naprawczych oraz uniknięcie dezaktualizacji założeń Programu. Za monitorowanie postępów z realizacji Programu odpowiedzialny będzie Zespół ds. Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa jest dokumentem, w którym wyznaczono stosunkowo długi horyzont czasowy. Z tego powodu należy mieć świadomość, że w czasie obowiązywania dokumentu, zarówno sytuacja obszaru rewitalizacji jak i jego otoczenia może znacząco się zmienić w stosunku do stanu, z okresu diagnozowania problemów. Zachodzące zmiany mogą powstawać zarówno w wyniku realizowanych przedsięwzięć jak i zmian zachodzących w gminie, regionie czy kraju. W związku z tym konieczne jest opracowanie systemu wprowadzania zmian w Programie.

Inicjatorem aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji mogą być zarówno członkowie Zespołu ds. Rewitalizacji jak i przedstawiciele społeczności lokalnej. Wprowadzanie zmian do Programu będzie przebiegać w oparciu o poniższy schemat.

RYSUNEK 64. SCHEMAT WPROWADZANIA ZMIAN DO LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY WIDUCHOWA

Źródło: opracowanie własne

Monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa będzie prowadzony w oparciu o trzy rodzaje wskaźników. Pierwszą grupę stanowią będą tzw. wskaźniki produktu i rezultatu, które przypisane zostały do każdego zaplanowanego przedsięwzięcia podstawowego. Wykaz proponowanych wskaźników znajduje się w kartach projektów zamieszczonych w rozdziale 8. Katalog Przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Drugą grupą tworzą wskaźniki osiągnięcia celów operacyjnych. Ostatnią grupę stanowią wskaźniki oddziaływania wdrażania założeń Programu. Niektóre z wykorzystywanych wskaźników realizacji celów oraz oddziaływania realizacji Programu są tożsame. Zaproponowane mierniki pozwolą na przeprowadzenie skutecznej analizy, ponieważ uwzględniają specyfikę planowanych przedsięwzięć. Ponadto charakteryzują je następujące cechy:

- ✓ Trafność – są dostosowane do charakteru działań i oczekiwanych rezultatów ich realizacji,
- ✓ Mierzalność – wyraża się je za pomocą wartości liczbowych, które umożliwiają ich weryfikację,

- ✓ Wiarygodność – są zdefiniowane w sposób niepowodujący trudności z ich interpretacją i weryfikacją,
- ✓ Dostępność – są możliwe do wygenerowania, istnieje możliwość pozyskania danych do ich oszacowania.

W poniższej tabeli zestawiono proponowane wskaźniki służące pomiarowi realizacji celów strategicznych rewitalizacji gminy Widuchowa.

TABELA 12. PROPONOWANE WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW REWITALIZACJI GMINY WIDUCHOWA

Cele		Miernik realizacji celu	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)
1. Zintegrowana i zaangażowana społeczność lokalna identyfikująca się z miejscem zamieszkania	1.1. Wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców	Liczba mieszkańców biorących udział w organizowanych wydarzeniach (rocznie)	-	1000
		Liczba mieszkańców zaangażowanych w działalność na rzecz społeczności lokalnej	-	300
		Liczba wydarzeń/ działań realizowanych z inicjatywy mieszkańców	-	15
	1.2. Ograniczenie skali marginalizacji społecznej	Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	11,59%	10,5%
		Udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów	12%	11%
		Udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	6,16%	5,75%
		Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	59,02%	58%
		Udział uczniów z trudnościami w nauce w ogólnej liczbie uczniów	20,67%	15%
	1.3. Wykwalifikowane i przedsiębiorcze społeczeństwo	Liczba nowoutworzonych podmiotów gospodarczych	-	10
		Liczba mieszkańców biorących udział w warsztatach i szkoleniach zorganizowanych w ramach procesu rewitalizacji	-	500
2. Atrakcyjne warunki zamieszkania podstawą aktywności lokalnej	2.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów zabytkowych poddanych renowacji w ramach procesu rewitalizacji	-	4
		Liczba obiektów zabytkowych zaadaptowanych w ramach procesu rewitalizacji do pełnienia nowych funkcji	-	3
	2.2. Budynki i przestrzenie publiczne odpowiadające potrzebom mieszkańców	Liczba budynków mieszkalnych poddanych remontom i termomodernizacji w ramach procesu rewitalizacji	-	11
		Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach procesu rewitalizacji	-	3
		Powierzchnia zmodernizowanych przestrzeni publicznych w ramach procesu rewitalizacji	-	117,66

Źródło: opracowanie własne

Nadrzędnym celem procesu rewitalizacji jest wyprowadzenie obszaru objętego interwencją ze stanu kryzysowego. Z tego powodu o skuteczności działań realizowanych w ramach niniejszego dokumentu świadczyć będzie poprawa sytuacji obszaru rewitalizacji,

a w konsekwencji obszaru zdegradowanego i całej gminy Widuchowa. Obserwowanie zmian zachodzących w analizowanym okresie będzie możliwe dzięki ponownemu oszacowaniu wartości wskaźników degradacji użytych w procesie delimitacji granic obszaru zdegradowanego gminy Widuchowa. Monitoring wartości wskaźników degradacji prowadzony więc będzie dla obszaru rewitalizacji, obszaru zdegradowanego i obszaru całej gminy. Dzięki temu możliwe będzie badanie sytuacji zarówno na obszarze objętym interwencją jak i w jego otoczeniu. Należy zaznaczyć, że działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego dokumentu nie mają bezpośredniego wpływu na zmianę wartości wszystkich analizowanych wskaźników. Mimo tego zakłada się, że rozwiązanie najbardziej istotnych problemów, pośrednio będzie wpływać na poprawę sytuacji również w innych sferach.

Dane niezbędne do oszacowania wartości wskaźników oddziaływania pozyskaną zostaną z tych samych źródeł, z których otrzymano je w celu przeprowadzania analizy wskaźnikowej służącej delimitacji granic obszaru zdegradowanego gminy Widuchowa, tj.: Urzędu Gminy Widuchowa, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widuchowej, Komisariatu Policji Widuchowa-Banie, Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie oraz gminnych szkół podstawowych i gimnazjalnych (do czasu wygaszenia ich działalności).

TABELA 13. WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI PROCESU REWITALIZACJI W GMINIE WIDUCHOWA

Nazwa wskaźnika	Wartość początkowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość początkowa dla obszaru zdegradowanego	Wartość początkowa dla gminy	Oczekiwana tendencja
<i>Sfera społeczna</i>				
W1 – odsetek spadku liczby ludności pomiędzy rokiem 2011 a 2016	0,27%	0,40%	0,32%	↘
W2 – liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	28,46	24,47	23,86	↘
DW2 – dynamika wskaźnika W2 w okresie 5-letnim	134,56%	122,25%	117,44	↘
W3 – udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	15,19%	18,07%	19,02%	↗
DW3 – dynamika wskaźnika W3 w okresie 5-letnim	75,70%	75,30%	77,35%	↗
W4 – udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców	3,66%	3,52%	3,09%	n.d.
W5 – udział osób korzystających z formy pieniężnej	11,59%	16,70%	15,98%	↘

Nazwa wskaźnika	Wartość początkowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość początkowa dla obszaru zdegradowanego	Wartość początkowa dla gminy	Oczekiwana tendencja
zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców				
DW5 – dynamika wskaźnika W5 w okresie 5-letnim	93,80%	89,99%	88,03%	↘
W6 – udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów	12,00%	16,57%	14,56%	↘
W7 – udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	6,16%	7,38%	6,96%	↘
DW7 – dynamika wskaźnika W7 w okresie 5-letnim	61,74%	58,99%	58,07%	↘
W8 – udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	59,02%	56,73%	54,94%	↘
DW8 – dynamika wskaźnika W8 w okresie 5-letnim	110,24%	99,27%	98,80%	↘
W9 – udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych	29,51%	29,82%	28,46%	↘
W10 – liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,53	0,57	0,47	↘
W11 – liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	4,66	4,83	3,42	↘
W12 – liczba uczniów z trudnościami w nauce w ogólnej liczbie uczniów	20,67%	19,28%	20,58%	↘
W13 – liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w ogólnej liczbie uczniów	42,67%	46,99%	49,71%	↗
Sfera gospodarcza				
W14 – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	7,66	5,17	5,16	↗
W15 – kwota podatku od nieruchomości przeliczona na 1 mieszkańca	200,22 zł	155,99 zł	134,04 zł	↗
W16 – średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego	7,03 ha	19,34 ha	12,97 ha	n.d.
Sfera środowiskowa				
W17 – udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków	7,14%	10,80%	9,20%	↘

Nazwa wskaźnika	Wartość początkowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość początkowa dla obszaru zdegradowanego	Wartość początkowa dla gminy	Oczekiwana tendencja
mieszkalnych				
W18 – udział osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie mieszkańców	47,17%	52,81%	52,52%	↗
<i>Sfera techniczna</i>				
W19 – udział zabytkowych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	22,40%	22,71%	22,11%	n.d.
<i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna</i>				
W20 – liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	0,44	1,26	1,32	↗

Źródło: opracowanie własne

Należy mieć świadomość, że rewitalizacja jest procesem, którego pozytywne efekty nie zachodzą natychmiastowo po zakończeniu realizacji przedsięwzięć. Z tego powodu uzasadnione jest badanie wartości wskaźników oddziaływania i realizacji celów również po zakończeniu obowiązywania Programu.

SPIS TABEL

Tabela 1. Charakterystyka jednostek analitycznych	14
Tabela 2. Współwystępowanie problemów w jednostkach analitycznych gminy Widuchowa	53
Tabela 3. Porównanie wartości wskaźników degradacji dla obszaru rewitalizacji ze średnią dla gminy Widuchowa	62
Tabela 4. Podsumowanie skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.....	84
Tabela 5. Powiązania kierunków działań rewitalizacyjnych z celami Strategii Rozwoju Gminy Widuchowa na lata 2012-2020	88
Tabela 6. Powiązania kierunków działań rewitalizacyjnych z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widuchowa na lata 2016-2022.....	89
Tabela 7. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	115
Tabela 8. Harmonogram realizacji zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	116
Tabela 9. Indykatywne ramy finansowe procesu rewitalizacji.....	117
Tabela 10. Oddziaływanie poszczególnych przedsięwzięć na obszary problemowe	121
Tabela 11. Wybrane przedsięwzięcia o charakterze rewitalizacyjnym finansowane ze źródeł zewnętrznych.....	126
Tabela 12. Proponowane wskaźniki realizacji celów rewitalizacji gminy Widuchowa.....	139
Tabela 13. Wskaźniki oddziaływania realizacji procesu rewitalizacji w gminie Widuchowa	140

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Widuchowa	5
Rysunek 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Widuchowa w 2014 r.	6
Rysunek 3. Podział gminy Widuchowa na jednostki analityczne	13
Rysunek 4. Liczba mieszkańców gminy Widuchowa w latach 2010 - 2016 (zameldowanych na pobyt stały i czasowy)	19
Rysunek 5. Odsetek spadku liczby ludności pomiędzy rokiem 2011 a 2016.....	20
Rysunek 6. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	21
Rysunek 7. Dynamika wskaźnika W2 pomiędzy rokiem 2011 a 2016.....	22
Rysunek 8. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	23
Rysunek 9. Dynamika wskaźnika W3 pomiędzy rokiem 2011 a 2016	24
Rysunek 10. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców.....	25
Rysunek 11. Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	26
Rysunek 12. Dynamika wskaźnika W5 pomiędzy rokiem 2011 a 2016.....	27
Rysunek 13. Udział uczniów otrzymujących stypendium socjalne w ogólnej liczbie uczniów	28
Rysunek 14. Udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	29
Rysunek 15. Dynamika wskaźnika W7 pomiędzy rokiem 2011 a 2016.....	30

Rysunek 16. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	31
Rysunek 17. Dynamika wskaźnika W8 pomiędzy rokiem 2011 a 2016	32
Rysunek 18. Udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych	33
Rysunek 19. Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	34
Rysunek 20. Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	35
Rysunek 21. Porównanie średnich wyników Sprawdzianu Szóstoklasisty w gminie Widuchowa, powiecie gryfińskim i województwie zachodniopomorskim w latach 2003-2016	36
Rysunek 22. Udział uczniów z trudnościami w nauce w ogólnej liczbie uczniów	37
Rysunek 23. Udział uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w ogólnej liczbie uczniów	38
Rysunek 24. Sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej	39
Rysunek 25. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	40
Rysunek 26. Kwota podatku od nieruchomości w przeliczeniu na 1 mieszkańca	41
Rysunek 27. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego	42
Rysunek 28. Udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	43
Rysunek 29. Udział osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów w ogólnej liczbie mieszkańców	44
Rysunek 30. Rozkład średniorocznych stężeń benzo(a)pirenu w pyłe PM10 na obszarze gminy Widuchowa	45
Rysunek 31. Udział zabytkowych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	46
Rysunek 32. Liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	48
Rysunek 33. Dostępność komunikacyjna poszczególnych jednostek analitycznych z Gryfinem	49
Rysunek 34. Rozmieszczenie Państwowych Gospodarstw Rolnych na terenie gminy Widuchowa	50
Rysunek 35. Dokumentacja fotograficzna - przykłady majątku dawnych PGR-ów	51
Rysunek 36. Dokumentacja fotograficzna - przykłady majątku dawnych PGR-ów c.d.	52
Rysunek 37. Obszar zdegradowany gminy Widuchowa	54
Rysunek 38. Położenie obszaru rewitalizacji na tle gminy Widuchowa	57
Rysunek 39. Granice obszaru rewitalizacji gminy Widuchowa	58
Rysunek 40. Podział podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie sołectwa Widuchowa na sekcje PKD	62
Rysunek 41. Podsumowanie dotyczące sytuacji demograficznej obszaru rewitalizacji	64
Rysunek 42. Dokumentacja fotograficzna - przykładowe przeszkody utrudniające osobom niepełnosprawnym korzystanie z budynków	66
Rysunek 43. Podsumowanie dotyczące sytuacji finansowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	67
Rysunek 44. Problemy występujące w gospodarstwach domowych, które otrzymują formę pieniężną zasiłków pomocy społecznej	68
Rysunek 45. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji	69

Rysunek 46. Podsumowanie dotyczące bezrobocia na obszarze rewitalizacji.....	70
Rysunek 47. Podsumowanie dotyczące sytuacji uczniów z obszaru rewitalizacji	72
Rysunek 48. Dokumentacja fotograficzna - zespół zabytkowych kamieniczek ryglowych	75
Rysunek 49. Dokumentacja fotograficzna - przykłady budynków mieszkalnych w złym stanie technicznym.....	76
Rysunek 50. Dokumentacja fotograficzna - przykłady budynków gospodarczych w złym stanie technicznym.....	77
Rysunek 51. Dokumentacja fotograficzna - stan infrastruktury drogowej.....	78
Rysunek 52. Dokumentacja fotograficzna - bariery utrudniające osobom niepełnosprawnym korzystanie z ciągów dla pieszych.....	79
Rysunek 53. Dokumentacja fotograficzna - stadion Klubu Sportowego Łabędź Widuchowa.....	80
Rysunek 54. Dokumentacja fotograficzna - park Czciwora	80
Rysunek 55. Dokumentacja fotograficzna - skwer przy ul. Barnima III.....	81
Rysunek 56. Dokumentacja fotograficzna - nabrzeże Odry.....	81
Rysunek 57. Dokumentacja fotograficzna - przykłady zaśmiecenia i składowania odpadów.....	82
Rysunek 58. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych	87
Rysunek 59. Lokalizacja planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	120
Rysunek 60. Dokumentacja fotograficzna - punkt konsultacyjny w czasie gminnych dożynek	130
Rysunek 61. Elektroniczny kwestionariusz ankiety dotyczącej obszaru rewitalizacji gminy Widuchowa	131
Rysunek 62. Dokumentacja fotograficzna - grupowe wywiady pogłębione	132
Rysunek 63. Zaproszenie do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zamieszczone na stronie internetowej gminy.....	133
Rysunek 64. Schemat wprowadzania zmian do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa	138

ZAŁĄCZNIK NR 1 WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Badanie ankietowe skierowane do mieszkańców gminy Widuchowa zostało przeprowadzone w celu poznania ich opinii na temat obszaru rewitalizacji. Wspólna identyfikacja problemów występujących na obszarze pozwoliła na stworzenie programu rewitalizacji odpowiadającego na rzeczywiste problemy oraz spełniającego oczekiwania mieszkańców gminy.

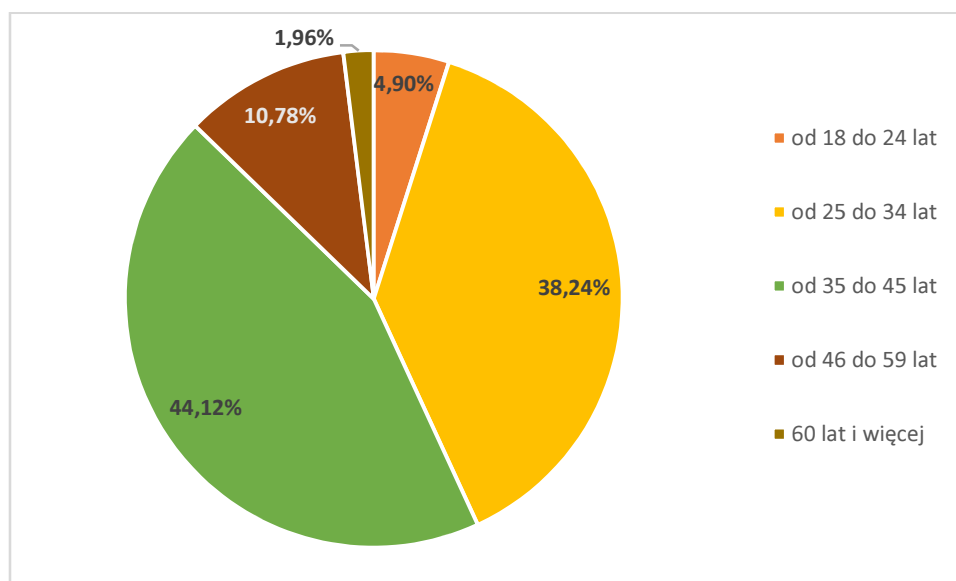
Mieszkańcy gminy mieli możliwość wypełnienia kwestionariusza ankiety różnymi metodami: w punkcie konsultacyjnym działającym w czasie obchodów gminnych dożynek, za pośrednictwem formularza elektronicznego zamieszczonego na stronie internetowej gminy oraz na wydrukowanych kwestionariuszach, których dystrybucją zajmowali się pracownicy Urzędu Gminy i członkowie rady sołectkiej.

Charakterystyka próby

W badaniu udział wzięło 102 respondentów, w tym 74 kobiety (73%) i 28 mężczyzn (27%). Aż 81% badanych jest mieszkańcami wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Najliczniejszą grupę ankietowanych stanowiły osoby będące w wieku pomiędzy 35 a 45 rokiem życia. Drugą co do wielkości grupę wiekową były osoby w wieku od 25 do 34 lat.

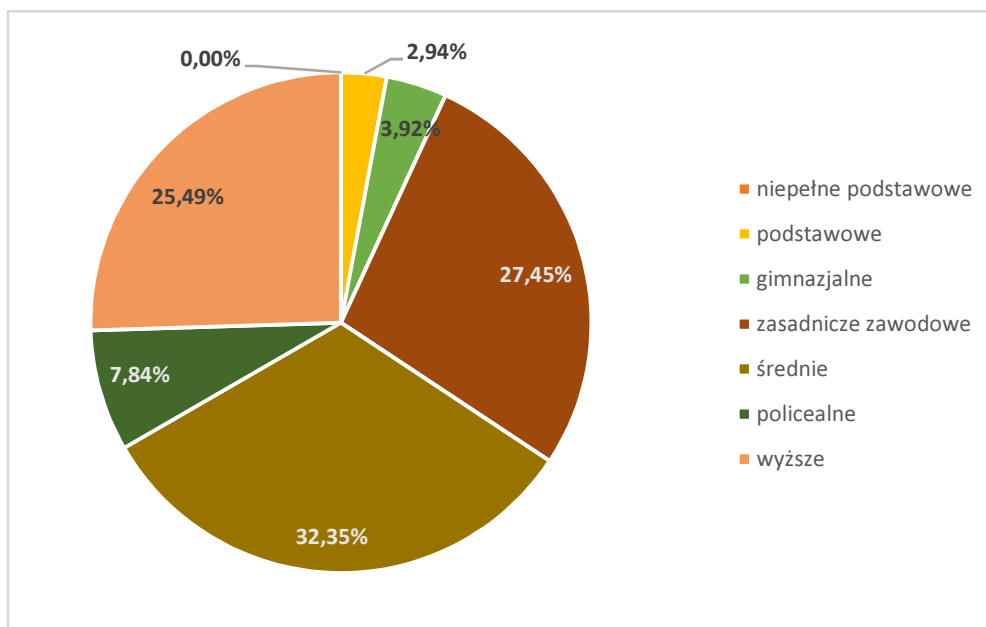
Struktura wieku uczestników badania

Spośród wszystkich osób ankietowanych najwyższy odsetek, 32% stanowiły osoby posiadające średnie wykształcenie, 27% ankietowanych to absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej, natomiast 26% miało wykształcenie wyższe. W badaniu nie wzięły udziału osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym.

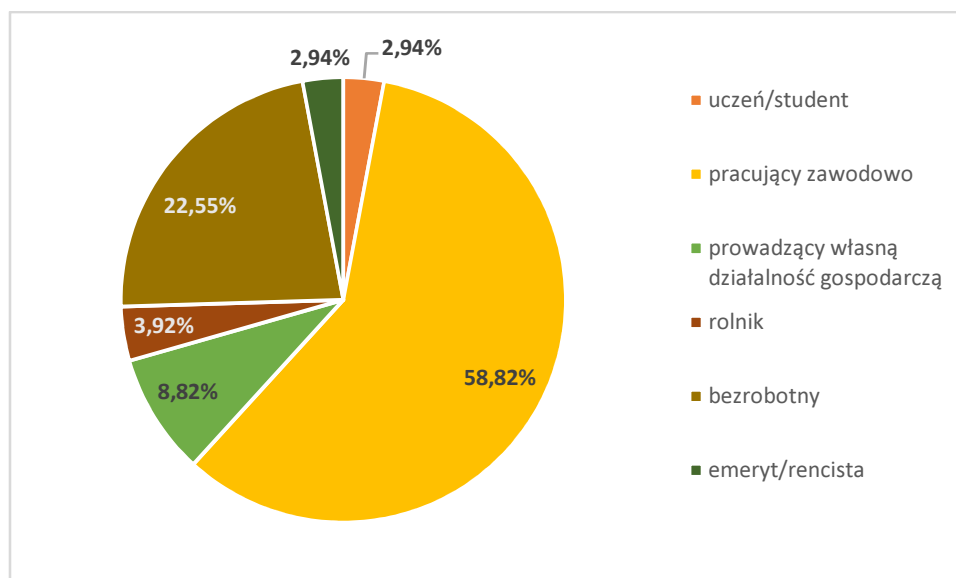

Wykształcenie uczestników badania

Przeważająca część (59%) ankietowanych pracuje zawodowo. Znaczną grupę stanowiły też osoby bezrobotne (22%). Pozostałe grupy zawodowe były reprezentowane w mniejszym zakresie.

Struktura zawodowa uczestników badania

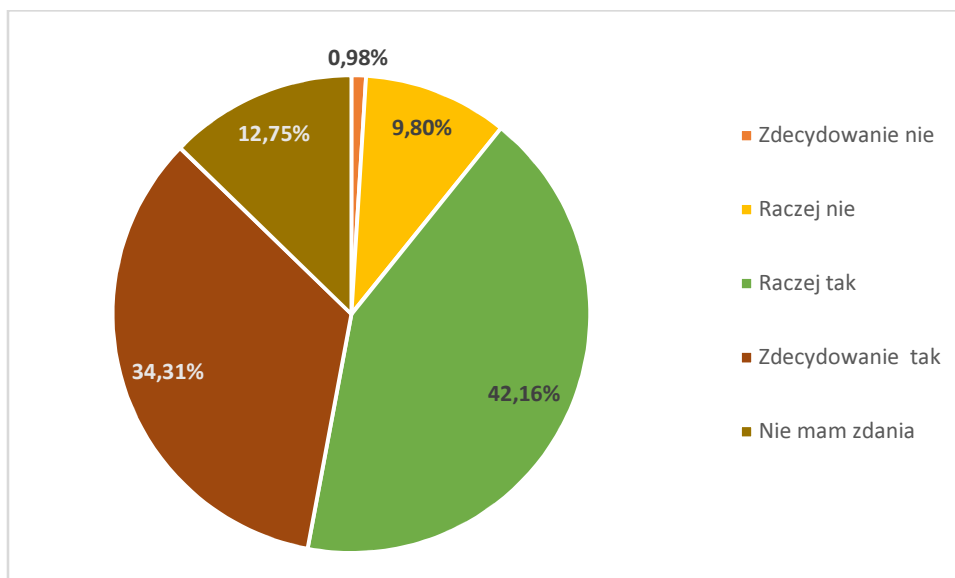
Analiza ankiety

Kwestionariusz ankiety składał się z 9 wieloaspektowych pytań. W zdecydowanej większości pytań uczestnicy badania mogli wybrać jedną odpowiedź, wyjątek stanowi pytanie 9, w którym dopuszczalne było zaznaczenie 4 odpowiedzi.

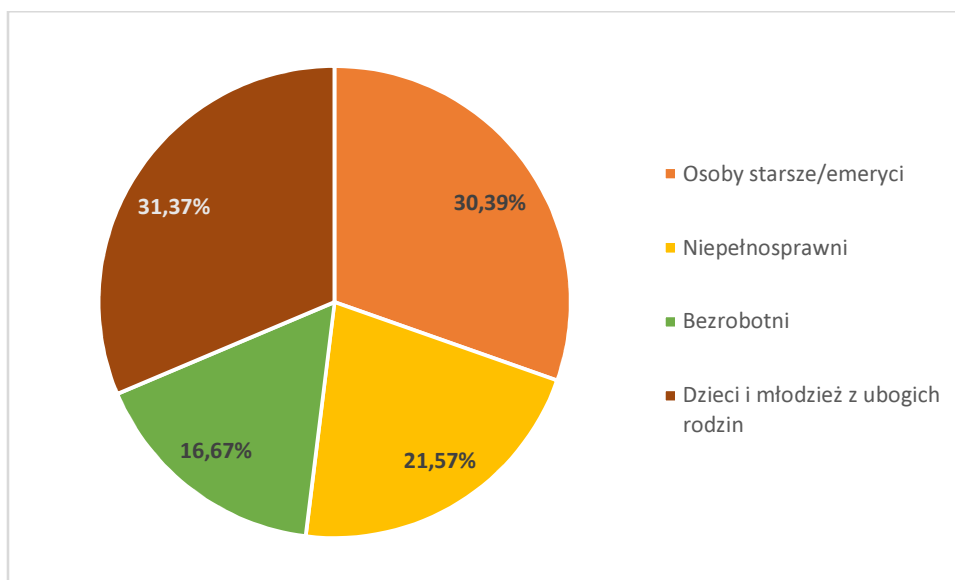

1. Czy Pana/i zdaniem sołectwo Widuchowa wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy stanu przestrzeni publicznej?

Zdecydowana większość mieszkańców biorących udział w badaniu stwierdziła, że sołectwo Widuchowa wymaga przeprowadzenia procesu rewitalizacji. Łącznie ponad 76% badanych udzieliło odpowiedzi „raczej tak” i „zdecydowanie tak”. Tylko jeden respondent był zdania, że wskazany obszar zdecydowanie nie wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego.

2. Która grupa społeczna zamieszkująca obszar rewitalizacji jest w największym stopniu zagrożona wykluczeniem społecznym?

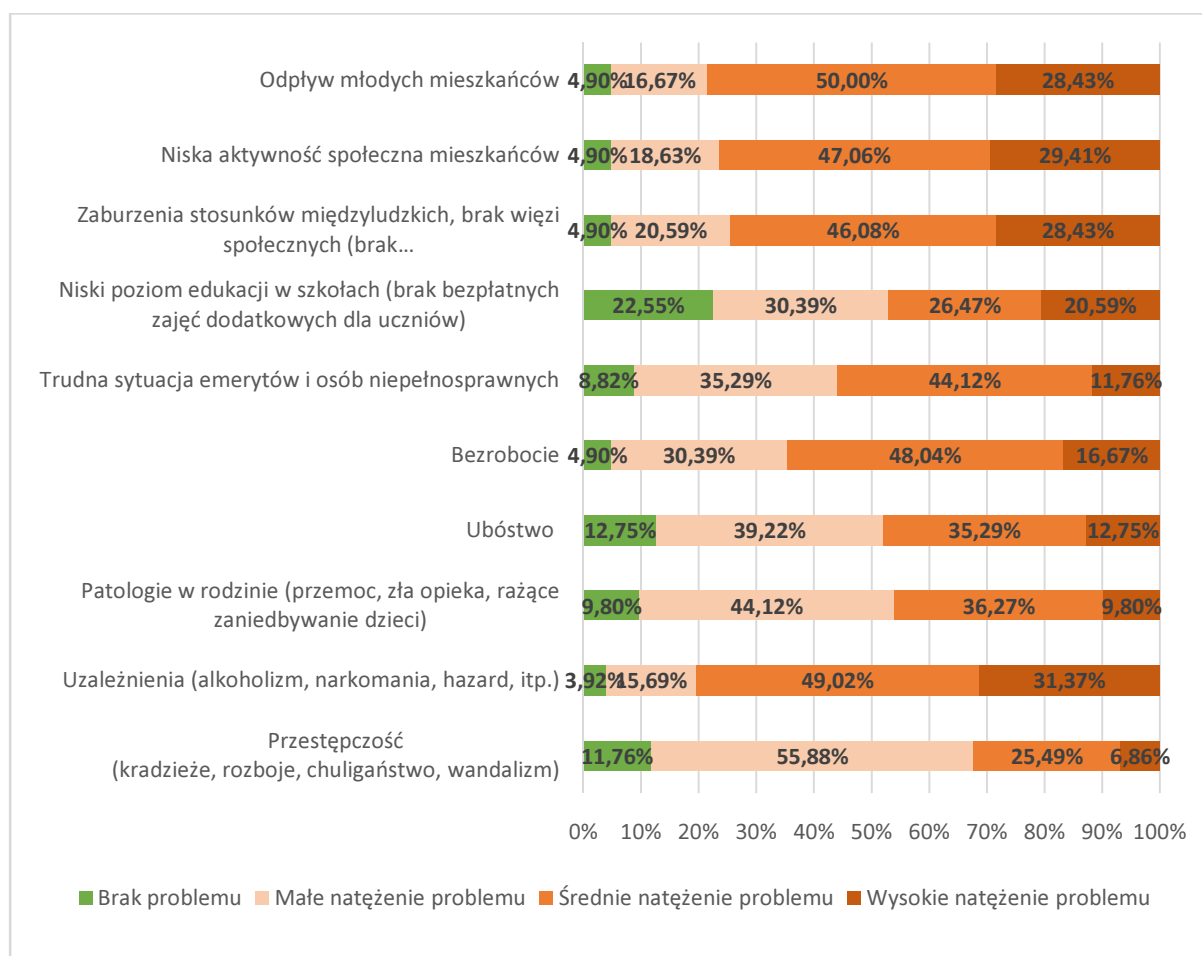

Najwięcej osób (ponad 31%) uważa, że grupą najbardziej zagrożoną wykluczeniem społecznym są dzieci i młodzież z ubogich rodzin. Podobna liczba mieszkańców uznała, że marginalizacją w największym stopniu zagrożone są osoby starsze i emeryci. Takie odpowiedzi udzieliło 30% badanych.

3. Czy uważa Pan/i, że na wskazanym obszarze występują następujące problemy w sferze społecznej

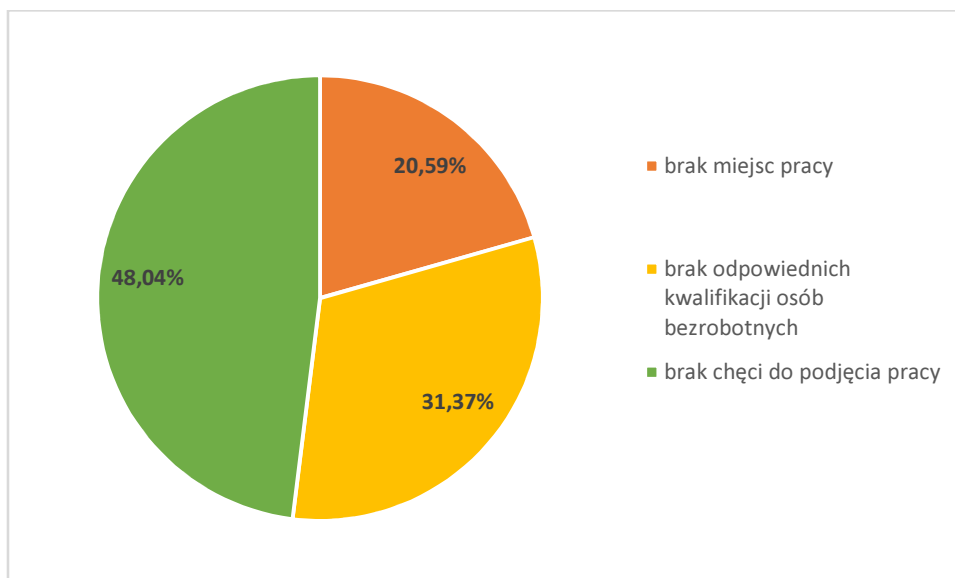

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, że zdaniem mieszkańców gminy najistotniejszymi problemami społecznymi są: uzależnienia, niska aktywność społeczna mieszkańców, odływ młodych mieszkańców oraz zaburzenia stosunków międzyludzkich. W opinii ankietowanych mniej istotnymi problemami są: przestępczość, niski poziom edukacji w szkołach, patologie w rodzinach oraz ubóstwo.

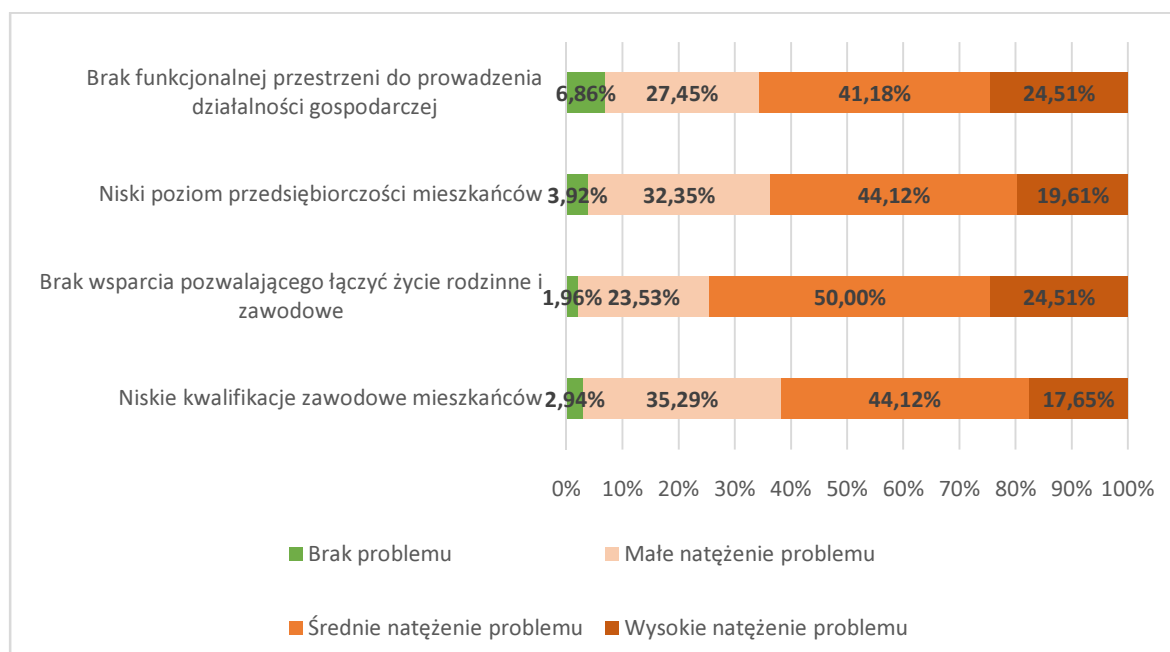

Jeżeli uważa Pan/i, że na analizowanym obszarze występuje problem bezrobocia, proszę podać jego główną przyczynę

W opinii ankietowanych główną przyczyną bezrobocia występującego na obszarze rewitalizacji jest brak chęci do podjęcia pracy przez osoby bezrobotne. Takiej odpowiedzi udzieliło 48% badanych. 31% uznało, że powodem pozostawania bez pracy jest brak odpowiednich kwalifikacji osób bezrobotnych.

4. Czy uważa Pan/i, że na wskazanym obszarze występują następujące problemy w sferze gospodarczej?

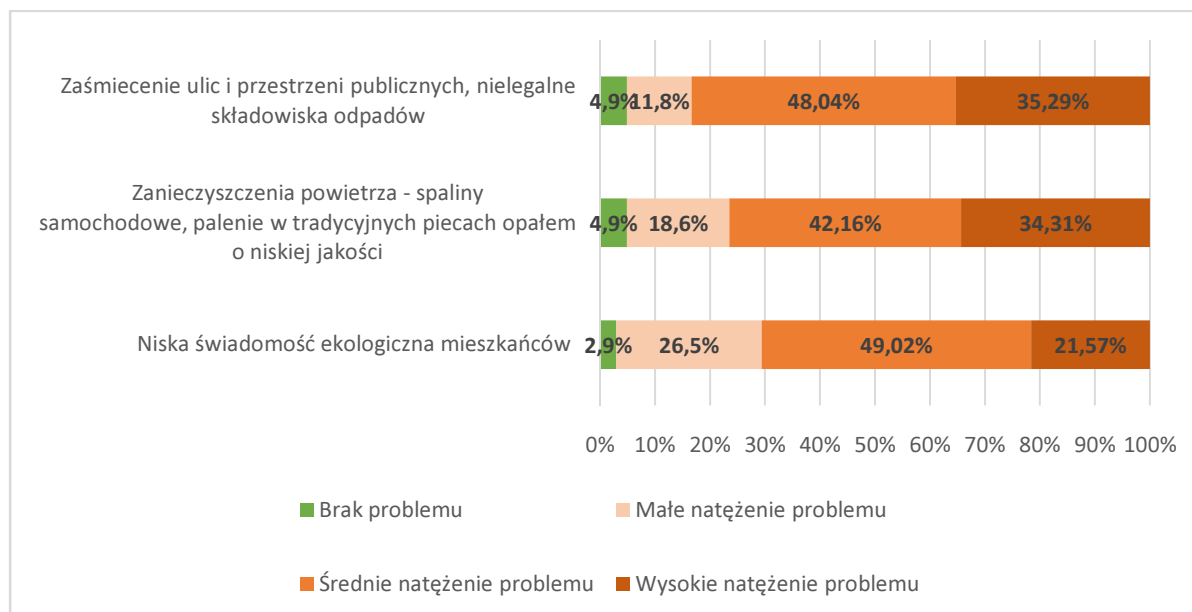

Uczestnicy badania ankietowego dostrzegają występowanie na obszarze rewitalizacji licznych problemów w sferze gospodarczej. Szczególnie dużo mieszkańców uważa, że istotnym problemem jest brak wsparcia pozwalającego łączyć życie rodzinne i zawodowe.

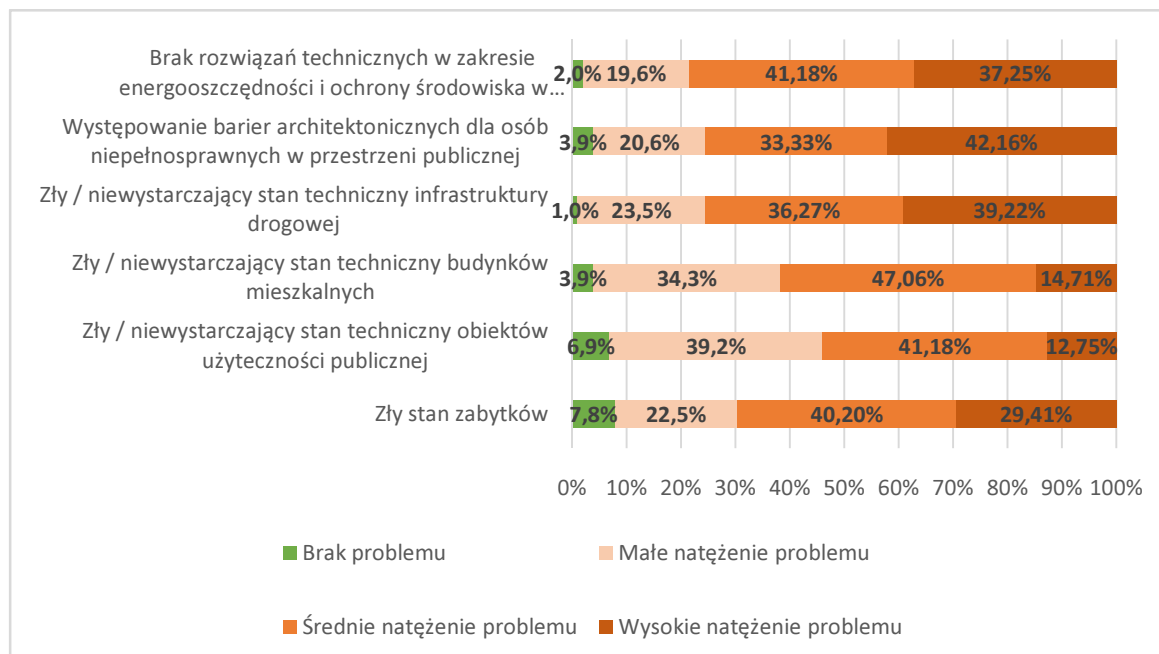

5. Czy uważa Pan/i, że na wskazanym obszarze występują następujące problemy w sferze środowiskowej?

Uczestnicy badania ankietowego zauważają występowanie wszystkich wymienionych problemów w sferze środowiskowej. W opinii ankietowanych najistotniejszym z nich jest zaśmiecenie ulic i przestrzeni publicznych i nielegalne składowiska odpadów.

6. Czy uważa Pan/i, że na wskazanym obszarze występują następujące problemy w sferze technicznej?

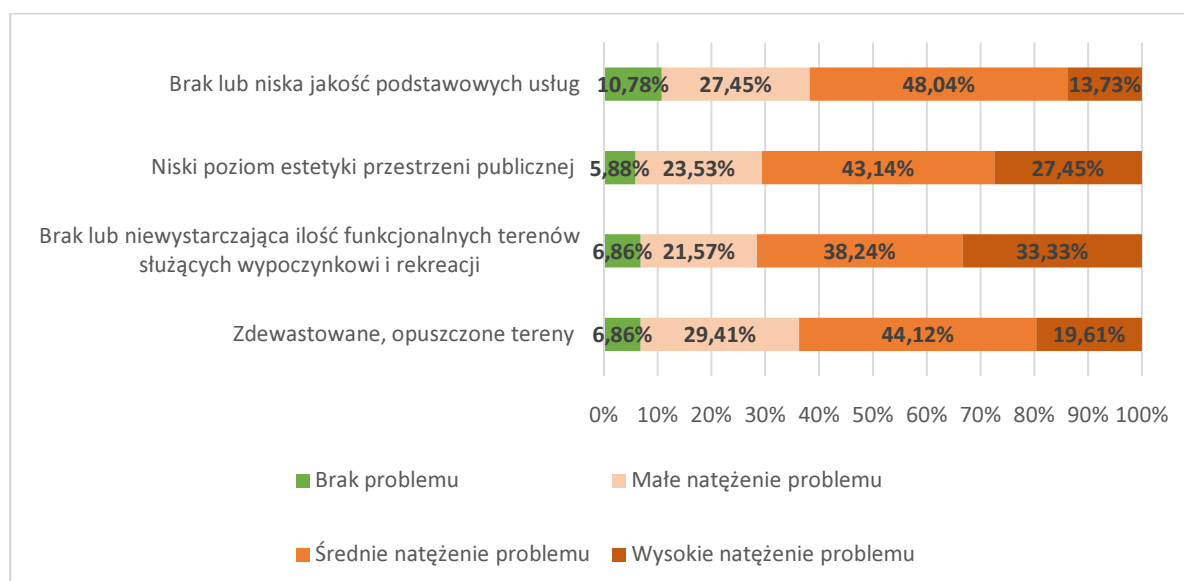

W opinii ankietowanych najistotniejszymi problemami w sferze technicznej są: występowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej, niewystarczający stan infrastruktury drogowej oraz brak rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska w obiektach budowlanych.

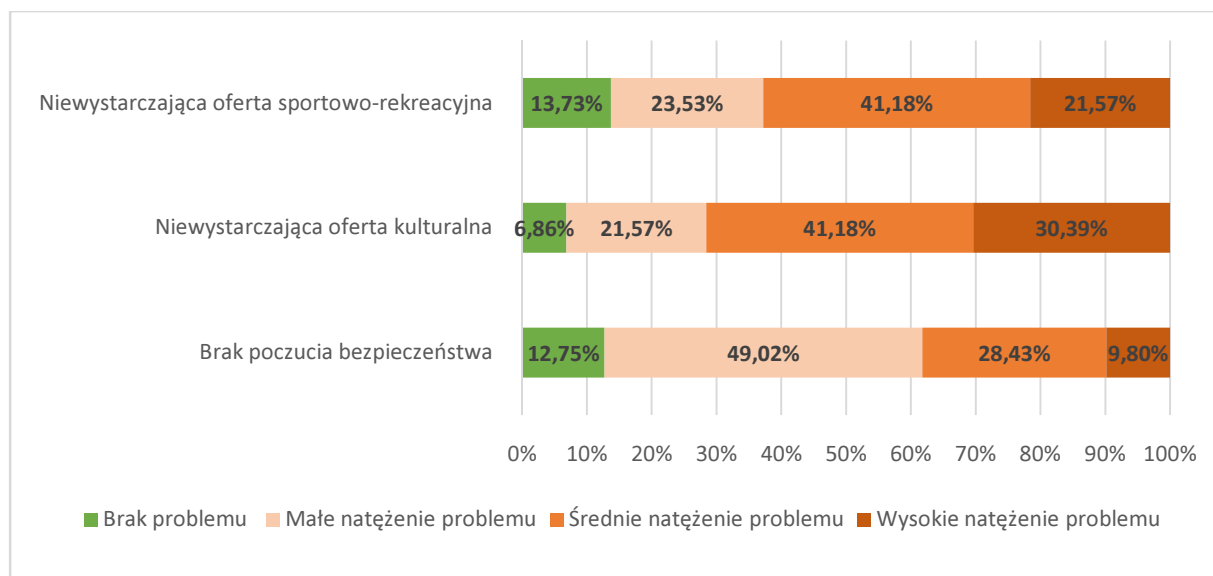

7. Czy uważa Pan/i, że na wskazanym obszarze występują następujące problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej?

Zdaniem uczestników badania ankietowego problemami sfery przestrzenno-funkcjonalnej, które występują z największym natężeniem są brak lub niewystarczająca ilość funkcjonalnych terenów służących wypoczynkowi i rekreacji oraz niski poziom estetyki przestrzeni publicznej.

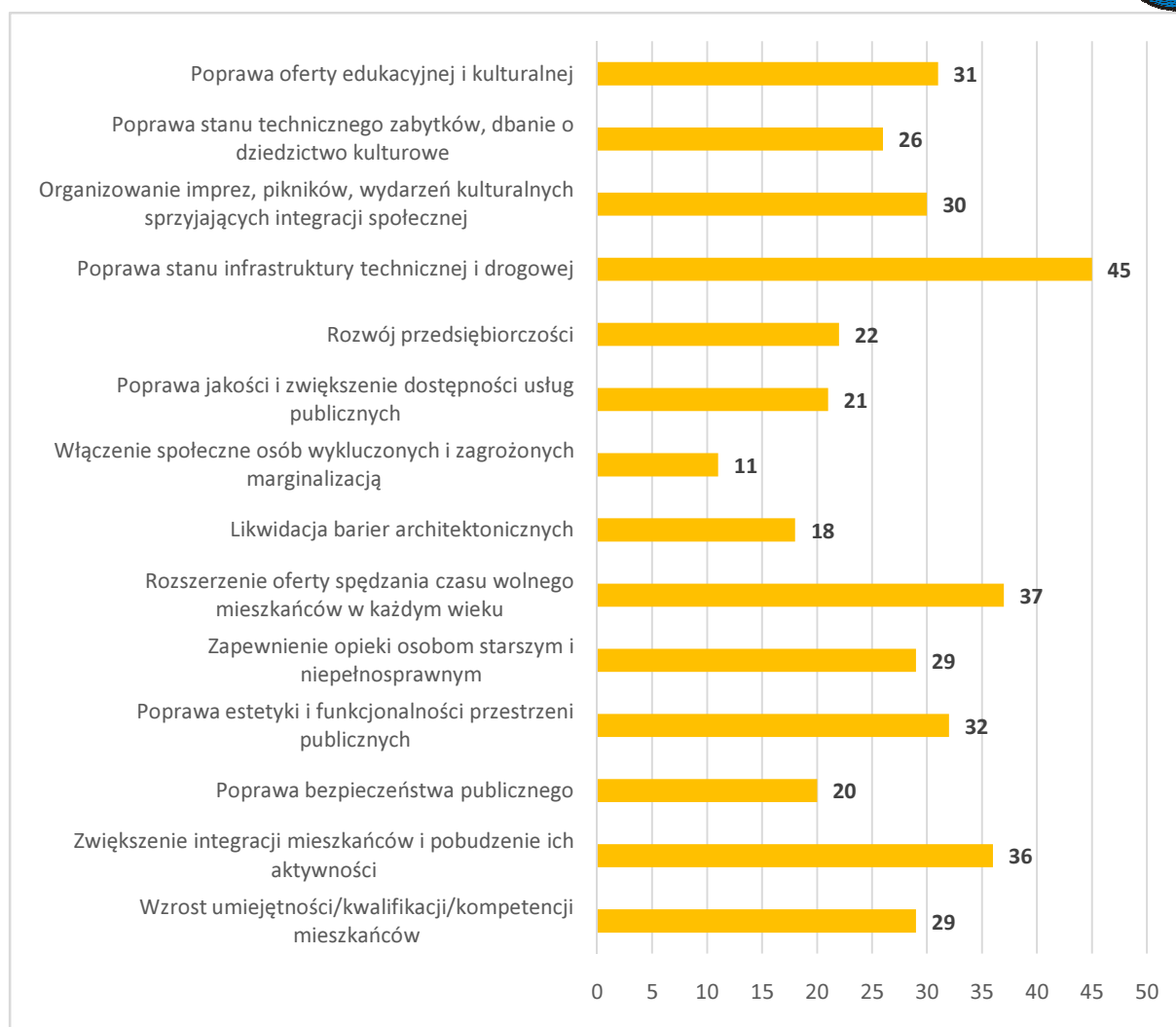
8. Czy uważa Pan/i, że na wskazanym obszarze występują następujące problemy związane z jakością życia?

Uczestnicy badania ankietowego zostali zapytanie również o występowanie problemów związanych z jakością życia. W ich opinii najbardziej istotnym problemem jest niewystarczająca oferta kulturalna. Zdaniem badanych brak poczucia bezpieczeństwa jest mało znaczącym problemem.

9. Proszę o wskazanie najważniejszych korzyści, jakie według Pana/i powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji gminy Widuchowa

Uczestnicy badania ankietowego największe oczekiwania dotyczące procesu rewitalizacji wiążą z: poprawą stanu infrastruktury technicznej i drogowej (45 wskazań), rozszerzeniem oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców w każdym wieku (37), zwiększeniem integracji mieszkańców i pobudzeniem ich aktywności (36), poprawą estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych (32) oraz poprawą oferty edukacyjnej i kulturalnej (31).

ZAŁĄCZNIK NR 2 DANE WYJŚCIOWE DO ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ

	Bolkowice	Czarnówko	Dębogóra	Kłodowo	Krzywin	Lubicz	Marvice	Ognica	Pacholeta	Polesiny	Rynica	Widuchowa	Żarczyn	Żelechowo	Razem
L. ludności (2011)	146	120	379	143	697	592	204	446	139	51	210	1505	420	524	5 576
L. ludności (2016)	129	132	376	151	692	571	206	446	136	49	213	1501	435	521	5 558
L. osób w wieku przedprodukcyjnym (2011)	49	25	88	33	170	185	50	117	41	4	54	302	109	144	1 371
L. osób w wieku przedprodukcyjnym (2016)	23	33	71	33	131	113	31	99	32	11	53	228	92	107	1 057
L. osób w wieku produkcyjnym (2011)	86	80	246	92	432	347	129	274	74	28	129	993	271	314	3 495
L. osób w wieku produkcyjnym (2016)	94	86	256	99	442	372	144	288	76	25	140	991	293	328	3 634
L. osób w wieku poprodukcyjnym (2011)	11	15	45	18	95	60	25	55	24	19	27	210	40	66	710
L. osób w wieku poprodukcyjnym (2016)	12	13	49	19	119	86	31	59	28	13	20	282	50	86	867
L. osób niepełnosprawnych	1	3	12	3	19	17	5	7	4	0	12	55	14	20	172
L. osób korzystających z zasiłków pomocy społ. (2011)	37	52	83	8	93	130	50	94	19	4	66	186	101	89	1 012
L. osób korzystających z zasiłków pomocy społ. (2016)	31	43	73	8	80	118	40	80	12	5	56	174	84	84	888
L. uczniów	16	9	39	11	56	67	22	42	12	5	14	150	41	31	515
L. uczniów otrzymujących stypendium socjalne	2	3	9	1	2	10	5	10	0	0	2	18	5	8	75
L. uczniów z trudnościami w nauce	2	2	7	2	10	7	7	7	4	2	3	31	15	7	106
L. uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych	12	4	25	4	22	31	13	29	8	1	5	64	24	14	256
L. bezrobotnych (2011)	18	23	25	7	40	64	15	35	4	0	24	99	35	30	419
L. bezrobotnych (2016)	6	15	24	4	28	26	7	12	8	0	9	61	24	29	253

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Widuchowa na lata 2017-2023

	Bolkowice	Czarnówko	Dębogóra	Kłodowo	Krzywin	Lubicz	Marwice	Ognica	Pacholeta	Polesiny	Rynica	Widuchowa	Żarczyn	Żelechowo	Razem
L. długotrwale bezrobotnych (2011)	6	13	16	4	18	37	9	20	2	0	11	53	23	21	233
L. długotrwale bezrobotnych (2016)	2	10	10	1	15	16	5	11	4	0	5	36	9	15	139
L. bezrobotnych powyżej 50 roku życia	1	5	8	0	10	7	2	2	2	0	3	18	6	8	72
L. procedur Niebieskiej Karty	2	1	4	0	1	1	2	0	0	0	3	8	3	1	26
L. przestępstw	0	1	2	1	0	3	0	1	0	0	3	7	0	1	19
L. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	8	5	15	7	44	21	7	14	5	0	8	115	27	11	287
Kwota podatku od nieruchomości	7074	75108	41374	10112	88064	45158	22162	51384	11624	5315	15607	300537	22314	49141	744974
L. gospodarstw rolnych	1	4	31	42	65	15	42	50	42	9	22	54	32	86	495
Powierzchnia gosp. rolnych	85,26	35,27	305,14	161,7	270,5	60,57	728,58	425,38	292,68	81,82	77,18	379,67	191,17	3326,58	6421,5
L. budynków mieszkalnych	20	26	78	38	152	74	59	104	46	21	46	308	82	131	1 185
L. zabytkowych budynków mieszkalnych	0	7	10	9	25	16	23	22	17	12	10	69	13	29	262
L. budynków mieszkalnych z pokryciem azbestowym	4	6	13	4	4	16	3	6	2	2	0	22	9	18	109
L. osób deklarujących selektywną zbiórkę odpadów	62	72	219	78	386	301	147	212	33	24	122	708	265	290	2 919
L. ogólnodostępnych placów zabaw	1	0	2	1	1	2	1	1	1	0	1	1	1	1	14

Załącznik nr 3 Wyniki analizy wskaźnikowej

Wskaźnik	Bolkowice	Czarnówko	Dębogóra	Kłodowo	Krzywin	Lubicz	Marvice	Ognica	Pacholeta	Polesiny	Rynica	Widuchowa	Żarczyn	Żelechowo	Średnia dla gminy	Odczylenie standardowe
W1	11,64	-10,00	0,79	-5,59	0,72	3,55	-0,98	0,00	2,16	3,92	-1,43	0,27	-3,57	0,57	0,32	4,75
W2	12,77	15,12	19,14	19,19	26,92	23,12	21,53	20,49	36,84	52,00	14,29	28,46	17,06	26,22	23,86	9,98
DW2	99,81	80,62	104,64	98,09	122,43	133,70	111,08	102,06	113,60	76,63	68,25	134,56	115,61	124,74	117,44	19,69
W3	17,83	25,00	18,88	21,85	18,93	19,79	15,05	22,20	23,53	22,45	24,88	15,19	21,15	20,54	19,02	3,03
DW3	53,12	120,00	81,33	94,70	77,62	63,33	61,40	84,62	79,77	286,22	96,77	75,70	81,49	74,73	77,35	55,34
W4	0,78	2,27	3,19	1,99	2,75	2,98	2,43	1,57	2,94	0,00	5,63	3,66	3,22	3,84	3,09	1,32
W5	24,03	32,58	19,41	5,30	11,56	20,67	19,42	17,94	8,82	10,20	26,29	11,59	19,31	16,12	15,98	7,16
DW5	94,83	75,17	88,65	94,70	86,64	94,11	79,22	85,11	64,55	130,10	83,65	93,80	80,30	94,93	88,03	14,27
W6	12,50	33,33	23,08	9,09	3,57	14,93	22,73	23,81	0,00	0,00	14,29	12,00	12,20	25,81	14,56	9,61
W7	6,38	17,44	9,38	4,04	6,33	6,99	4,86	4,17	10,53	0,00	6,43	6,16	8,19	8,84	6,96	3,82
DW7	30,50	60,67	92,25	53,10	68,42	37,89	41,81	32,62	194,74	-	34,55	61,74	63,42	92,54	58,07	42,00
W8	33,33	66,67	41,67	25,00	53,57	61,54	71,43	91,67	50,00	-	55,56	59,02	37,50	51,72	54,94	16,83
DW8	100,00	117,95	65,10	43,75	119,05	106,44	119,05	160,42	100,00	-	121,21	110,24	57,07	73,89	98,80	30,63
W9	16,67	33,33	33,33	0,00	35,71	26,92	28,57	16,67	25,00	-	33,33	29,51	25,00	27,59	28,46	9,31
W10	1,55	0,76	1,06	0,00	0,14	0,18	0,97	0,00	0,00	0,00	1,41	0,53	0,69	0,19	0,47	0,53
W11	0,00	7,58	5,32	6,62	0,00	5,25	0,00	2,24	0,00	0,00	14,08	4,66	0,00	1,92	3,42	4,00
W12	12,50	22,22	17,95	18,18	17,86	10,45	31,82	16,67	33,33	40,00	21,43	20,67	36,59	22,58	20,58	8,66
W13	75,00	44,44	64,10	36,36	39,29	46,27	59,09	69,05	66,67	20,00	35,71	42,67	58,54	45,16	49,71	14,99
SWD	-3,90	1,87	0,85	-13,37	-1,10	1,42	2,46	-3,83	-2,16	-15,39	2,99	4,09	-4,10	2,29	0,00	-
W14	6,20	3,79	3,99	4,64	6,36	3,68	3,40	3,14	3,68	0,00	3,76	7,66	6,21	2,11	5,16	1,88
W15	54,84	569,00	110,04	66,97	127,26	79,09	107,58	115,21	85,47	108,47	73,27	200,22	51,30	94,32	134,04	126,52
W16	85,26	8,82	9,84	3,85	4,16	4,04	17,35	8,51	6,97	9,09	3,51	7,03	5,97	38,68	12,97	21,29
W17	20,00	23,08	16,67	10,53	2,63	21,62	5,08	5,77	4,35	9,52	0,00	7,14	10,98	13,74	9,20	7,04
W18	48,06	54,55	58,24	51,66	55,78	52,71	71,36	47,53	24,26	48,98	57,28	47,17	60,92	55,66	52,52	9,97
W19	0,00	26,92	12,82	23,68	16,45	21,62	38,98	21,15	36,96	57,14	21,74	22,40	15,85	22,14	22,11	12,95
W20	4,35	0,00	2,82	3,03	0,76	1,77	3,23	1,01	3,13	0,00	1,89	0,44	1,09	0,93	1,32	1,31

